Bedreigd maar Veilig

UIT DEN TIJD VAN DE VERVOLGING

DER HUGENOOTEN

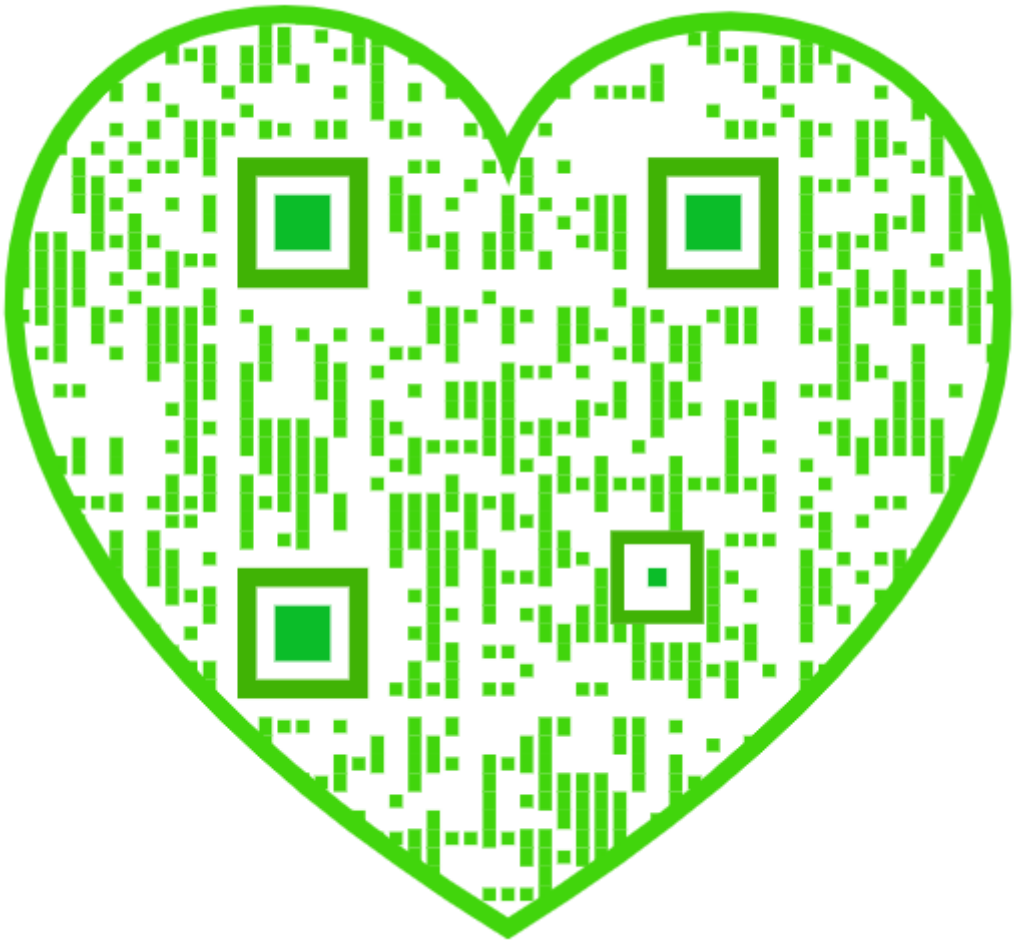

BEDREIGD, MAAR VEILIG.

BEDREIGD, MAAR VEILIG.

EEN VERHAAL UIT DEN TIJD VAN DE VERVOLGINGEN

DER

HUGENOOTEN.

NAAR HET ENGELSCH

DOOR

P. J. MOLENAAR.

ROTTERDAM,
WENK & BIRKHOFF.
1897.

BOEKDRUKKERIJ VAN P. W. M. TRAP, TE LEIDEN.

Gaarne voldeed ik aan het verzoek van de Uitgevers, dit geschrift — waarvan verleden jaar reeds een Fransche uitgave verscheen — ook voor Hollandsche lezers te bewerken.

Het verspreiden van goede lectuur — niet het minst lectuur voor jongelieden — mag een ware weldaad heeten voor ons volk. Maar ieder zal toestemmen, dat ook hier, onder de rijpe vruchten, veel groen ooft aan de markt wordt gebracht. En zonder nu de gebreken te miskennen, die ook dit werkje aankleven, geloof ik toch, dat het aan de hoofdvereischte voldoet: zijn lezers in boeienden vorm te wijzen op het ééne noodige, door de geschiedenis te laten spreken en te verhalen wat het voorgeslacht om des geloofswille te dragen heeft gehad.

De titel is in ons Protestantsch Nederland geen onbekende, maar leek mij beter dan eenige andere te passen bij den inhoud.

Moge het werkje, ook in zijn Hollandsch gewaad, velen tot zegen zijn!

P. J. M.

ROTTERDAM, April 1897.

EERSTE HOOFDSTUK.

Waarin wij kennis maken met eenige hoofdpersonen uit deze geschiedenis.

Op een schoonen, maar kouden wintermorgen van het jaar 1683 was een troepje jongens vroolijk aan het ravotten. Zooeven was de school uitgegaan, en terstond was het spel begonnen, druk en levendig als altijd.

Er was dan ook niets, dat hen stoorde. De hoofdstraat van het oude stadje was niet versperd door allerlei voertuigen, zooals in groote steden vaak het geval is, en de weinige voorbijgangers ergerden zich in het minst niet aan het balwerpen, springen en worstelen der dartel dooreenjoelende schaar.

Slechts een enkele maal staakten zij voor een oogenblik hun vroolijk tijdverdrijf. — Als een der leden van het stadsbestuur in zijn plechtig ambtsgewaad met deftigen stap voorbij schreed, of een Roomsch priester verscheen met een uitdrukking van zelfvoldaanheid op het dik en blozend gelaat, hielden zij

even met stoeien op en ontblootten eerbiedig het hoofd.

Maar nauwelijks was de deftige man uit het gezicht, of het spel ving weer op nieuw aan, nog luidruchtiger dan daar straks.

Daar gebeurde het eensklaps, dat een bal, die door een kleinen jongen omhoog geworpen was, in plaats van, zooals hij dacht, loodrecht neder te vallen, op het dak van een huis terecht kwam en daar bleef liggen te midden van de tallooze schoorsteenen. De ongelukkige dader van het misdrijf keek angstig naar de plaats, waar de bal was verdwenen, want deze behoorde aan een boosaardigen knaap, die heel wat ouder en sterker was dan hij. Hij had echter geen tijd er lang over na te denken, want de eigenaar van den bal liep woedend op hem toe.

„Ik kon het niet helpen, Eduard", zei de kleine. „Ik denk, dat het door den wind gekomen is. Maar morgen krijg ik geld en zal ik een anderen bal voor u koopen."

— En kunnen we daarmee nu ons spel voortzetten, leelijke Hugenoot?" vroeg Eduard; „maar wacht, ik zal het je betaald zetten, dat beloof ik je." En met deze woorden begon hij den schuldige te slaan en te stompen dat het een aard had.

Paul Lingard — zoo heette deze — verdedigde zich zoo goed hij kon. Al de andere jongens schaarden zich om de strijdenden, ten einde dengene, die het verloor, een handje te helpen. De meeste van hen wisten niet eens wat de oorzaak van den twist was, maar zooals het gewoonlijk met jongens gaat, het was een waar genot voor hen eens een ferm gevecht bij te wonen. Een van hen echter, een jonkman van

vijftien jaar, ging zonder complimenten tusschen de beide vechtenden in staan en gaf Eduard een klap, die zoo goed raak was, dat diens toorn oogenblikkelijk bekoelde.

„Dengt ge, mijnheer de Baville," zei de jonkman, „dat gij het recht hebt ons te slaan, omdat uw vader Intendant van Languedoc is en gij hier omgaat met de hooge geestelijkheid; en dat wij ons daartegen niet zullen verzetten, zooals ge van uw pages gewoon zijt? Wat heeft Paul u gedaan om zoo'n pak slaag te verdienen?"

— Hij heeft mijn bal daar bovenop gegooid, en hij is een leelijke Hugenoot", was het antwoord."

„Ik heb het niet met opzet gedaan," riep Paul, „en morgen zal ik hem betalen. Hij liegt, als hij zegt, dat ik een Hugenoot ben; ik ga even goed als hij ter mis en ter biecht."

— Zoo, maar als jij dan geen ketter bent, dan is je oom het," zei de Baville, „Ik weet maar al te zeker, dat Jan Bruman protestant geworden is en een volgeling van Claude Brousson en ik weet ook, dat zij vervolgd en gevangen genomen zullen worden. Mijn vader zal ze laten ophangen, zooals ze verdienen. En jij, Oscar Durand, ik zal het je vroeg of laat betaald zetten dat je een edelman geslagen hebt."

– Dan zult ge uw degen moeten gebruiken, want ik ben van even edele afkomst als gij, al hangt mijn vader de Hugenooten dan ook niet op. Maar Paul," ging hij voort, terwijl hij zijn makker met zich trok uit het gedrang, „is het waar dat je moeders broer zich aangesloten heeft bij die vervloekte bende, die de Hemel moge verdelgen!"

„Ik geloof er geen woord van", hervatte Paul; „ik weet zeker, dat het een leugen van de Baville is. Maar".... hier hield hij plotseling op, alsof er een droevige gedachte bij hem op kwam, daarna voegde hij er vertrouwelijk bij: „Ik zal het eens aan mijn moeder vragen."

„Doe dat," zei Durand, „en zorg, dat je de Baville uit den weg blijft, want hij heeft een hekel aan je. Als hij je weer slaat, moet ge het mij dadelijk zeggen. Omdat zijn vader Intendant der provincie is, moet hij niet gelooven, dat ik hem niet eens ferm zou durven afranselen."

Al pratende waren de beide jongelieden op het Sint Pauls plein gekomen. Bij het afscheid nemen gaven zij elkander hartelijk de hand; zij gevoelden, dat zij door den twist van daar straks trouwer vrienden waren geworden dan ooit te voren.

Toen Paul thuis kwam, vond hij zijn moeder en zijn zuster bezig met de toebereidselen voor het middagmaal. Zijn vader, die een rijke kuiper was, bevond zich nog in de werkplaats, maar daar hij toch spoedig zou binnenkomen, haastten moeder en dochter zich zooveel mogelijk, opdat hij niet zou behoeven te wachten.

Mevrouw Lingard was een vrouw van twee- of drie en dertig jaar, met helderblauwe oogen en een vriendelijk gelaat, waardoor zij iedereen voor zich innam. Haar echtverbintenis met den heer Lingard was niet altijd even gelukkig geweest, want hoewel deze haar teeder beminde, had hij een driftig, opvliegend karakter, waarvan zijn omgeving dikwijls de booze gevolgen ondervond. Daarentegen waren

haar beide kinderen voor Mevrouw Lingard een bron van troost en genot. Paul was een flinke jongen; hij bezat een oprecht, liefderijk en kloekmoedig hart. Zijn zuster Blanche was even schoon als goed. Van moeders zijde behoorde zij tot een Elzasser familie, hetgeen duidelijk bleek uit haar fijne, eenigszins bleeke gelaatskleur, zachte oogen en zuivere, regelmatige trekken, waardoor de bewoners der Fransch-Duitsche provinciën zich gewoonlijk onderscheiden. Haar vriendelijk en opgeruimd karakter had aller hart voor haar gewonnen en het was haar grootste genot haar moeder te mogen helpen in het het huishouden en bij haar liefdearbeid.

Menig werkman, menige weduwe of wees kreeg een glimlach op het gelaat, als zij moeder en dochter hun sombere woning zagen binnentreden. Zij wisten hun aalmoes dubbel kostbaar te maken door de wijze waarop zij die gaven.

„'t Zijn engelen van goedheid, die Mevrouw en Juffrouw Lingard," riepen de ongelukkigen uit. „Anderen brengen ons ook brood, kleeren en geneesmiddelen, maar zij brengen de hoop weer in ons hart en het somberst verblijf schijnt door haar tegenwoordigheid op te vroolijken. De Heer moge haar zegenen en haar behoeden voor rampen en gevaren!"

Maar de wijze bedoelingen der Voorzienigheid zijn dikwijls zoo geheel verschillend van onze plannen, en onze gebeden worden vaak op geheel andere wijze verhoord dan wij ons hadden voorgesteld. Uit het vervolg van ons verhaal zal dit duidelijk blijken en zullen wij zien op welke wijze die zegenbeden voor Mevrouw en Juffrouw Lingard verhoord werden.

„Mama!" riep Paul, toen hij de kamer binnen trad, „is het waar, dat oom Jan protestant geworden is en zich aangesloten heeft bij dien verrader Brousson?"

Mevrouw Lingard keerde zich haastig om en bleef een oogenblik versteld staan.

„Wie heeft je dat gezegd, mijn jongen?" vroeg zij.

„Ik heb het zooeven gehoord van den jongen de Baville, die zei, dat hij er zeker van was; maar ik heb hem gezegd, dat hij het loog, omdat ik vast weet, dat mijn oom zich zelf nooit zulk een schande zou willen aandoen."

— Ik weet niet," hernam de moeder, „of het waar is of niet, maar Paul, spreek daar geen woord over in het bijzijn van je vader."

— Goed, maar Mama, u gelooft toch zeker ook niet, dat het mogelijk is? Is oom Jan in zijn jeugd geen dapper soldaat geweest van onzen Koning, die toch de Hugenooten niet lijden mag? Heeft hij niet eens een man doodgeschoten, die den spot dreef met den dienst van de Heilige Maagd? (Hier keek Paul naar een schilderij van de Maagd, die boven den schoorsteen hing, en maakte haastig een kruis). Heeft zijn kapitein hem tot belooning niet dadelijk tot sergeant benoemd en hem een prachtigen degen gegeven, dien hij mij beloofd heeft tegen den tijd, dat ik groot ben geworden?"

— Paul," viel Blanche hem in de rede, die in stilte naar dit gesprek had geluisterd en met de ingeving van haar liefdevol hart gevoeld had, dat haar broer zich op gevaarlijk terrein waagde, „spreek niet meer van Oom Jan, maar zeg ons liever wat jij gedaan hebt. Je gezicht is zoo opgezwollen en je kleeren

zitten zoo wanordelijk. Je bent toch niet aan 't vechten geweest, hoop ik? Wat is er toch gebeurd?"

— Niets anders dan dat de Baville weer eens heeft laten zien wie hij is. Ik had bij ongeluk zijn bal zoek gemaakt en toen is hij op mij afgekomen en zou mij zeker leelijk toegetakeld hebben, als Oscar Duraud hem niet had teruggehouden. Wat een beste kameraad is toch die Oscar! Hij gaf de Baville zoo'n oorveeg, dat hij mij gauw losliet en toen heeft deze gezegd, dat mijn oom een Hugenoot was."

Paul had geen tijd om verder te vertellen, want juist kwam zijn vader de kamer in. Antoine Lingard was een man van ongeveer veertig jaar, hoog van gestalte en met fraaie trekken, maar zijn gelaat stond norsch en in al zijn manieren herkende men terstond den driftigen man. Ofschoon eerlijk en rechtvaardig van karakter, werd hij door zijn onderhoorigen meer gevreesd dan bemind en algemeen zeide men, dat Mevrouw Lingard, indien zij van haar zelve geen bezittingen had gehad, zeker niet zooveel had kunnen weldoen.

Ondanks zijn stug karakter, was Lingard trotsch op de achting en liefde, die men den zijnen toedroeg. Maar daar hij met hart en ziel een bijgeloovig aanhanger was der Roomsch-Katholieke Kerk, benijdde hij zijn vrouw den invloed, dien zij op hun kinderen bezat, omdat hij haar verdacht hield over te hellen tot het Gereformeerd geloof. Op dat oogenblik was Lingard nog ernstiger dan gewoonlijk en toen de maaltijd geëindigd was, liet hij, om eens vrij met zijn vrouw te kunnen praten, den knecht weggaan en zond Paul en Blanche uit om een boodschap te doen in een

ander deel der stad, terwijl hij hun beval niet te lang weg te blijven.

Zoodra zij weg waren, sloot hij de deur en kwam bij zijn vrouw zitten.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Waaruit wij duidelijk zien, dat Lingard en zijne vrouw het lang niet in alles met elkaar eens zijn.

„Ik zie aan uw gezicht, Margaretha," zeide Antoine Lingard, „dat gij reeds weet, wat er gebeurd is met uw broer Jan. Neen, val mij niet in de rede, ik heb u veel te zeggen en ik wil, dat er nu een einde aan komt. Wij leven al veel te lang in zulk een gespannen toestand."

— Ik wilde u niet in de rede vallen, beste Antoine," antwoordde Mevrouw Lingard zacht; „ik heb inderdaad een en ander over mijn armen Jan gehoord en ik bid den Heer, dat die hem moge besturen in al wat hij onderneemt."

— Maar, hebt gij nadere bijzonderheden over hem vernomen?" vroeg hij.

„Neen," zei zijn vrouw, „alleen zegt men, dat hij zich aangesloten heeft bij Claude Brousson, den dapperen advocaat, die de vervolgde kerken van Languedoc zoo wakker verdedigd heeft voor het Gerechtshof te Toulouse en op wiens hoofd een prijs gezet is door

de regeering. — O! wanneer zullen de Koning en de geestelijkheid toch eens inzien, dat de menschen God en de Kerk niet zoeken zullen, zoolang zij zoo wreed behandeld worden.

„Goed zoo!" riep Antoine uit, „ik geloof, dat ik binnen kort een kettersche vrouw zal hebben. Ik heb laatst al opgemerkt, Margaretha, hoe onverschillig ge waart voor de vormen en plechtigheden van onzen heiligen godsdienst, en Pater Crouzet heeft mij al meer dan eens gewaarschuwd, dat uw hart eigenlijk veel meer toebehoorde aan die vermaledijde Hugenooten dan aan uw broeders in het ware geloof. Pas maar op, als gij u door die ellendelingen laat meesleepen, zult gij ook in hun lot deelen. Ik voor mij word nooit ontrouw aan den godsdienst, waarin ik opgevoed ben en beschouw al die afvalligen, of zij tot mijn familie behooren of niet, als vreemdelingen, als verraders van God en hun Koning."

Een diepe zucht was het antwoord op deze heftige woorden en op eenigszins bedaarder toon ging Antoine voort:

„Gij spraakt zoo even van de verdediging der Gereformeerde kerken door den advocaat Claude Brousson en het is zeker waar, dat hij ze voor het Gerechtshof van Toulouse met moed of liever met duivelsche hardnekkigheid verdedigd heeft.

Die kerken zijn echte broeinesten van ketters en oproerlingen, die zich zelf en anderen leeren hun Koning en den oudvaderlandschen godsdienst te verachten. Ik wil de aanklachten, die tegen hen ingebracht zijn, niet verder onderzoeken, en zal er mij ook niet ongerust over maken. Als geestelijke en

wereldlijke machten beide hen veroordeelen, is dat voor mij al genoeg. Die Brousson treedt vastberaden in het strijdperk, dat is waar; dag aan dag verdedigt hij openlijk die veertien verfoeilijke pestholen, waar zij hun geheime bijeenkomsten houden en door allerlei rechtsverdraaiingen tracht hij den rechters een blinddoek voor de oogen te binden, zoodat hij voor 't oogenblik zijn zaak schijnt te winnen.

Terwijl honderden van hun kapellen al met den grond gelijk gemaakt zijn, blijven alleen die veertien nog altijd staan als zegeteekenen van zijn verwenschte onbeschaamdheid, maar te gelijk als een aanklacht tegen de onbekwaamheid of zwakheid van het Parlement van Toulouse."

— En zijt gij daarom zoo verbitterd, Antoine?" vroeg Margaretha op smeekenden toon," dat de weinige overblijfselen van al die nederige godshuizen, welke die arme menschen hebben opgericht om er hun Heer in te aanbidden, nog gespaard blijven als een toevluchtsoord, waar zij kunnen schuilen?

Als de aarde hen uitwerpt, moeten wij dan niet vreezen, dat de Hemel tusschenbeide zal komen om die ongelukkige vervolgden te wreken, wien geen andere erfenis overblijft dan die hen wacht aan de overzijde des grafs? Heeft Brousson, die moedige held, waarlijk dat alles verricht voor de bedreigde Kerk van Christus? O, in mijn verbeelding zie ik hem daar staan met het zwaard van den aartsengel tot zijn verdediging gereed. En gij, mijn arme Jan, eenvoudig en stoutmoedig als altijd, moogt gij de eer en het gevaar deelen, die aan die onderneming verbonden zijn, evenals gij later deel zult hebben aan de belooning, die er op volgt?"

Margaretha was onder het spreken opgestaan; haar gewone kalmte en beschroomdheid waren geheel verdwenen. Zooals zij daar stond voor den verwonderden Antoine deed zij denken aan de profetessen uit de dagen van ouds, als zij de aarde om haar heen vergaten en in den geest schenen opgetrokken in den hemel. Haar oogen, hoewel met tranen gevuld, schitterden met bovenaardschen glans. Zij scheen gereed zoo op het oogenblik martelares te worden voor de goede zaak, waaraan zij haar hart had gewijd. Maar die geestverrukking duurde slechts kort; gedurende eenige oogenblikken scheen zij zich te moeten herinneren, waar zij was; toen vroeg zij haar man op haar gewonen kalmen toon weer voort te gaan met zijn verhaal.

Deze gevoelde zich min of meer beschaamd. In plaats van als aanklager op te treden, geleek het wel, dat hij de beschuldigde was.

Hij vervolgde aldus:

„Nadat Brousson zoo goed geslaagd was met zijn proces te Toulouse, had hij met de Protestantsche leeraars een plan op touw gezet, dat, zooals zij hoopten, het volk de oogen openen zou voor de dusgenaamde wreedheid en onrechtvaardigheid der vervolgingen, waaraan de Gereformeerde kerken blootstonden. Al de getrouwen zouden met hun leeraars samen een groote bijeenkomst houden te midden van de ruïnen hunner kerkgebouwen.

Die vergadering werd op een en denzelfden dag samengeroepen in Guyenne, Languedoc, enz.

Een nieuwe, vurige bekeerling, Jan Bruman van

Toulouse, werd door Brousson uitgezonden om die vergadering te organiseeren.

Maar de advocaat kende zijn zendeling niet genoeg. Bruman was dapper, maar onbezonnen, zoodat hij voor de kerken, aan wier zaak hij zich wenschte te wijden, de oorzaak werd van de grootste onheilen. Daar hij door zijn vroeger beroep gewoon was met de wapenen om te gaan en volkomen zeker was van de rechtvaardigheid en heiligheid zijner zaak, had hij aan al de leden der gemeenten, die hij bezocht, geraden zich van wapenen te voorzien, opdat men zich bij een mogelijken aanval zou kunnen verdedigen. Verscheidene van hun oudste en wijste leeraars zagen het gevaarlijke van dien raad duidelijk in. Doch er waren onder hen ook vele opgewonden gemoederen, die slechts op een aanleiding wachtten om los te barsten. Bruman stond nu eenmaal bekend als de zaakgelastigde van Claude Brousson, dien ieder beschouwde als den apostel der Gereformeerde kerk. Hoewel er in de brieven van den advocaat volstrekt geen sprake was van zulke vijandige maatregelen, wist zijn afgevaardigde dus te bewerken, dat de meesten, die ter vergadering kwamen, ook degens en pistolen medebrachten. Toen de overheid hiermee in kennis was gesteld, vond zij in die overtreding der wetten juist een aanleiding tot nog scherper maatregelen en beval die vergaderingen uiteen te drijven en in de pan te hakken. Mannen, vrouwen en kinderen werden dan ook zonder het minste medelijden gedood. Een algemeen vonnis werd uitgesproken over allen, die de wapens hadden opgevat. De predikanten werden ter dood veroordeeld evenals de voornaamste

leeken; vele anderen, die, al was het slechts van uit de verte, hadden deel genomen aan die bijeenkomsten van verraders en oproerlingen, werden voor langen tijd in de gevangenissen opgesloten. Claude Brousson vernam, dat ook zijn boodschapper gevangen genomen was, toen het al te laat was om de noodlottige gevolgen te voorkomen. Tot nog toe was het hem, evenals Bruman, gelukt aan de vervolgingen te ontkomen" . . . .

Hier hield de kuiper op en zag met vorschenden blik zijn vrouw aan, die bitter was begonnen te weenen, toen zij de gevolgen vernam van haar broeders onbezonnenheid.

„Arme Jan!" herhaalde zij gedurig, „wat zal hij ongelukkig en bedroefd zijn! Moge God hem vergeven en troosten, want hij heeft het zeker toch goed bedoeld! Van zijn jeugd af is zijn hart beter geweest dan zijn hoofd en niettegenstaande zijn vele dwalingen en vergissingen was hij altijd een goede jongen, als hij de moeite maar wilde nemen beter na te denken. Dit is een harde les voor hem. Moge die beproeving hem tot zegen zijn!"

Antoine Lingard verzonk in somber en diep nadenken. Hij behoefde geen verdere vragen te doen: het was hem maar al te duidelijk, dat zijn vrouw, zoo niet metterdaad, dan toch in haar hart een aanhangster was dier vervloekte kerk. Duizend kleinigheden, die hij sedert de beide laatste jaren in haar gedrag had opgemerkt, versterkten hem in dat vermoeden: haar oprechte, onmiskenbare vroomheid, haar verzuimen van de godsdienstplichten, die voor een vroom Roomsch Katholiek als noodzakelijk worden beschouwd, haar

blijkbare onverschiligheid voor de vermaningen van Pater Crouzet; de welwillendheid en liefde, waarmee zij altijd over die ongelukkige Hugenooten sprak; haar voortdurend lezen van een afschrift van den Bijbel; een onverklaarbare verandering in al haar doen en laten gedurende den laatsten tijd en nu ook haar toon in het gesprek van zoo even, alles bewees maar al te duidelijk, dat in haar hart dingen omgingen, waaraan noch haar vroeger geloof noch de priester eenig deel hadden.

Wat zou hij doen? Als hij haar rondweg over die zaken ondervroeg, dan wist hij zeker, dat hij een antwoord zou krijgen, dat zijn laatste hoop zou vernietigen. Alle goede en beminnelijke hoedanigheden zijner vrouw kwamen hem in dat oogenblik voor den geest. Nu hij haar voor altijd scheen te zullen verliezen, gevoelde hij, dat de ontroering zich van hem meester maakte, ondanks al zijn gewone zelfbeheersching.

Margaretha zag het. Zij naderde hem en sloeg de armen om zijn hals, terwijl zij uitriep: „O, Antoine, vrees toch niets. In den hemel is een Vader, die ons beschermt en niet zal toelaten, dat ons eenig kwaad overkome, als wij in zijn wegen wandelen. Maar verhard uw hart niet. Gij hebt dikwijls gezegd, dat ik een goede vrouw was, ik wil voor u nog grooter zegen zijn dan ik ooit heb durven hopen, maar beproef toch niet u te verzetten tegen God."

Antoine Lingard antwoordde niet; treurig zag hij zijn vrouw aan en bleef in zijn sombere overpeinzingen verdiept zitten.

DERDE HOOFDSTUK.

De komst van het krijgsvolk.

Wij verlaten nu een oogenblik den kuiper en zijn vrouw en volgen de beide kinderen.

Het was twee uur, toen zij van huis gingen. Nadat zij hun boodschap gedaan hadden, begaven zij zich naar de poorten der stad. Menige dankbare blik volgde hen op hun weg en menige nederige van hart zegende hen in stilte. De arme menschen, die zich aan de voordeur in het winterzonnetje stonden te koesteren, groetten hen met een vriendelijk hoofdknikje.

Van tijd tot tijd stond Blanche eens even stil om naar het een of ander oudje te vragen of een ziek kind een oogenblik de wangen te streelen. Zoo waren zij verscheidene straten doorgegaan, tot zij eindelijk aan de stadswallen kwamen; terwijl zij de zware poorten en het wachthuis achter zich lieten, sloegen zij den weg naar Toulouse in. Dit was hun geliefkoosde wandeling. Boomen, tuinen en boerderijen omzoomden aan weerszijden den weg. De kinderen liepen vroolijk voort, nu eens gingen zij over een pad door het land, straks gleden zij over het ijs in de slooten, dan weer stonden zij stil om over hetgeen zij zagen een oogenblik te blijven praten.

Ofschoon beiden een helder verstand bezaten, was toch Blanche meer ontwikkeld dan haar broeder. Dit

was zonder twijfel grootendeels daaraan toe te schrijven, dat zij altijd in gezelschap van haar moeder leefde en door deze als een jongere vriendin werd behandeld. Op de wandeling en bij het spel vervulde Blanche dan ook altijd de rol van een oudere zuster en Paul nam gewillig haar raadgevingen aan en volgde die altijd trouw op. Onwillekeurig gevoelde hij een zekeren eerbied voor zijn zuster, zonder dat deze van haar zijde daarvan ooit gebruik maakte om eenig gezag over hem uit te oefenen en hem haar meerderheid te doen gevoelen.

„Kijk eens, Blanche," riep Paul plotseling uit, terwijl hij zijn zuster bij den arm greep en haar wees naar een blinkend punt op den weg. „Wat zie ik daar ginds in de zon schitteren? O, wat glinstert dat prachtig! Het gelijken wel bliksemstralen!"

Blanche keek in de aangeduide richting, maar kon evenmin als haar broeder zeggen, wat het was. Het kwam dichter en dichter bij en weldra hoorde men ook een dof, dreunend geluid als van trappelende paarden. Paul luisterde aandachtig. Eensklaps riep hij verheugd uit:

„Blanche, het zijn soldaten van de cavalerie! Een regiment, misschien wel een heel leger! Want anders zou het niet zoo'n sterk geluid zijn. Laten we hen tegemoet loopen!"

— Neen Paul," zei Blanche. „Integendeel, ik zou niet gaarne verder gaan. Ik wil liever die vreeselijke mannen niet zien, die laatst den armen Hugenooten zooveel kwaad hebben gedaan. Laten we gauw teruggaan; zij zullen ons wel inhalen en dan kunt ge ze toch zien. Daarbij wordt het in dezen tijd van het

jaar spoedig donker, en wij kunnen niet verder van huis."

Paul had nog wel gaarne door willen gaan, maar daar hij begreep, dat zijn zuster gelijk had, drong hij niet verder aan. Zij keerden dus terug, doch van tijd tot tijd wendde de knaap zich toch eens om, ten einde naar de naderende ruiters te kijken.

Daar de wegen gevaarlijk waren door de gladheid, konden dezen niet snel vooruitkomen. De menigte begon reeds de poorten van Nîmes uit te stroomen; weldra was de weg bezaaid met menschen, die van de komst der soldaten hadden gehoord. Paul was blijven staan om even met een zijner makkers te praten, toen Blanche, die op hem wachtte, den jongen de Baville bemerkte, die prachtig gekleed, op een spaanschen poney gezeten, de ruiterij tegemoet reed. Aan zijn zijde bengelde zijn degen, het teeken van zijn waardigheid als edelman.

Naast hem reed een priester en achter hem zijn knecht. Blanche, die zich den twist van 's middags herinnerde, was blijde, dat de Baville haar broeder niet bemerkt had en de weg op het oogenblik vol volk was. Zij trok Paul met zich mee en trachtte zoo spoedig mogelijk binnen de stadspoorten te komen. Maar zij waren genoodzaakt daar stil te staan, want zij geraakten beklemd in het gedrang van het volk, dat de soldaten, die nu de poorten genaderd waren, tegemoet stroomde. Zij zochten dus de beste plaats op, die zij konden vinden, en wel op het bordes van een leegstaand huis. — Daar, op die hoogte stonden zij betrekkelijk veilig. Onder de luide toejuichingen der menigte en het gekletter der paardenhoeven en

der wapenen verscheen in de straten van Nîmes het regiment dragonders, dat zich overal zoo berucht had gemaakt door zijn wreedheden tegen de Protestanten.

Daar reden zij voorbij in al de pracht van hun militaire kleeding, die verachtelijke wreedaards, die zoovele weerlooze vrouwen en kinderen hadden vermoord, en de martelaars op den brandstapel in hun doodstrijd nog hadden bespot.

Vooraan reed de kolonel en naast hem de jonge de Baville, die trotsche blikken om zich heen wierp; hij sprak met een der officieren en wees hem naar de achterste rijen der soldaten, alsof hij daar iets zag, dat zijn belangstelling gaande maakte.

De oogen van Blanche wendden zich ook dien kant uit en zij zag een tooneel, dat wel in staat was ieder te roeren, die nog eenig menschelijk gevoel bezat. Omringd door een aantal soldaten, die hen voortdurend met de geweerkolven stieten en op ruwe wijze bespotten, reden daar twee gevangenen; de een was een hoogbejaard grijsaard, de ander scheen nauwelijks den mannelijken leeftijd te hebben bereikt. Hun kleeren waren bemorst en gescheurd, hun hoofd was ontbloot, opdat het volk te beter hun gelaatstrekken kon onderscheiden en hun beenen waren onder den buik van het paard vastgebonden. Het waren Hugenooten. De dragonders hadden hen onderweg gegrepen en brachten hen nu naar de gevangenis, waar zij waarschijnlijk niet uit zouden komen dan om naar het schavot gevoerd te worden, want de grijsaard was een der verbannen predikanten en de jonkman was gegrepen met de wapenen in de hand. Maar hoe droevig hun toestand ook was, hun gelaat geleek meer op dat van over-

winnaars dan van schuldigen en Blanche merkte op, dat, daar hun handen vrij waren, de grijsaard de zijne aan den jongeling toestak, die ze vurig drukte en aan zijn lippen bracht, terwijl zij een bemoedigenden blik met elkaar wisselden.

Tranen liepen over de wangen van het meisje. De genegenheid, die haar moeder den Hugenooten toedroeg, zoowel als hetgeen zij zelve opgemerkt had van diegenen onder hen, die in haar buurt woonden, had sedert langen tijd haar hart voor hun zaak gewonnen. Langzaam en onmerkbaar had de hervormde leer bij moeder en dochter de Roomsche leerstellingen verdrongen, niet alleen in het verstand, maar ook in haar hart.

Overtuigd als zij was, dat op dat oogenblik de geest van Christus die arme gevangenenen bezielde, en niet hun wreede beulen, keek zij naar het vreeselijk tafereel, dat haar oogen voorbij trok met een mengeling van afgrijzen en medelijden. Zij dacht aan Jezus, die gestorven was om haar te behouden. Zij herinnerde zich, dat ook Hij in de straten geslagen en bespot was door de soldaten en het volk, en met volle gewisheid zag zij in, dat die Hugenootsche gevangenen de ware dienaren van Christus waren en dat zij om Zijns naam wil smaadheid leden.

De wijsheid, die van Boven is, verschilt veel van die dezer wereld. God eischt van hen, die de hemelsche wijsheid willen bezitten, een hart eenvoudig en geloovig als dat van een kindeke. Dat treurig schouwspel strekte Blanche tot zegen. Hij, die aan allen mildelijk schenkt, zonder iets te verwijten, bereidde haar op deze wijze voor om de wegen Gods te leeren

kennen. Waarheid en dwaling waren hier voor haar duidelijk te onderkennen, als zij dat sterk sprekend verschil zag tusschen den bijna hemelschen blik der martelaren en de harde, ruwe gelaatstrekken hunner vervolgers. Het meisje droogde haar tranen en te midden der joelende menigte verhief zij haar ziel tot God en haar stille bede steeg omhoog, dat het haar gegeven mocht worden, haar leven lang trouw te blijven aan den Heer.

VIERDE HOOFDSTUK.

Waarin De Basile nog beter toont wie hij is.

Daar hoorde zij een plechtige stem, die op halfluiden toon sprak:

„Hoe lang nog, o Heere!"

Iets in den klank zoowel als in den geest dier woorden trof haar en toen zij snel den blik richtte naar die zijde, vanwaar de stem kwam, zag zij een man van ongeveer dertig jaar, van middelmatige gestalte, met een door de zon gebruind gelaat en op boersche wijze gekleed. Zijn sterk sprekende trekken waren bepaald fraai; zijn oogen, vol uitdrukking, getuigden van heldenmoed en tegelijk van zachtheid, hoewel zij thans door tranen werden verduisterd. Ondanks zijn nederige kleederdracht vermoedde Blanche terstond, dat daar een man van beteekenis voor haar stond, en iets, dat zij zich zelf niet kon verklaren,

deed haar aanstonds gevoelen, dat die vreemdeling met zijn geheele hart den dienst der groote en heilige zaak was toegedaan.

Welke zaak was dat? Blanche kende er slechts één en zij trilde van vreugde bij de gedachte, dat zij zich zelf aan die zaak gewijd had. „Die man," dacht zij, „zou het hol van den leeuw binnengaan, als God het hem gebood, en ik, wat zou ik doen als de Heer mij daartoe riep? — Heere, help mij om getrouw te zijn."

Op dat oogenblik hield de ruiterij even halt om eenige karren te laten voorbijgaan, die van den tegenovergestelden kant kwamen. De kolonel, de jonge de Baville, verscheidene officieren en ook eenige priesters, die tot den stoet behoorden, maakten van dat oponthoud gebruik, om oplettend naar de menigte te kijken, hetgeen ten gevolge had, dat zich, hier en daar een enkele verwijderde, die blijkbaar liever onopgemerkt wenschte te blijven. Waarschijnlijk waren het enkele Hugenooten, die zich onder hun medeburgers hadden gemengd en nu hier of daar door een dwarsstraatje zochten te ontkomen. Zij wisten wel, dat de komst der dragonders hun niet veel goeds voorspelde.

Een beweging onder de menigte in de nabijheid van Blanche deed de Baville de blikken naar haar zijde wenden. Terstond bemerkte hij broeder en zuster en verheugde zich, dat hij zich zou kunnen wreken over de beleediging, die hij eenige uren te voren om Paul's wil had te verduren gehad. Hij dreef zijn paard dwars door het volk en baande zich een weg naar den voet van het bordes, waar zich het voorwerp van zijn haat bevond.

„Nu, mijn dappere held!" riep de Baville uit, toen hij dicht bij zijn slachtoffer was," ik heb je gezegd, dat ik 't je betaald zou zetten. Je meendet van morgen veilig te zijn, toen Durand bij je was. Bij gelegenheid zal ik ook nog een appeltje met hem schillen. Maar jij bent 't eerst aan de beurt. De soldaten zijn hier om je schelmschen oom op te pakken en als hij gevat is, wordt hij op de markt opgehangen. Ondertusschen zal het goed zijn, dat jij eens kennis maakt met de zweep, zooals ik je van middag immers beloofd heb. Hier, Clément!" ging hij voort tot zijn knecht, „geef dien vlegel daar eens een dozijn zweepslagen!"

De man sprong vlug van zijn paard, gaf de teugels zoolang aan een dergenen, die er om heen stonden en naderde het bordes, terwijl hij het volk op zij duwde, dat gewoon was aan slaafsche gedweeheid aan den adel en de overheid. Snel ging hij de treden op en kwam boven op de stoep, waar niemand meer was overgebleven dan de beide kinderen. Zij, die in andere omstandigheden tusschen beide zouden zijn gekomen, werden nu terug gehouden door de aanwezigheid der soldaten. Allen, die de dreigende woorden gehoord hadden, bleven onbeweeglijk staan en schenen niet van plan de kinderen te beschermen.

„Gij zijt een laffe tiran," zeide Paul tot den jongen edelman.

Hij wilde de slagen verduren zonder eenige aandoening te laten blijken, maar Blanche wierp zich voor hem en greep den arm van den knecht.

„O, mijnheer De Baville!" riep zij angstig, „wees toch niet zoo wreed! Wat heeft Paul u toch gedaan,

dat ge u zoo op hem wilt wreken? Vergeef hem, als hij kwaad heeft gedaan. O! vergeef hem toch!"

— Doe, wat ik je gezegd heb, Clément!" riep de Baville woedend. En de knecht deed zijn best om het bevel op te volgen. Maar de liefde, de ware liefde verleent den zwakke kracht en Blanche hield den arm van den knecht terug. Ziende, dat zijn zuster bij die worsteling ook getroffen zou worden, keerde Paul zich om, ten einde haar voor het gevaar te beschermen. Op hetzelfde oogenblik trof een hagelbui van slagen het hoofd, de schouders en zelfs het gelaat der beide kinderen.

Een gemompel van verontwaardiging steeg uit de menigte op. Maar de marteling duurde niet lang, want de vreemdeling, dien Blanche daar straks opgemerkt had, drong naar voren, rukte den booswicht plotseling de zweep uit de hand en wierp die over de hoofden der toeschouwers heen een eind ver weg.

Eenige betergezinden maakten den kinderen en hun beschermer de vlucht gemakkelijk. De Baville zag, hoe zij zich verwijderden en zou hen wel hebben kunnen bereiken, maar de ruiterij zette zich opnieuw in beweging en de zaak scheen geen verdere gevolgen te zullen hebben.

Gevolgd door zijn knecht, nam hij zijn plaats naast den kolonel en den priester weer in, zeer voldaan, dat hij zijn gekwetste waardigheid zoo dapper had gewroken.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Wie die vreemdeling was?

De vreemdeling vergezelde de beide kinderen door eenige afgelegen straten naar hun woning. Men kon zien, dat hij goed bekend was in de stad, want nadat hij van Blanche vernomen had, waar haar ouders woonden, had hij den kortsten weg gekozen om hen er heen te geleiden. De kinderen weenden bitter, Blanche uit medelijden met haar broeder, en Paul uit woede en verontwaardiging over de mishandelng, die zijn zuster had ondergaan. Hij wischte het bloed af, dat langs zijn gekwetste wangen droop en toen hij nu Blanche aanzag en bemerkte welke diepe sporen de zweepslagen op haar lief gelaat hadden achtergelaten, werd zijn woede nog grooter.

„Luister eens, Blanche!" riep hij, „ik zal dien boos-wicht doodslaan, al is hij ook nog zooveel grooter en sterker dan ik. Ik zal geen rust hebben, vóór ik hem heb doodgeslagen. Dan kan iedereen vertellen, hoe ik dien lomperd de slagen betaald heb gezet, die zijn knecht ons heeft gegeven."

— O, Paul," hernam Blanche, „spreek toch zoo niet. Heeft Jezus niet gebeden voor hen, die Hem sloegen en Hem den smadelijksten dood lieten ondergaan? Moeten wij anderen niet vergeven, opdat ook Hij ons onze zonden vergeve? Neen laten wij liever

God bidden, dat Hij het hart van onzen vijand verandere."

De vreemdeling, die naar hun gesprek had geluisterd, trok het meisje naar zich toe, streek heur blond haar naar achter en keek haar opmerkzaam in het zachte gelaat, dat nog nat was van tranen en bloedde door de mishandeling. De uitdrukking van zijn gelaat veranderde, zijn oogen begonnen te schitteren. Hij nam Blanche's hand in de zijne en met een stem bevend van aandoening zei hij: „Is het mogelijk, dat ook gij reeds een lam Zijner kudde zijt? Is ook Zijn geest reeds op u nedergedaald om u voor te bereiden voor het leed en de smart, die allen belijders Zijns Naams te wachten staan? O, God!" ging hij voort, „wilt Gij ook de jeugdige en onschuldige beproeven, een eenvoudig kind, dat nog schier geen kwaad kent? Maar Uw wil geschiede!"

Zoo sprekende liefkoosde die sterke man het kind, als ware hij de teederste moeder geweest.

De zwakheid van den vreemdeling — zoo het ten minste zwakheid heeten mocht — duurde slechts kort, want weldra liet hij Blanche's hand los en sprak, terwijl zij hun weg vervolgden, tot Paul:

„En gij, jongen, het staat u waarlijk mooi, zulke wraakzuchtige plannen in uw hart te koesteren. Wie zijt gij wel, dat gij niet verdragen wilt, dat men u slaat? Zijt gij nooit ongehoorzaam geweest aan uw ouders of aan God? Weet gij niet, dat deze beproeving slechts een nietigheid is, vergeleken bij hetgeen gij om uw zonde hebt verdiend. Gij moogt den Heer wel om vergeving bidden voor dien geest van haat die u bezielt en die Christenen zoo weinig betaamt."

Er lag in den toon, waarop de man die woorden sprak, zooveel waardigheid en kracht, dat zijn jeugdige toehoorder er niets op wist te antwoorden.

Toen zij dicht bij hun woning gekomen waren, maakte de vreemdeling zich gereed weer heen te gaan. „Neen," zei Blanche, „zoo wilt gij ons toch niet verlaten. Onze ouders zullen u zoo gaarne ontvangen."

Zij wilde er bijvoegen: „en beloonen," maar er was iets in het voorkomen van dien man, dat haar die woorden deed terughouden.

— Zij zullen u zeker hartelijk dank zeggen voor den dienst, dien gij ons bewezen hebt. Kom, ga met ons mede!" Paul drong even sterk bij hem aan als zijn zuster, maar, naar het scheen, zonder gevolg, want reeds had de vreemdeling zich omgewend om hen te verlaten, toen plotseling aan het andere einde der straat een bende soldaten verscheen. Dit scheen hem tot andere gedachten te brengen, want Blanche en Paul hoorden hem mompelen: „Wie weet of God zelf die deur voor Zijn dienaar niet geopend heeft!" en zonder verdere aarzeling trad hij binnen.

Op hetzelfde oogenblik reden de soldaten voorbij. Mevrouw Lingard was bezig met haar gewoon huiselijk werk, toen ons drietal binnenkwam. Haar man zat aan tafel met groote lijsten voor zich, waarop hij berekeningen scheen te maken. Beiden waren verbaasd en verschrikt, toen zij zagen hoe hun kinderen waren mishandeld. De geschiedenis was spoedig verteld, en terwijl Lingard hevig uitvoer tegen een maatschappij, die den adel het recht gaf, straffeloos de lagere klassen te verdrukken, was de moeder aanstonds aan het werk gegaan om haar beide kinderen te verplegen.

„Antoine," zeide zij, terwijl zij hun wonden met liefderijke hand verbond, „zie liever eens naar dien goeden vreemdeling om, die onze kinderen heeft beschermd. Gij blijft van avond bij ons eten," voegde zij er bij, zich tot den vreemdeling wendende, die nog bij de deur was blijven staan, en als wij u nog op andere wijze onze dankbaarheid kunnen toonen, kunt gij er op rekenen, dat wij het van ganscher harte zullen doen." —

„Kom, vriend, ga zitten," zei de kuiper, terwijl hij zijn gast een stoel aanbood, „gij hebt ons waarlijk een grooten dienst bewezen. Zonder u zou het met Blanche en Paul zeker nog veel slechter afgeloopen zijn. — Het is wel treurig, dat men zulke wreedheden moet verdragen, maar er zal in Frankrijk eens een tijd komen, dat onze onderdrukkers hun welverdiende straf niet zullen ontgaan. — Ga zitten Mijnheer, en neem deel aan onzen maaltijd."

— Ik mag niet onder dit dak verblijven," sprak de vreemdeling, „zonder dat ik u eerst gezegd heb wie ik ben. Ik heb hier een oogenblik een schuilplaats gezocht, toen mijn vervolgers hier voorbijkwamen. Nu is het gevaar voorbij, ten minste voorloopig. Ik behoor tot hen, die slechts weinig bewoners van Nîmes aan hun disch zouden willen uitnoodigen, ofschoon ik slechts een nederig dienaar ben van den Koning der koningen."

Een somber voorgevoel maakte zich van Antoine Lingard meester, terwijl de vreemdeling aldus sprak. Met bliksemsnelheid kwam hem al het gevaar voor den geest, dat uit het bezoek van dien man voor hem kon voortvloeien. Dat was de stem der eigen-

liefde, die in zijn hart weerklonk, de stem der wereld, die niet gelooft aan een Koninkrijk, dat van Boven is, maar alleen bouwt op het losse zand dezer aarde en beeft bij het minste teeken van naderend onheil. Hoezeer verschilde hij in dit opzicht van zijn vrouw en kinderen wier hart van vreugde klopte bij de gedachte, dat zij den vervolgden dienaar Gods zouden kunnen helpen en zich verheugden zooals alleen een edelmoedige ziel zich verheugen kan, dat zij hun weldoener met daden hun dankbaarheid zouden kunnen bewijzen.

Er volgde een korte, pijnlijke stilte.

„Wie zijt gij dan, in 's Hemels naam?" vroeg Antoine Lingard eindelijk. —

— Wacht even," antwoordde de vreemdeling, „als ik mij niet vergis, zult gij het spoedig hooren." Zij luisterden. Daar klonk in de verte te midden van het gedruisch der menigte ook het gekletter van paardenhoeven. Vlak voor het huis bedaarde het geweld.

„Halt!" riep een spottende stem, welke de Lingards dadelijk voor die van den jongen de Baville herkenden, „Halt! dit is het huis van een mijner goede vrienden, een familielid van Jan Bruman. Lees hier de proclamatie voor, Meester Omroeper!"

Paul sloop naar de voordeur en schoof den grendel er voor, terwijl Blanche het venstergordijn op zij schoof en een blik op straat wierp. De anderen luisterden aandachtig. „Het is een troep ruiterij, Mama," zei Blanche zachtjes. „De Basile rijdt met een officier voorop. De stadsomroeper is er ook bij. — Hij vouwt een papier open."

Daar klonk een luid tromgeroffel. De omroeper ver-

zocht stilte; toen alles muisstil geworden was, las hij met luide stem het volgende:

„In naam des Konings, Saluut! Allen burgers wordt bekend gemaakt, dat de personen van Claude Brousson, meester in de rechten en advocaat, Jan Bruman, oud militair en Theodorus Richard, koopman, allen wonende in de Provincie Languedoc, hebben geconspireerd, tegen Zijne Allerchristelijkste Majesteit den Koning en zijn regeering; hebben gehouden seditieuse samenscholingen van Hugenooten, hebben de onderdanen van Zijne Majesteit opgezet tegen Zijne Majesteits troepen en hebben zelf bij die samenscholingen de wapens gedragen. Daarom wordt aan allen kennisgegeven, dat genoemde personen van Brousson, Bruman en Rochard zijn beschuldigd van rebellie en dat hun goederen zijn verbeurd verklaard. — Diensvolgens wordt aan alle ware en oprechte onderdanen bevolen, genoemde rebellen te vatten en voor het gerecht te brengen. Voor den eersten, dien men aanbrengt, levend of dood, wordt uitgeloofd een belooning van vijf duizend livres. — En zoo iemand hen verbergt, helpt of niet aanhoudt, wanneer het in zijn macht zou staan, zulks te doen, zal de zoodanige, van welken ouderdom of stand hij ook moge zijn, worden gestraft met boete, gevangenis of publieke geeseling op de Groote Markt. Het huis, dat den verrader tot schuilplaats heeft verstrekt, zal worden afgebroken, en met den grond gelijkgemaakt. Leve de Koning!" —

Een tromgeroffel verkondigde, dat het lezen der proclamatie was afgeloopen. Er volgde een luid geschreeuw van het gepeupel en eenige bedreigingen van de Basile tegen het huis van Lingard. Daarop ver-

wijderden de soldaten zich, om het koninklijk edict in de andere wijken der stad te gaan afkondigen.

Toen het weer stil was geworden, wendde de vreemdeling, die nog niet was gaan zitten, zich tot Lingard en zeide op kalmen toon:

„Ik ben Claude Brousson. Ik ben onschuldig aan de misdaden, die men mij ten laste legt, maar gij hebt gehoord met welke straf zij, die mij opnemen, bedreigd worden. Zeg slechts één woord: moet ik vertrekken of blijven?"

Hij bleef rustig en onverschrokken voor zijn gastheer staan. Dezen stond de angst op het gelaat te lezen. Het weinigje liefde en edelmoedigheid, dat hij nog bezat, liet hem niet toe een onschuldige uit zijn huis te verdrijven (want hij twijfelde geen oogenblik aan de woorden van iemand, die met opoffering van zijn eigen veiligheid twee hem geheel vreemde kinderen uit het gevaar had gered). Aan den anderen kant was Antoine Lingard van nature zeer eigenlievend. Het gevaar, waarin hij zich zelf brengen zou door den banneling een schuilplaats te verleenen, scheen hem een al te groote belooning toe voor den dienst, dien Brousson hem had bewezen.

Aan die pijnlijke aarzeling maakte Blanche een einde. Zij naderde haar vader en zeide met smeekende stem:

„O, papa, neem dien man toch in ons huis op, uit liefde tot Christus. Hoe zouden wij ooit Gods zegen kunnen verwachten, als wij een vervolgd dienaar des Heeren terugwezen? O, lieve papa, zeg hem, dat hij blijven mag."

De moeder wachtte in stilte den afloop van den

strijd af, die daar binnen in het hart van haar man werd gestreden. De vluchteling sprak nog eenmaal op vastberaden toon, waarin niet de minste ontroering klonk:

„Ik dank u, kinderen, voor uw goedheid en liefde! — En ik dank God, dat Hij u zulk een goed hart geschonken heeft. Maar wat ik zelf niet vraag, wil ik ook niet door een anders bede verkrijgen. — Uw vader is de heer van dit huis; van zijn vrije keuze wacht ik het antwoord. — God mint hem, die gaarne geeft, en als het in zijn raad niet besloten is, dat ik onder dit dak een schuilplaats vinde, heeft Hij mij zeker een andere bereid. Hoe het ook zij, Hij heeft mij geleerd blijmoedig te bidden; Uw wil geschiede! Maar," voegde hij er bij, terwijl hij zich nogmaals tot den huisvader richtte, „zeg mij nu dadelijk of ik blijven moet of heengaan." —

Het doffe gedruisch van de menigte in de verte scheen Lingard van zelf het antwoord te geven. — Beschaamd, dat hij de eenige in het gezin was, wien het aan liefde scheen te ontbreken, noodigde hij den reiziger uit, voor dien nacht zijn intrek bij hem te nemen. —

Margaretha loosde een diepen zucht, alsof haar een zware last van de borst was gewenteld, en de kinderen haastten zich den bezoeker van zijn hoed en stok te ontlasten. Brousson aarzelde nog een oogenblik. Waarschijnlijk dacht hij er over, dat er nu voor hem geen voorwendsel meer bestond om dit huis te verlaten, dat hem als door een beschikking der Voorzienigheid als toevluchtsoord was aangewezen. Eindelijk zette hij zich stil neder en verborg het gelaat in

de handen, terwijl hij God dankte, dat hij voorloopig uit het gevaar was gered. —

„De zegen des Heeren moge uw belooning zijn," zeide hij tot den heer des huizes. „Ik zal gaarne den nacht doorbrengen hier of daar in een kelder of op een zolder uwer woning; daar, waar gij denkt, dat mijn tegenwoordigheid u de minste last veroorzaken zal. — Vrees vooral niet, dat ik het nachtverblijf, dat gij mij aanbiedt, te bekrompen of te ongemakkelijk zal vinden.

Margaretha en haar kinderen wilden hun gast geen kelder of zolderkamertje geven, maar met de meeste voorzorg maakten zij voor hem een vertrek gereed, dat niet gebruikt werd. En nadat zij de lamp hadden aangestoken, dischten zij het avondeten op.

Ondertusschen was Lingard alles behalve op zijn gemak. — Het minste geluid aan de deur deed hem van schrik opspringen. Hij beefde er voor, dat er een patroujle dragonders bij hem zou binnendringen. Zijn vrouw en Blanche wisten integendeel haar vreugd nauwelijks te bedwingen. Zij meenden, dat God hun huis op zichtbare wijze had vereerd, doordat zulk een edel strijder voor de waarheid er een schuilplaats gevonden had, en het kwam haar voor, dat met den vervolgden advocaat de vrede en de zegen Gods haar woning waren binnengetreden. —

„Is het niet heerlijk, lieve Paul," fluisterde Blanche haar broeder toe, toen zij alleen waren, „dat wij dien voortreffelijken man bij ons hebben. Denk eens aan al wat hij gedaan heeft voor die arme Hugenooten, aan alles wat hij lijdt om zijn liefde tot God. — Het is een schoone dag voor ons, nietwaar Paul?"

— Ik ben ook blij, dat hij bij ons is, ofschoon ik niet goed alles begrijp, wat hij doet," antwoordde Paul. „Het is een schande, onschuldige menschen aan te vallen en kwaad te doen; en daar hij ons gered heeft uit de handen van dien booswicht, verheugt het mij, dat wij hem op onze beurt een dienst kunnen bewijzen door hem een schuilplaats aan te wijzen. Maar ik had toch wel gewild, dat hij dien leelijken knecht wat beter onder handen had genomen."

— Neen", zei zijn zuster, „want hij moet zijn Meester navolgen en, evenals Hij, de menschen weldoen en ze niet dooden. Maar ik verlang er naar, hem eens over oom Jan te spreken. Wie weet, waar die nu zijn mag? Heeft hij misschien wel eens zulk een goede schuilplaats als onze gast?"

Toen zij weer bij den vluchteling kwamen, vertelde deze hun, dat Jan Bruman niet in den omtrek was. Claude Brousson was er zeker van, dat hij de vlucht genomen had naar het Oosten, en daar de overheid zich verbeeldde, dat hij zich dicht bij Nîmes ergens verborgen hield, was er veel kans op, dat hij zou kunnen ontsnappen en een Protestantsch land bereiken. Wat Rochard betreft, Brousson wist niets van hem, zelfs niet, waarheen hij was gevlucht.

Toen de avondmaaltijd geëindigd was, stond Lingard op en zeide, dat hij eens zou gaan hooren, hoe het in de stad was. Zijn vrouw volgde hem naar de gang. Antoine keerde zich met een boos gelaat om.

„Houd u bedaard," zei Margaretha tot hem. „Herinner u, dat Hij die de hope onzer zaligheid is, ook dikwijls vluchten moest en geen schuilplaats had. Doe wel en laat de gevolgen van uw daad aan God over.

Wij hebben van avond een zegen in huis gekregen: pas op, dat gij dien niet doet verkeeren in een vloek."

Lingard antwoordde niet en maakte een beweging alsof hij heen wilde gaan. Margaretha hield hem bij den arm terug, want een geheime vrees beklemde haar hart.

„Antoine," zeide zij tot hem, „gij zijt een eerlijk man. Gij zijt geen lafaard of verrader. Brousson heeft ons brood gegeten, hij heeft uw eerewoord en dat legt u een heiligen plicht op.

— Houd uw helsch geklap maar voor u," riep Antoine en driftig liep hij de deur uit.

Mevrouw Lingard loosde een diepen zucht en keerde naar haar kinderen en haar gast terug.

ZESDE HOOFDSTUK.

Hoe het krijgsvolk in Nîmes huishield.

De stad Nîmes, anders zoo kalm en rustig, was dien nacht in rep en roer. Terwijl Antoine zich voortspoedde naar de Groote Plaats, kwam hij gedurig soldaten tegen, die bezig waren in verdachte huizen nasporingen te doen en nu en dan ontmoette hij ook enkele Hugenooten, die door de menigte werden uitgejouwd en uit elkaar gejaagd. Voor het huis van zekere Protestantsche familie stond een tien- of twaalftal dragonders geschaard, die door de talrijke omstan-

ders werden aangegaapt. De bevelvoerende sergeant klopte herhaalde malen met het gevest van zijn sabel op de deur. Eindelijk werd zij haastig geopend door een grijsaard met zilverwit haar en wien de angst op het gelaat te lezen stond. Met bevende stem vroeg hij, wat men begeerde.

„Wel," zeide de sergeant, „het schijnt, dat gij verdacht wordt, geen trouw onderdaan te zijn van Z. M. den koning; onze kolonel wil u in staat stellen, bewijs te leveren, dat die beschuldiging valsch is en daarom schenkt hij u de gelegenheid uw christelijke liefde en gastvrijheid uit te oefenen, door mij en deze beste menschen, die ik meebreng, bij u in huis te nemen. Kom, zeg tegen uw volk, dat zij de poorten van den hof openen en maak den stal klaar voor de paarden, want die moeten zoo gauw mogelijk gevoerd worden. Wees ondertusschen ook zoo goed, voor ons het avondeten klaar te maken, geef ons vooral goed wat brandewijn, want het is koud en wij hebben een langen marsch achter den rug."

Een luid gelach van het publiek bewees hoezeer die booze scherts van den sergeant in den smaak viel. De grijsaard verstomde van schrik, toen hij zag hoeveel en wat soort van gasten men hem opdrong en antwoordde niets.

„Komaan, laat ons niet langer wachten", bromde de sergeant, „doe gauw de poort van den hof open, of we slaan alles kort en klein. En maak zoo spoedig mogelijk ons eten klaar, of we verkoopen alles wat er in huis is, aan den naasten herbergier."

— God zij ons genadig!" riep de oude man uit en hij riep zijn zoons, om hem te helpen de poorten te

openen. De soldaten traden binnen, terwijl de menigte zich vermaakte met de ontsteltenis en het benauwde gezicht der arme Hugenooten.

Het geheele wijd en zijd beruchte dragonder regiment werd dien nacht en de volgende dagen ingekwartierd bij de leden der Gereformeerde kerk. Men legde dezen boeten op, die velen tot den bedelstaf moesten brengen. Maar ook nog schandelijker behandeling werd hun aangedaan. Vrouwen, grijsaards, kinderen en zieken werden zonder eenig medelijden op straat gezet. Stoelen, tafels en kasten dienden tot brandstof. Als het voedsel, dat men den wreedaards voortzette, niet naar hun zin was, verkochten zij bij opbod al wat er in huis was, zoodat de Roomschen het voor een bagatel konden koopen. Bij de minste klacht — want weerstand bieden zou geheel vergeefsch geweest zijn — hadden de ongelukkigen de laagste mishandelingen te verduren. Bij de geringste aanleiding werden zwakke vrouwen gedwongen half ontkleed den geheelen winternacht buiten in de bitterste kou door te brengen.

En als zij zich daarover durfden beklagen, werden zij blootgesteld aan de ondragelijke hitte van een geweldig vuur. — De geschiedenis is daar, om deze feiten te staven. —

Waarmee hadden de Hugenooten dat alles verdiend? Waren zij inderdaad zulke slechte onderdanen van den koning? verraders van hun vaderland of erger nog? Integendeel: de wetten van hun land leefden zij trouw na, zij toonden metterdaad de ijverigste, eerlijkste burgers te zijn; niemand wist eenige aanmerking te maken op hun gedrag. Maar zij eischten voor

zich gewetensvrijheid tegenover den koning en een bedorven diepgezonken geestelijkheid.

En hun onberispelijk gedrag was voor deze laatste een voortdurend verwijt.

Toen Lingard de Groote Plaats overging, zag hij een afdeeling der dragonders, aan wier hoofd zich de jonge de Baville, de priester en verscheidene stedelijke overheidspersonen van Nimes bevonden. De burgemeester hield een lijst in de hand, bevattende de namen van Protestanten tegen wie men achterdocht koesterde. — Hij gaf de noodige aanwijzingen omtrent het aantal soldaten, dat in ieder huis moest ingekwartierd worden.

Een plotselinge vrees maakte zich van Lingard meester. — Hij school weg achter een troep werklieden en wist aldus in de toenemende duisternis onopgemerkt te blijven.

„Goed, Heer Burgemeester," zeide de officier, „wij hebben nu al vrij groote détachementen ingekwartierd bij de predikanten, ouderlingen, diakenen en al hun andere eerwaardige leidslieden. De vroegere professor van de Hugenootenschool en verscheidene anderen van die vervloekte ketters hebben er ook al genoeg te hunnen laste. Waar moeten we nu verder heen? Want het begint me te vervelen hier nog langer te blijven."

— Als 't u belieft, Mijnheer," antwoordde de deftige magistraat, „er staan nog genoeg namen van ketters op de lijst. Gij kunt toch uw overige soldaten wel onder hen verdeelen." —

— Wacht even," viel de Baville in, terwijl hij zijn paard naast dat van den kolonel dreef en het

papier doorzag, dat deze in de hand hield. „Op deze lijst zie ik nog niet den naam van Lingard."

Hoewel hij een belijder is van ons allerheiligst geloof, is hij toch de zwager van Jan Bruman; somtijds heeft hij Hugenootsche geestelijken bij zich in huis genomen, en het is algemeen bekend, dat zijn familie tot kettersche gevoelens overhelt. Waarom zouden we hem ook niet eenigen van deze vroolijke snaken op zijn dak zenden? Hij is rijk genoeg om een geheel regiment den kost te geven." —

De eerste gedachte van Lingard was in allerijl naar huis te loopen en zich, vóór de soldaten kwamen, dien gevaarlijken vreemdeling van den hals te schuiven, om aldus zijn huis voor een onvermijdelijken ondergang te bewaren; maar de minste ondoordachte beweging had hem op dat oogenblik kunnen verraden; hij trok zijn hoed zooveel mogelijk over de oogen en bleef bevend staan luisteren als een misdadiger, die zijn vonnis afwacht.

„Ik kan de waarheid bevestigen van hetgeen mijn jonge vriend gezegd heeft," voegde de geestelijke er bij, die de Baville overal als leidsman vergezelde. „Die Lingard heeft meermalen aan ketterleeraars toegestaan zijn huis te bezoeken. Zijn vrouw en dochter komen niet meer ter mis en ter biecht en Pater Crouzet, die hun zielverzorger is, heeft mij verzekerd, dat zij in den grond echte Hugenooten zijn. Waarom zou hij niet even goed gestraft worden als de anderen?"

— Neem mij niet kwalijk, Mijnheer de Baville en gij, eerwaarde Vader," viel de burgemeester van Nîmes hierop in. „De heer Lingard is lid van onzen

gemeenteraad en een der respectabelste burgers. Verleden jaar heeft men hem nog een plaats bij de Magistraat aangeboden. Hij is een trouw dienaar onzer H. Moederkerk. Zoo zijn gezin misschien al kettersche gevoelens aankleeft, is dat toch zeker buiten zijn weten, en als men er hem opmerkzaam op maakt, heeft hij gezag genoeg over de zijnen om ze tot de orde te roepen. — Maar ik meen, dat het al heel onrechtvaardig zou zijn, op een bloot vermoeden zulk een goed burger te straffen, te meer, daar hij een groot aantal werklieden in zijn dienst heeft, die trouwe Katholieken zijn, en die als hem het een of ander overkwam, daarvan ook de kwade gevolgen zouden ondervinden. De laatste oogst is heel slecht uitgevallen, en wij hebben al armen genoeg in de stad." —

— Dank u, beste Mijnheer Robinet," mompelde Lingard bij zich zelf. — „Om die goede woorden zult ge het huis, dat ge van mij wenscht te koopen, voor wat minder hebben."

— Nu, Heer Burgemeester," hernam de kolonel, „ik raad u dan aan een oogje te houden op dien Lingard en op alle andere verdachten. Voor de rest kunt gij doen, zooals 't u het best dunkt. Gij, Peter," zeide hij, zich tot een der officieren wendende, „zorg er voor, dat de overigen onder dak komen en pas vooral op, dat de burgers die de wacht hebben, goed de poorten bewaken. Zij kennen hun stadgenoot Brousson en gij hebt er ook bij u, die Bruman en Rochard wel kunnen herkennen. Denkt er om, heeren van den raad, dat, als de verrader ontsnapt, de stad Nîmes er zwaar voor boeten zal. Wij hebben alle

reden te gelooven, dat hij van morgen in de stad is geweest. Het hangt slechts van u af, of wij hem zullen grijpen."

En zich tot een der voornaamste burgers wendende, die hem met eenigen zijner officieren al meermalen ten eten had gevraagd, voegde hij er bij:

„Mijnheer Perrin, mijn gezellen en ik zijn gereed om van uw gastvrijheid gebruik te maken. Ik denk, Heer Ridder, dat gij ons zult vergezellen." — Zeker," antwoordde de Baville „en mijn biechtvader ook." —

Mijnheer Perrin sloeg den weg in naar zijn woning en weldra zat het geheele gezelschap daar vroolijk bijeen. De andere officieren namen de uitnoodiging van den burgemeoster of een zijner raadsleden aan. Hopman Peter reed haastig achter zijn soldaten aan en weldra was de Groote Plaats geheel verlaten.

Antoine ging achtereenvolgens een kijkje nemen bij al de poorten van Nîmes. Zij werden alle bewaakt door sterke afdeelingen burgers en soldaten. Hij kwam ook verscheidene patrouljes tegen, die met fakkels en lantaarns bezig waren huiszoekingen te doen bij degenen, die bekend stonden ais aanhangers der Gereformeerde leer. — Daar de burgerwacht hoofdzakelijk bestond uit kooplui, met welke hij handelsbetrekkingen onderhield en in vriendschap leefde, behoefde Lingard eigenlijk niet te vreezen, dat zij 't hem zouden willen lastig maken. Toch was zijn toestand hoogst gevaarlijk en onaangenaam. Hij keerde nog veel boozer geluimd naar huis terug, terwijl hij uit grond van zijn hart het noodlot verwenschte, dat Brousson dien avond onder zijn dak had gebracht.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Strijd.

Het was geen alledaagsche gast, die dien avond een plaats innam aan den huiselijken haard der familie Lingard. Claude Brousson was wijd en zijd bekend en geacht om zijn vroomheid, welsprekendheid en moed.

Zijn pleidooien voor het Parlement van Toulouse zouden iedere andere rechtbank, die minder voor omkooperij en andere laagheid vatbaar was, stellig hebben overtuigd. Zijn diepzinnige, schrandere bewijsgronden werden met zeldzame welsprekendheid voorgedragen; zijn kennis van wet en recht werd door niemand betwist en stelde hem in staat zijn woorden bijzonderen klem en ernst bij te zetten. In zijn ijver voor recht en waarheid zijn persoonlijke belangen geheel vergetend, bracht hij voor goed al zijn kansen op succes bij de Fransche balie ten offer en stelde stoutmoedig en vastberaden de lage rechtsverdraaiingen in het licht, waardoor de Regeering en de Roomsche geestelijkheid, zelfs nog vóór de herroeping van het Edict van Nantes de arme Protestanten trachtten te bedriegen en hen van hun burgerlijke vrijheden en voorrechten te berooven.

Hij ontkende de bevoegdheid der Parlementen in zaken van dien aard, en eischte voor zijn cliënten de toepassing der edicten, die vroeger te hunnen gunste waren uitgevaardigd, terwijl hij daarbij wees op het

onberispelijk leven der Hugenooten en nadat hij ten slotte hun heerlijke geloofsbelijdenis had voorgelezen, daagde hij hun vijanden uit, op grond der H. Schrift te bewijzen, dat de vervolgden onrecht hadden.

De Synode der Gereformeerde kerk van het Zuiden zond afgevaardigden om haar rechten voor het Parlement van Toulouse te verdedigen. Gelijk van zelf spreekt, trad Brousson op als pleitbezorger der vervolgden. Weldra ontdekte hij, dat het Parlement, onder den invloed der geestelijkheid staande, van plan was, bij iedere zaak, die haar voorgelegd werd, telkens nieuwe moeielijkheden op te werpen, ten einde het proces zooveel mogelijk op de lange baan te schuiven, en in alles nieuwe aanleiding te vinden tot het sloopen van Protestantsche kerken. Brousson trad op als verdediger der eerste kerk, die voorgeroepen werd; in een schitterende redevoering, die de geheele vergadering in verbazing bracht, bewees hij, dat de beginselen, die toegepast waren op ééne kerk, eveneens toepasselijk waren op alle andere.

Deze onverwachte gevolgtrekking bracht den aartsbisschop en zijn trawanten in verwarring, want zij werden hierdoor in de onverbiddelijke noodzakelijkheid gebracht, een groot gedeelte hunner landgenooten, tegen welke nog nooit rechtstreeksche bevelen tot verbanning waren uitgevaardigd, nu voor goed vrij te spreken of te veroordeelen. Zij deden al het mogelijke om den jongen advokaat om te koopen en hem tot stilzwijgen te bewegen, door hem rijkdom en snelle bevordering in zijn loopbaan aan te bieden, ja zelfs een plaats als raadslid in het Parlement met een aanzienlijk jaargeld, zoo hij zijn cliënten aan hun lot wilde

overlaten. Brousson wees al die voorstellen met verontwaardiging van de hand.

Aldus in zijn plannen gedwarsboomd, misschien ook wel bevreesd geworden door dien onverwachten weerstand, verdaagde het Parlement zijn eindbeslissing en de veertien kerken, wier verdediging Brousson op zich had genomen, kregen de vergunning voorloopig te blijven bestaan, tot aan de herroeping van het Edict van Nantes.

Ofschoon het voorzeker een beschikking der Voorzienigheid mocht heeten, dat Brousson advocaat was geworden en daardoor in staat gesteld de zaak zijner vervolgde broeders te verdedigen, was het toch duidelijk, dat hij zich altijd had getrokken gevoeld tot een nog heiliger ambt. Zijn levensbeschrijvers melden ons: „Terwijl Brousson in de rechten studeerde, besteedde hij ook een groot deel van zijn tijd aan het bestudeeren der H. Schrift. Het woord Gods was zijn dagelijksch voedsel en in het licht der goddelijke wet maakte hij zich ook de kennis der menschelijke wetten eigen. In deze laatste maakte hij zulke vorderingen dat hij na zijn vertrek uit Frankrijk waardig geacht werd, tot professor benoemd te worden aan een der voornaamste Europeesche universiteiten. Hij had geleerd, dat de wet Gods den student somtijds wijzer maakt dan zijn leermeesters. — Zijn geheele leven was dan ook gewijd aan den dienst van Christus, en nooit aarzelde hij het in de waagschaal te stellen voor de bevordering der goede zaak.

Op dat oogenblik gevoelde hij zich in 't bijzonder door God geroepen tot een groot werk. Door geen opoffering, hoe zwaar ook, zou hij zich laten afschrikken.

Gedurende de afwezigheid van Lingard maakte Margaretha haar gast bekend met haar besluit, zich met haar dochter aan te sluiten bij de om des geloofs wille vervolgde Protestanten. „Ik vertrouw," voegde zij er bij, „dat mijn zoon ook weldra het goede deel kiezen zal. Bid voor hem maar bid vooral voor mijn echtgenoot, want hij staat aan groote en talrijke verzoekingen bloot. Zijn hart is in Gods hand en Hij is de Almachtige, dat weet ik."

— Hebt gij wel goed al de gevolgen overwogen van den stap, dien gij doen wilt?" vroeg Brousson. „Hebt gij wel berekend, wat het u kosten kan? Hebt gij vandaag die beide mannen wel gezien, die door de straten der stad werden gesleept, om naar de gevangenis en van daar vermoedelijk naar het schavot te worden gevoerd? Weet gij wel, aan welke gevaren ik zelf voortdurend blootsta? Weet gij wel, dat vrouwen en meisjes evengoed als mannen, ter dood gebracht zijn omdat zij waren wat gij nu worden wilt? Zijt gij wel vast besloten, na de hand aan de ploeg te hebben geslagen, ook niet om te zien, naar hetgeen achter is? En heeft dit lieve kind, dat nu reeds onverdiende smaad en pijn heeft moeten verduren, genoeg geloof in haar God om zich aan Hem over te geven voor altijd, wat er ook gebeure?"

— Mijn dochter," hervatte Mevrouw Lingard, „heeft Jezus lief en wenscht te behooren tot zijn volk. Wij zijn beiden zwak en machteloos, maar God geeft den zwakken kracht en door Zijn genade zullen wij gedragen worden."

Op dat oogenblik trad Blanche de kamer binnen.

„Mijn kind," zeide Mevrouw Lingard tot haar, „ik

heb daar met onzen gast gesproken over ons plan, ons bij de vervolgde kerken aan te sluiten en met de hulp des Heeren getrouw te blijven aan onze geloofsbelijdenis. Heb ik daaraan wel gedaan?"

Brousson zag het meisje aan, dat op hen toetrad, haar moeder omhelsde en op vastberaden toon zeide:

„Gij hebt wel gedaan, lieve Mama!"

— Dan," hernam Brousson, „neem ik u in Naam des Heeren aan als leden der strijdende kerk. Ik behoor niet tot de orde harer leeraren, maar ik ben de vertegenwoordiger der Gereformeerde kerken van Languedoc. In onze tegenwoordige ellende laad ik daarmede geen te groote verantwoordelijkheid op mij. Zusters, weest getrouw tot den dood en Hij zal u geven de kroon des levens."

Mevrouw Lingard die er aan dacht, hoe vermoeid hun gast moest wezen en hem een nieuwe ontmoeting met haar echtgenoot wilde besparen, stelde hem voor, nu zijn nachtverblijf op te zoeken. Zeker zou zij gaarne gewild hebben dat het gesprek nog langer had geduurd. Maar sedert lang had zij zich er aan gewend, eigen gemak en genoegen voor anderen op te offeren. Blanche had de logeerkamer reeds in orde gemaakt. Nadat Brousson plechtig den zegen had uitgesproken, zoowel over moeder en kinderen als over den afwezigen heer des huizes, beval hij zich zelf in de hoede Gods en lag weldra in diepen slaap.

Toen allen hun nachtverblijf hadden opgezocht, kon Margaretha eindelijk de merkwaardige gebeurtenissen van dien dag bij zich zelf nog eens nagaan.

„Zoo is er dan," dacht zij, „toch een einde gekomen aan die verschrikkelijke besluiteloosheid. Wat er ook

moge gebeuren, ik zal het lot der vervolgde Hugenooten deelen." Het lief en onschuldig gelaat van haar Blanche kwam haar voor den geest als een lam, dat voor de slachtbank bestemd was. Zou zij het kunnen verdragen, haar geliefd kind in een kerker te zien werpen of op het schavot te zien sterven? Zou God haar dan de kracht geven zulk een beproeving door te staan?

„Mijne genade is U genoeg, Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht." Die woorden brachten vrede in haar hart en verjoegen al haar angst en twijfel. Ook had zij goede hoop voor Paul. Hij was altijd een gehoorzame jongen geweest; op Gods tijd zou ook hij zeker wel in den rechten weg geleid worden.

Slechts één ding maakte haar nog beangst: zouden zij dan allen gelukkig mogen zijn, en haar man alleen niet. „O Heer!" riep zij uit terwijl zij op de knieën viel en biddend haar handen ten hemel hief: „Neig Gij het hart van mijn echtgenoot; schenk ons de vreugde, dat wij ook hem Uw dienaar mogen zien worden, en laat dan verder maar alles over ons komen, wat Gij wilt....."

Zij bleef verzonken in het gebed, totdat een welbekende stap haar deed opschrikken. Een der dienstboden wilde naar beneden gaan om de deur te openen, maar Margaretha weerhield haar, zeggende:

„Ik zal zelf Mijnheer wel open doen, Lucie."

„Waar is Brousson?" was de eerste vraag van Antoine. Zijn vrouw bemerkte dadelijk, dat hij nog boozer was dan daar straks. Op kalmen toon antwoordde zij:

„Hij is naar bed en, naar ik vermoed, op 't oogen-

blik in slaap. Kom, ga gauw zitten, gij schijnt vermoeid en boos te zijn."

— Vermoeid niet, maar woedend ben ik zeker. Wat een dwaasheid van mij, dat ik dien kerel niet voor den bewezen dienst betaald heb en hem daarna heb weggezonden; maar ik doe het nu nog, ik heb niets te maken met zijn godsdienst of oproermakerij: noem het zooals ge zelf wilt. Ik zal hem vijftig livres geven, omdat hij van middag de kinderen geholpen heeft, maar hij moet mijn huis uit en wel dadelijk. Haal mijn geld maar eens", ging hij voort, terwijl hij haar den sleutel van zijn lessenaar gaf, „ik ga niet naar bed, voor hij weg is."

— Zoo iets lafs en onmenschelijks zult gij niet doen, Antoine", zeide zijn vrouw ernstig. „Wilt gij dan uw eerlijken naam bezoedelen door zulk een laagheid? Gij hebt dien banneling een schuilplaats aangeboden onder uw dak, hij heeft uw brood gegeten, uit uw beker gedronken, hij is hier blijven slapen, omdat hij vertrouwde op uw eerewoord.

O, ik heb eens gehoord van iemand uit uw familie, die uw eigen naam droeg en die een vijand bij zich opnam en verborg, toen deze vervolgd werd. En een geheel leger was niet in staat den vluchteling uit het huis van Thibault Lingard te verdrijven, vóór de held zelf dood daar neerlag, met twaalf kogels in de borst. Gij hebt zelf dikwijls gezegd, dat gij wenschtet schilder te zijn, om dat tafereel op het doek te kunnen afmalen om het altijd voor u te hebben; en dan zoudt ge, als pendant van die schilderij, den kleinzoon van dien held willen afbeelden, zooals hij in een kouden winternacht een man op straat zette, wiens eenige

misdaad was, dat hij zijn medemenschen beter en gelukkiger wilde maken?"

Margaretha had de juiste snaar getroffen. Thibault Lingard was de roem der familie en Antoine zelf noemde zijn naam dikwijls met trots. — Iedereen sprak in Nîmes met bewondering over zulk een gastvrijheid, zooals men ze bijna alleen bij de Arabieren vindt, en die hij nog wel bewezen had aan een algemeen gehaat edelman, die bekend stond als de onderdrukker van zijn volk.

Antoine antwoordde niets en de beide echtgenooten zochten hun nachtverblijf op, terwijl Margaretha in stilte den Heer dankte, dat voorloopig Brousson's veiligheid door haar man niet in de waagschaal was gesteld.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

De vlucht van Claude Brousson.

Het was reeds voorbij middernacht. In dichte vlokken viel buiten de sneeuw neder en bedekte alles met een donzig wit kleed. Er heerschte overal diepe duisternis, behalve in die wijken, waar de patrouljes waakten, die de verschillende posten bezet hielden. Zelfs Parijs kon zich in dien tijd nog niet op een goede verlichting beroemen. Niet te verwonderen is het dus, dat het in een kleine plaats als Nîmes daarmee nog slechter gesteld was. De schildwachten liepen

pruttelend heen en weer en benijdden het lot hunner makkers, die op hun gemak bij de wachtvuren gezeten, beveiligd waren voor de koude.

Onze Paul lag rustig te slapen. De scheldwoorden en slagen, die hij dien middag te verduren had gehad, de mishandeling, die men Blanche had aangedaan, het bezoek van Brousson, alles was vergeten. Zijn regelmatige ademhaling getuigde van gezondheid des lichaams en een gerust geweten. Een warme kus op zijn lippen deed hem ontwaken. Nog half droomend rees hij overeind. Mevrouw Lingard stond in nachtgewaad bij zijn bed, met een lamp in de hand.

„Lieve Mama," riep Paul, terwijl hij zijn armen om haar hals sloeg, „waarom maakt gij mij wakker? Het is toch zeker nog geen tijd om op te staan?"

— Ja, mijn kind, het is tijd voor u. Kleed u stil aan. Haast u: ik heb u wat te zeggen, maar heel in 't geheim. Gij moet van nacht iets doen, waar niemand dan gij en ik van mogen weten."

Paul deed wat hem gelast werd en begon zich zoo vlug en stil mogelijk aan te kleeden, terwijl zijn moeder de lamp op de tafel zette en een oogenblik ging zitten.

„Mama," zeide Paul, „weet Vader, dat gij hier zijt?"

— Neen, lieveling, dat weet hij niet."

— Moet ik mijn schoenen aandoen, Mama?"

— Ja, Paul, en uw dikken mantel."

Toen de knaap klaar was, nam Mevrouw Lingard de lamp weer op, gaf hem een teeken, dat hij haar volgen zou en ging de kamer uit. Op de teenen loopende kwamen zij beiden bij het vertrek, waar Brousson sliep.

„Ga nu naar binnen," zeide Margaretha, „maak hem voorzichtig wakker, zeg hem, dat hij spoedig moet opstaan en vluchten om zijn leven te redden. Zoodra hij zich aangekleed heeft, moet gij mij komen waarschuwen; ik wacht u hier."

Zij gaf Paul de lamp en bleef, slechts half gekleed als zij was, in den kouden gang staan wachten, terwijl haar zoon het vertrek binnenging. De advocaat lag even gerust te slapen als Paul eenige oogenblikken te voren. Zijn kleederen had hij op een stoel naast zijn bed gelegd en zijn Bijbel lag geopend op de tafel. Paul maakte hem wakker en bracht hem de boodschap van zijn moeder over:

„Sta op, uw leven is in gevaar, Mijnheer. Mijn moeder heeft het gezegd. Zij staat in den gang op u te wachten, want zij heeft u nog iets te zeggen."

Met de snelheid van hen, die met het gevaar vertrouwd zijn, stond Brousson op en schoot zijn kleederen aan. — Slechts even boog hij de knieën en deed een stil gebed, daarna nam hij hoed en stok op en zeide tot Paul, dat hij zijn moeder kon binnenlaten. „Zuster," zeide Brousson, „ik hoor dat er onverwachts iets tusschenbeide is gekomen, dat mijn vertrek noodig maakt. Ik vraag u niet, wat het is. Maar ik zeg u hartelijk dank voor uw lieve gastvrijheid. Ik neem afscheid van u, terwijl ik den zegen des Heeren over uw gezin afsmeek. Wat mij betreft, vrees niet. De Heer zal niet toelaten, dat men mij uit zijn wijngaard wegneemt, zoolang Hij nog werk voor mij heeft."

In plaats van te antwoorden, begon Margaretha te weenen. Maar spoedig wist zij haar tranen te be-

dwingen en reikte Brousson een beurs toe en een pakje, dat een brood en een flesch wijn bevatte.

Ziende, dat de advocaat aarzelde het aan te nemen, zeide zij eenigszins geraakt: „Neem het gerust, alles hier in huis behoort mij toe; als het van hem was, zou ik u dit alles niet aangeboden hebben." —

Treurig zag hij haar aan en antwoordde:

„Laten wij liefderijk gezind zijn jegens elkander en geduldig lijdende elkander vergeven gelijk ook Christus ons vergeven heeft."

Margaretha was beschaamd; zij besefte, dat er in haar hart een gevoel van verbittering heerschte tegen haar echtgenoot. Op veel zachter toon sprak zij tot Paul, die naast Brousson stond:

„Allen slapen hier in huis, behalve wij. Deze man wordt vervolgd door degenen, die het op zijn leven hebben toegelegd, omdat hij den Heer dient en de zielen voor Hem tracht te winnen. Hij moet dit huis verlaten, zonder dat iemand het hoort of ziet en buiten Nîmes zijn, vóórdat de zon opgaat, anders is hij verloren. Gij moet hem helpen, Paul, en gij zult in zijn persoon de zaak des Heeren dienen. Ik kan u niet zeggen, wat gij te doen hebt. Aan iedere deur staat een schildwacht;" ging zij huiverend voort, „in iedere straat loopen patrouljes. En toch moet hij gered worden. Wij alleen kunnen hem helpen in deze ure des gevaars."

Paul gevoelde zich vol moed. Hij stelde zijn moeder gerust en verzekerde haar, dat alles goed zou afloopen, maar Brousson viel hem in de rede.

„Acht gij mij in staat, zuster," zeide hij, „het leven van uw kind in gevaar te brengen en toe te laten

dat hij mij vergezelle op mijn vlucht! Weet gij niet, dat jongeren dan hij voor veel minder zwaar vergrijp den dood hebben ondergaan? Ik zou erger dan eigenlievend zijn, indien ik zulk een offer aannam. Ik ben te Nîmes geboren, en hoewel ik lange jaren in den vreemde ben geweest, ken ik de stad nog genoeg, om zelf de minst bewaakte punten te kunnen vinden. Blijf dus bij uw moeder, beste jongen, en nog eenmaal wensch ik, dat de vrede en de zegen Gods op dit huis mogen rusten."

Zachtjes opende hij de deur en ging naar beneden, gevolgd door Paul en zijn moeder. Zij liepen zóó voorzichtig, dat er geen plank kraakte. Zij hoorden de zware ademhaling van Antoine. In de grootste stilte gingen zij voorbij de kamer der dienstboden, die allen sliepen en kwamen eindelijk aan de straatdeur. Nu fluisterde Margaretha hun toe, dat zij een oogenblik zouden wachten. Zij blies de lamp uit, opdat men van buiten het licht niet zou zien en maakte de deur open, zonder dat zelfs het slot knarste. Brousson trad naar buiten, nadat hij beiden de hand had gedrukt, maar Margaretha omhelsde haar zoon, en duwde hem ook naar buiten, terwijl zij hem een teeken gaf, dat hij den vluchteling zou volgen. Zonder aarzelen gehoorzaamde Paul zijn moeder en deze zocht haar slaapkamer weer op en begaf zich te bed, zonder dat haar man iets van haar afwezigheid had opgemerkt.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Twee moedige jongens.

De torenklok sloeg juist één uur, op het oogenblik, dat de advocaat en zijn jeugdige metgezel het huis van den kuiper verlieten. — Nog altijd viel er sneeuw, maar minder dicht dan tevoren. Weldra veranderde zij in een soort van motregen, gemengd met fijne hagel. Toen Brousson bemerkte, dat Paul hem volgde, trachtte hij hem niet meer te bewegen tot terugkeeren, maar hem bij de hand nemende, vroeg hij:

„Mijn dappere jongen, denkt gij, dat alle poorten der stad zóó nauwlettend bewaakt worden, dat wij er niet door kunnen?"

— Ik vrees van ja," antwoordde Paul, „Maar we kunnen het gauw genoeg weten. Zoo gij het goedvindt, zullen wij eerst naar den naastbijgelegen post gaan en als deze bezet is, zullen wij ze achtereenvolgens alle nagaan."

Brousson vond dit goed. Met behoedzaamheid schreden zij voort, zooveel mogelijk het geluid hunner voetstappen verdoovende en kwamen eerst bij de poort, waar Paul en Blanche 's middags waren doorgegaan. Meermalen zagen zij burgers, die de wacht hadden en de ronde deden. Maar dezen konden zij zonder veel moeite vermijden door in de schaduw der huizen te blijven of een donker zijstraatje in te sluipen. Weldra

begrepen zij, dat het onmogelijk was door deze poort te ontkomen, want zij werd bewaakt door talrijke schildwachten en de geheele omtrek was hel verlicht door toortsen. Zij keerden zoo zachtjes mogelijk langs denzelfden weg terug en terwijl zij het rossig schijnsel der fakkels en het gegons der stemmen achter zich lieten, kwamen zij weer in de duisternis en de stilte.

Een voor een bezochten zij al de stadspoorten, maar alle waren zij welbewaakt. Tot overmaat van smart brak de maan door de wolken, waardoor het nog moeilijker werd een ontmoeting met de patrouljes te voorkomen. Verscheidene straatslijpers hadden verlof bekomen, mede de stad te helpen bewaken, zoodat het heel lastig was hunne waakzaamheid te verschalken. Slechts als door een wonder mocht het hun gelukken, dien booswichten te ontsnappen, door telkens van richting te veranderen. Op éénmaal fluisterde Brousson zijn metgezel toe: „Wend eens voorzichtig het hoofd om, mijn jongen, alsof ge 't zonder opzet doet, en zie eens, of wij niet door een man gevolgd worden. Als ik mij niet vergis, heeft hij reeds meer dan een half uur het oog op ons."

Het hart van den jongeling begon sneller te kloppen. Zonder zijn stap te vertragen, keek hij voorzichtig om en zag, dat Brousson gelijk had. Een donkere gestalte volgde hen met groote behoedzaamheid.

— Het is waar, wij worden gevolgd; wat moeten wij doen?"

— Laten wij maar even snel blijven doorloopen," zeide Brousson. „Nu," voegde hij er bij, na eenige oogenblikken te hebben nagedacht, „laten we nu op eens blijven staan, alsof wij wat met elkaar te be-

spreken hebben, dan kunnen wij zien, of de spion het ook doet."

Zij bleven stil staan. De man, die hen volgde, deed nog een paar stappen, hield toen eveneens stil en verborg zich in een hoek.

„Laten wij maar weer doorgaan", zeide Brousson, „dien man ontkomen wij niet, al bereiken wij ook het meest afgelegen gedeelte der stad."

Terwijl zij hun weg voortzetten, besefte Brousson, hoewel hij geen oogenblik den moed verloor, steeds duidelijker het gevaarlijke van hun toestand. De sombere gestalte achter hen kwam hem voor als de schaduw des doods, vaag, onbestemd, zwijgend, onverbiddelijk en zeker van zijn prooi. Maar de edele advocaat bezat, behalve een groote mate van onverschrokkenheid en zielskracht, een onwankelbaar vertrouwen op zijn God en een onverwrikbaar vast voornemen alles te doen en te trotseeren voor zijn dienst.

„Misschien moet ik de sombere doodsvallei wat vroeger betreden dan ik gedacht had", zei hij bij zich zelf, „misschien zal God een beter en bekwamer werkman vinden voor het werk, dat ik met geheel mijn hart voor zijn volk wenschte te verrichten."

„Paul", zeide hij met zachte stem, „vaarwel, vaarwel. De Heere zal u zegenen en u vergelden, wat gij aan mij deedt. Wees altijd zoo edel, geef u gerust over aan de heilige zaak, zooals gij het van nacht gedaan hebt. Ga nu weer terug naar uw moeder, waar gij gelukkig en veilig zult zijn. Als gij kunt, wees haar dan tot een zegen en ook uw zuster en uw vader; eens zullen wij elkaar wederzien, mijn beste vriend."

Al sprekende waren zij nog doorgeloopen. Brousson stond stil en drukte Paul diep bewogen de hand. Die warme, hartelijke handdruk scheen hem het laatste blijk van menschelijke liefde, dat hij hier op aarde zou ondervinden. Zijn hart kromp ineen, zijn oogen vulden zich met tranen; een oogenblik scheen zijn moed te zullen bezwijken. Maar met een krachtige poging tot zelfbeheersching drong hij er nog eens bij Paul op aan, dat deze heimelijk door een der talrijke, nauwe straten zou ontsnappen en naar huis terugkeeren, nu het nog tijd was; hij bezwoer hem, toch te bedenken, wat er met hem zou gebeuren en wat het voor zijn ouders zijn zou, als hij in gezelschap van een ketter werd aangetroffen.

Maar Paul was doof voor al, wat hij zeide. Zijn trouw en goed hart drong hem, zijn weldoener te blijven vergezellen, ofschoon hij zich het gevaar bewust was, dat hen bedreigde.

„Er gebeure wat wil," antwoordde hij. „Mijn moeder heeft mij gezegd, dat ik u in veiligheid buiten Nîmes moest brengen en ik zal het doen ook. We zullen ons wel op de een of andere wijze uit de verlegenheid redden. Deze kant uit, Mijnheer, laten wij die straten, waarin zooveel patrouljes loopen, vermijden. Onze spion zal toch niet overal soldaten vinden om hem te helpen; wij zullen hem wel ontkomen."

Brousson bad, smeekte, beval, trachtte zelfs een paar maal Paul te ontloopen — vergeefs. Hij kon den moedigen knaap niet van zijn plan afbrengen, en zoo bleven zij dan door de voorstad dwalen.

„Wanneer hebt gij toch bemerkt, dat die man ons

volgde?" vroeg Paul terwijl hij omzag en bemerkte, dat de spion hen nog altijd op de hielen zat.

— Juist nadat wij dat groote huis voorbijgegaan waren, naast het stadhuis," antwoordde de advocaat. „Ik had daar wel eenige mannen gezien, maar omdat zij met den rug naar de straat gekeerd stonden, hoopte ik, dat zij ons niet in 't oog zouden krijgen."

— O!" riep Paul uit, „dat is het huis van de Baville, en zoo zeker als ik leef, is onze verspieder Clément, zijn knecht, die Blanche en mij zoo geslagen heeft en dien gij bijna hebt verworgd. Ik meende reeds zijn gang te herkennen, zonder dat ik mij toch juist kon te binnen brengen, wie het was. Zoo, Mijnheer Clément, dus gij hebt het oog op ons en gij zoudt wel in uw schik zijn, eens wraak op ons te nemen, terwijl gij te gelijkertijd een aardig duitje als belooning zoudt opstrijken, niet waar? Maar we zullen probeeren uw plannetje te verijdelen."

Juist op dat oogenblik kwamen drie of vier soldaten van den anderen kant de straat af, die onze vluchtelingen zoo even waren ingeslagen. Dezen traden nu onmiddellijk een zijstraat in, terwijl Clément de naderende soldaten te gemoet snelde.

Paul voerde zijn metgezel over een kleine binnenplaats naar een huisje, waar men een zwak licht door de gesloten luiken zag schitteren. Haastig klopte hij tegen de ruiten en zei op gedempten toon:

„Gervaas, Gervaas! maak gauw de deur open! In Gods naam, doe open!" —

Daar binnen hoorde men eenig gerucht en een grijsaard met een houten been opende de deur op een kiertje en staarde de bezoekers verbaasd aan.

Paul en Brousson traden binnen, sloten de deur, bliezen de lamp uit, en traden daarna snel de andere kamer in, waar de vrouw van den grijsaard lag te slapen, terwijl zij den grendel voor de deur schoven. Hijgend verklaarde Paul de reden van hun bezoek:

„Deze man is op de vlucht, de soldaten vervolgen hem, mijn moeder heeft gezegd, dat hij moest ontsnappen."

Gervaas, die Protestant was, begreep de zaak aanstonds.

„Wees stil, vrouw," zeide hij tot de arme oude, die verschrikt trachtte op te staan en luid begon te schreeuwen, terwijl Paul op de knieën liggende, het luik, dat het venster sloot, trachtte open te maken, zwijg, zeg ik u; het is een vriend van Mevrouw Lingard. Hij is in gevaar, en gij zoudt maken, dat hij niet kon ontsnappen."

De oude vrouw zweeg, beangst en tegelijk nieuwsgierig. Het venster ging eindelijk open en men zag de stille, doodsche straat, bedekt met een wit sneeuwtapijt. Er was geen tijd te verliezen. De soldaten, geleid door Clément, klopten reeds aan de deur bij een anderen Hugenoot, bij wien zij dachten, dat de vluchtelingen verborgen waren.

Brousson sprong op straat, Paul volgde hem.

De goede Gervaas maakte het venster dicht, verklaarde met een enkel woord de zaak aan zijn vrouw en wachtte nu verder af wat er gebeuren zou. Kort daarop klopten de soldaten reeds aan.

„Kom, Mijnheer," zei Paul, die ondertusschen een plan tot ontvluchting had beraamd, „nu komen wij bij een grooten muur, daar moeten wij dadelijk overheen."

Bij dezen hinderpaal bleven zij staan en zonder een minuut te verliezen nam Brousson Paul in zijn armen en lichtte hem zoo hoog op, dat hij den bovenrand van den muur grijpen kon.

„Ga nu schrijlings op den muur zitten en houd u stevig vast, terwijl gij mij de hand geeft." Paul gehoorzaamde. Brousson vatte zijn hand, en terwijl hij zich met den voet steunde in een spleet van den muur, hief hij zich op, greep een uitstekenden steen vast, liet Paul's hand los en pakte met beide handen den steen.

„Nu, vriend, spring den tuin in."

Paul liet zich snel nederglijden, en nadat Brousson zich met zijn krachtige armen tegen den muur had opgewerkt, sprong hij aan de andere zijde weer neer en kwam naast zijn jeugdigen makker terecht op de nog geheel blanke sneeuw van een grooten boomgaard.

Zij stonden nu voor een nieuwen nog hoogeren muur, die den tuin aan de andere zijde afsloot. „Nu dezen nog over," zei Paul, „en gij zijt gered."

— Wat is dat voor een muur?" vroeg de advocaat.

— Een gedeelte van den stadswal. Ik hoop, dat zij vergeten hebben, er een wacht bij te zetten, maar aan den anderen kant is een wijde gracht. In dit huis woont mijn beste vriend, Oscar Durand. Ik begrijp niet, dat ik al niet vroeger aan hem gedacht heb. Als hij maar even kan, zal hij ons zeker helpen, maar we moeten eerst een middel vinden om hieruit te komen."

Zij begaven zich naar een hoek van den tuin.

Brousson spreidde zijn grooten mantel op de sneeuw, onder een dikken boom. Daar gingen zij op zitten om

even uit te rusten en te beraadslagen, wat hun nu te doen stond.

In den tijd waarin onze geschiedenis voorvalt, bezat Nîmes, hoewel het een vrij belangrijk stadje was, slechts weinig vestingwerken. Op verscheidene plaatsen waren de oude wallen in puin gevallen en vervangen door eenvoudige muren, die ongetwijfeld wel zeer hoog waren, maar niet van kanonnen voorzien, zoodat zij, in geval de stad werd aangevallen door geregelde artillerietroepen, slechts een povere beschutting zouden hebben aangeboden. Onze vluchtelingen bevonden zich nu juist bij een dier nieuwere gedeelten. Deze muur, die den tuin afsloot, behoorde aan baron Durand, den vader van Paul's geliefden kameraad en was ongeveer dertig voet hoog. Hem over te klimmen zonder ladder of touw, was onmogelijk. Hierop maakte Brousson Paul opmerkzaam.

„Er was gewoonlijk een ladder in den tuin", antwoordde deze, „en Oscar en ik hebben ze meermalen gebruikt om over den muur te klimmen, als we aan 't spelen waren. Waar kan hij ze wel gezet hebben!"

Opmerkzaam keken beiden om zich heen, maar ofschoon het een vrij heldere nacht was, konden zij niets ontdekken.

„Is de familie Durand Katholiek of Protestant?" vroeg Brousson. „Roomsch Katholiek," was het antwoord. „Maar Oscar zal ons toch wel helpen, dat weet ik zeker, als hij maar kan. Ik wilde, dat ik hem kon wakker maken zonder dat anderen het bemerkten. Zoudt gij, Mijnheer u even achter dien dikken boom willen verbergen, terwijl ik het eens beproef?"

Brousson, die niets beters wist te bedenken dan het plan van Paul, deed wat van hem verlangd werd, terwijl de knaap in een hoek van den tuin, waar hij wist, dat veel grint lag, de sneeuw wegkrabde en eenige keisteentjes opraapte, die hij voorzichtig tegen het venster van Oscar's kamer wierp. Geruimen tijd verliep er, vóór het middel slaagde, en Paul wilde, ten einde raad, zijn vriend al met luider stem gaan roepen, toen eindelijk het venster openging en het gezicht van Oscar voor de opening verscheen.

Paul bemerkte hem, hief smeekend de handen op en gaf hem een teeken, dat hij stil zou zijn. Oscar wreef zich de oogen uit, keek met verbazing naar den rustverstoorder en herkende eindelijk zijn vriend.

„Oscar!" riep Paul zachtjes, „kom naar beneden, ik moet u spreken. maar maak vooral geen leven, laat er niemand wakker worden. Haast u, ik ben hier voor een zaak van het hoogste belang."

Oscar wuifde met de hand, ten teeken dat hij 't begrepen had, kleedde zich en kwam spoedig beneden.

Schier buiten zich zelf van vreugde, sloot Paul hem zonder een woord te spreken in zijn armen.

„In naam van alle heiligen! wat voert u op dezen tijd hierheen, Paul?" zei zijn vriend. „Wat is er? Wat is er bij u thuis gebeurd? Hoe zijt gij hier gekomen? Ge zijt doornat. Wat is u overkomen? Ik heb reeds gehoord wat de Baville gedaan heeft en ik zou u zeker nog even hebben opgezocht, als het niet zoo laat was geweest. Maar daarom zijt ge toch zeker zoo laat niet hier?"

— Neen," zeide Paul, terwijl hij zijn vriend meetrok naar Brousson, die op hen toetrad. „Er is hier

een beroemd man, een Hugenoot, wiens naam gij wel eens gehoord hebt. Mijn moeder heeft mij opgedragen, hem te helpen om buiten de stad te komen, daar de soldaten hem vervolgen. Den geheelen nacht hebben wij getracht hun te ontkomen en eindelijk zijn we hier in 't nauw gedreven en hadden geen ander redmiddel, dan over den muur van uw tuin te klimmen. Maar zonder uw hulp kan hij niet over den stadsmuur komen."

Oscar bleef eerst een poos als verstomd staan. Het was hoogst gevaarlijk voor hem en zijn familie aan een Hugenoot een schuilplaats te verleenen of hem te helpen ontsnappen. Eindelijk vroeg hij:

„Is het uw oom, Jan Bruman, Paul?"

— Neen, die is het niet, het is Claude Brousson?"

— Brousson", zeide Oscar. „Hemel! weet gij niet in welk gevaar gij uw en mijn familie brengt? Wij zijn allen verloren."

— Geen woord meer, mijn vriend," zeide Brousson. „Ik wil niet, dat gij om mij iets te lijden hebt. Ga weer naar huis. Neem uw vriend met u mede, dan zal ik wel weer in de straat komen, zonder dat iemand weet, dat ik binnen uw muren ben geweest. Vaarwel, beste jongen," voegde hij er bij, zich tot Paul wendende, „mogen wij éénmaal elkaar wedervinden dáár, waar geene pijnlijke scheiding meer zijn zal!"

— Blijf!" zeide Oscar op vastberaden toon. „Mijnheer Brousson, ik behoor niet tot de uwen, men heeft mij gezegd, dat gij een oproerling waart tegen den koning, en de mijnen hebben hem altijd trouw gediend. Maar gij zijt een vervolgde, gij zijt op de vlucht om uw leven te redden, en ik wil den naam mijner fami-

lie niet schandvlekken door u weg te jagen om u aan een zekeren dood bloot te stellen. Hebt gij spijs en geld?"

— Ja."

— Wacht dan een oogenblik."

Oscar snelde naar huis en kwam terug met een sleutel, waarmede hij de deur van een der groote schuren opende. Weldra kwam hij naar buiten met de ladder bij zich, die Paul tevergeefs gezocht had. Nadat zij haar tegen den wal gezet hadden, klom Oscar het eerst er op en keek om zich heen. Er was geen levende ziel in het veld. Naar den kant van de stad schitterden hier en daar lichten op verschillende posten, waar de soldaten gelegerd waren. De jongeling bond een eind van de rol touw, die hij ook medegebracht had, aan de sport van de ladder en wierp de rol over den muur, opdat de vluchteling zich langs de andere zijde zou kunnen laten afglijden.

Toen hij weer beneden kwam, zei hij:

„Nu, mijnheer Brousson, maak dat gij weg komt, De gracht is overdekt met ijs. Zoo ge goed oppast, kunt ge een heel eind weg zijn, vóór de dag aanbreekt."

En hij drukte den vervolgde hartelijk de hand.

— Jonge man," zeide deze, „uw laatste uur zal éénmaal verzacht worden door de herinnering aan wat gij dezen nacht hebt gedaan. Weiger den zegen niet van hem, wien gij zooveel liefde en goedheid hebt bewezen."

Oscar en Paul ontblootten eerbiedig het hoofd, terwijl de dienaar des Heeren met enkele, haastige woorden den zegen van zijn Meester over hen af-

smeekte. Daarop drukte hij nogmaals Oscar de hand, omhelsde Paul met hartelijke teederheid en snelde de ladder op.

De twee jongelieden volgden hem, want hun gewicht moest den vreemdeling tot tegenwicht dienen, als hij zich aan de andere zijde zou laten afglijden. Oscar, die bovenaan stond, zag den advocaat met de behendigheid van een matroos naar beneden klauteren. Paul klom naast zijn vriend en zij wuifden hem met de hand tot afscheid toe.

Brousson beantwoordde hun groet op dezelfde wijze, liep de bevroren gracht over, snelde het veld in en was weldra verdwenen in den nacht.

Twee minuten later waren ladder en touw in de schuur geborgen en stonden onze beide vrienden weer veilig in den tuin van Oscars huis.

„Nu, ondeugende jongen," zeide deze, „de heiligen alleen weten, wat hiervan komen zal. Breng mij geen Hugenoot meer hier, of bij Sint George! ik zal een vuurtje van takkebossen voor hem stoken en zoo noodig zelf hout hakken om hem te „braden."

Ga naar mijn kamer, om uwe kleeren wat te drogen, want gij zijt koud en doornat, evenals ik. Mijn tanden klapperen, dat het een aard heeft."

— Beste Oscar," zeide Paul, „als gij iemands leven noodig hebt om u van dienst te zijn, laat mij dan maar halen. Gij hebt een zwaren last van mijn moeders hart afgenomen. Nooit had ik naar huis durven terugkeeren, als Brousson was gevangen genomen. Maar bedenk eens even, wat zij in haar onzekerheid moet lijden. Ik moet zoo spoedig mogelijk naar huis, om haar te gaan geruststellen."

Oscar zag wel in, dat zijn vriend gelijk had. Als hij hem terughield, zou hij Mevrouw Lingard in doodelijke ongerustheid brengen en bij zijn eigen familie kwade vermoedens opwekken. Hij hielp hem dus terug te keeren op de straat en toen hij in de verte zijn voetstappen niet meer hoorde, ging hij stil weer naar bed. Innig verblijd haastte Paul zich nu huiswaarts door de straten van Nîmes. Zonder hindernis bereikte hij zijn woning. De huisdeur was niet op slot. Hij deed ze open en sloot ze zachtjes weder, nam zijn schoenen in de hand en sloop naar zijn kamer.

Daar wachtte hem iemand, die voor hem waakte en bad. Het was zijn moeder. En de brave jongen, doornat en vermoeid als hij was, vertelde haar met enkele woorden, hoe goed de onderneming geslaagd was. Vast tegen haar aangedrukt, had hij weldra alle doorgestane gevaren vergeten. Een lekker vuurtje was voor hem aangestoken, een versterkend maal stond op hem te wachten en de goede moeder verliet haar zoon eerst, toen zij zag dat hij vast in slaap was. Toen ging zij weer naar haar eigen kamer en gevoelde zich de gelukkigste, gezegendste moeder van Nîmes, ja, misschien van geheel Frankrijk, en in het diepst van haar hart, dankte zij God, die haar te midden harer beproevingen nog zoo rijke en kostbare zegeningen schonk. —

TIENDE HOOFDSTUK.

Wat Lingard zocht en wat hij vond.

Terwijl Paul in zijn welverwarmd slaapvertrek van zijn vermoeidheid uitrustte, werd zijn vaders slaap door akelige droomen gekweld. Toen de kuiper eenige uren later uit zijn sluimering ontwaakte, gevoelde hij zich somber en droevig gestemd. De booze plannen en gedachten van den vorigen dag woelden nog door zijn geest.

In sommige levensomstandigheden kunnen wij wel ons best doen, ons te rechtvaardigen in eigen oog, maar ons geweten doet toch altijd zijn stem hooren, die vaak luider klinkt dan al de drogredenen, waarmede we het zoeken te paaien.

Ook Lingard's geweten zeide hem op dat oogenblik wel heel duidelijk, wat zijn plicht was, wat hij behoorde te doen, maar hij was een dier menschen, die, wanneer zij zich eenmaal iets in het hoofd hebben gezet, daaraan hardnekkig vasthouden, al zien zij ook, dat het verkeerd is. Hij wist heel goed, dat Brousson onschuldig was en dat, als hij hem wegjoeg, de advocaat daardoor een bijna zekeren dood tegemoet ging. Maar hij herinnerde zich tevens, dat Brousson en diens geloofsgenooten zich tusschen hem en zijn vrouw hadden geplaatst en zijn droomen van hoop en geluk voor de toekomst voor altijd hadden verstoord. De nieuwe

leer zou voor zijn gezin een bron van allerlei ellende worden. In zijn verbeelding zag hij reeds hun onderlinge liefde door geloofsverschil veranderd in haat. En dan, bij dat alles kwam nog zijn hoogmoed. Ja, hij was trotsch op zijn rijkdom, trotsch op zijn stand als een van de voornaamste burgers der stad, op de liefde en achting, die men zijn vrouw en kinderen toedroeg, op het onbeperkt gezag, dat hij zich had weten te verwerven over zijn geheele omgeving.

In elk opzicht gevoelde hij zich gedwarsboomd, ja vernederd. En het kan ons dan ook niet verwonderen, dat hij al spoedig na zijn ontwaken terug kwam tot zijn reeds vroeger genomen besluit: Brousson zijn huis uit te jagen.

Doch allen menschen, die waarlijk moedig van aard zijn, kost het moeite, een lafheid te begaan. Antoine, die van nature een dapper man was, gevoelde zich innerlijk ongerust en beangst.

Maar toch wist hij ditmaal de stem van zijn geweten tot zwijgen te brengen; hij stond op, stak de lamp aan en kleedde zich haastig aan, terwijl hij bij zich zelf overdacht, hoe hij het zou aanleggen om het plan uit te voeren, dat hij zich had voorgesteld.

Margaretha sliep niet, maar zij hield zich stil en trachtte haar onrustig gemoed tot bedaren te brengen. Zij wist, dat hetgeen haar zoon op haar aansporen gedaan had, voor hen beiden verschrikkelijke gevolgen kon hebben. Zij beefde, als zij dacht aan het opvliegend karakter van haar man, maar geduldig wachtte zij af, wat hij doen zou. Zij gevoelde als bij ingeving, dat hij alleen zoo vroeg opstond om hun gast te gaan opzoeken en den ongelukkige weg te

zenden. Met bange vreeze herinnerde zij zich, hoe de vader in zijn buien van woesten toorn Paul somtijds gekastijd had. Als diens kinderlijke misdrijven reeds zoo zwaar gestraft waren, wat zou hem dan te wachten staan wegens zijn openlijken opstand, waartoe zijn moeder zelf hem had opgezet!

Het was donker. Antoine had zijn lamp op een tafel bij het venster gezet. Het zwakke schijnsel verlichtte van tijd tot tijd zijn gestalte, maar liet het grootste gedeelte der kamer in de schaduw. Met angstige blikken volgde Margaretha de bewegingen van haar echtgenoot en trachtte op zijn gelaat te lezen, welk lot haar arm kind te wachten stond, want zij wist wel, dat de vader naar Paul zou gaan, zoodra hij Brousson's vlucht had bemerkt.

Helaas! op die harde trekken las zij niets dan het vaste voornemen, zijn eenmaal genomen besluit uit te voeren. — Zou zij alles bekennen en vergiffenis vragen voor haar kind of zou zij hem volgen en haar zoon te hulp komen, als hij te zwaar werd gekastijd?

Terwijl Margaretha in haar geest al die vragen overwoog, nam Antoine de lamp op en verliet de kamer, die in het duister bleef. — Toen vouwde de moeder krampachtig de handen samen, keerde zich naar den muur en snikte luid.

„Ik ga niet mede," zeide zij, „ik ga niet mede. Hij is mijn oogappel en de vreugde mijns levens. Maar toch zal ik hem niet verdedigen. U heb ik hem gegeven, o Heer! U behoort hij toe. Neem Gij hem in Uw hoede, o, Vader van alle barmhartigheid!"

Lingard stond voor de deur van Brousson's kamer. Hij aarzelde niet meer. — Als men een booze daad

wil verrichten, moet men vastberaden te werk gaan en niet luisteren naar de stem des gewetens, want dan zou men in de war raken en den moed verliezen. Hij wierp de deur wijd open, trad op het bed toe, en zag, dat het ledig was. Hij zag overal om zich heen. De kleederen en de stok waren evenals de gast zelf verdwenen. De Hugenoot was ontsnapt, dat was duidelijk.

Antoine begreep alles en ging dadelijk naar de kamer van zijn zoon. Voor een vroolijk knappend vuur hingen de kleeren van den jongen te drogen. De bemorste schoenen stonden op de haardplaat. De tafel lag vol boeken en allerlei geschenken van zijn moeder en zuster. Aan den muur hingen verschillende snuisterijen, waaruit men juist kon opmaken, waarin onze kleine held het meest smaak had. Hij zelf lag in diepe rust, met eene kleur van gezondheid op de wangen en een glimlach op de lippen, ondanks het roode litteeken, dat was achtergebleven van de zweepslagen. Maar die natte kleeren en beslijkte schoenen waren bewijs genoeg van hetgeen hij had gedaan.

Toornig bleef de kuiper staan. Een oogenblik kneep hij de vuisten samen, alsof hij den knaap, die zijn plannen zoo verijdeld had, met één slag wilde verpletteren. Maar dat kinderlijk gelaat, waarop de vrede stond geteekend, weerhield hem, alsof hem uit dien zwijgenden mond een stemme des hemels toeklonk. Ondanks zijn toorn, voelde hij zich toch heimelijk trotsch, dat hij in dien heldhaftigen knaap zijn erfgenaam mocht zien.

„Bij den Almachtigen God!" mompelde hij. „'t Is

een dappere daad, en op zijn leeftijd zou ik hetzelfde gedaan hebben, toen ik nog weinig gaf om staatkunde of godsdienstige leerstellingen. Paul, mijn kind, gij hebt uw vader bewaard voor een zware zonde, voor een misdaad!"

Toen naderde de vader langzaam het bed en zag met innige teederheid de geheele kamer door, waar alles zoo goed overeenstemde met de kinderlijke behoeften. Aan bijna ieder voorwerp was een eigenaardige herinnering verbonden. Die hoepel daar in den hoek was een geschenk van een dankbaar werkman, die door Lingard was weggestuurd, omdat hij dronken was geweest en alleen zijn betrekking had teruggekregen tengevolge van de smeekbeden van den kleinen jongen. Dat was de wandelstok, waarmede hij zijn zuster Blanche had verdedigd tegen een troep kwajongens, op een avond, dat zij terugkwamen van een feestje. Die verfdoos had hij vooral gebruikt om prentjes te kleuren voor een klein meisje, zijn nichtje, dat twee jaren te voren gestorven was en wier graf door Paul nog gedurig bestrooid werd met bloemen. De vader gevoelde zich diep beschaamd bij het gezicht van al die voorwerpen, wier beteekenis hij zoo goed kende. Hij verweet zich zelf, dat hij tot nu toe zoo weinig gegeven had om hetgeen voor hem een bron van ware vreugde had kunnen zijn.

„Ik heb mij afgetobd," zei hij bij zich zelf, „om rijkdommen opeen te stapelen. Ik heb er naar gestreefd, bijval in te oogsten van ellendige wezens, even eigenlievend als ik zelf en schatten van liefde, die in mijn eigen woning binnen mijn bereik waren, heb ik verwaarloosd door de liefde te verachten van harten,

kostbaarder dan het fijnste goud. — Goddank, een ander heeft tegenover mijn kinderen de plichten vervuld, die ik verzuimde: mijn lieve Margaretha is voor mijn kinderen een beschermengel geweest. Maar ik hoop, dat het nog niet te laat voor mij is, om ook jegens hen mijn verplichtingen na te komen."

En terwijl Lingard daar zoo voor het bed van zijn slapenden zoon stond, smeekte hij om een zegen voor zijn kind en vergiffenis voor zich zelf. Daarna nam hij zijn lamp weer op en keerde terug naar zijn kamer. Hij vond Margaretha in haar bed overeind zitten, zoo angstig was zij geworden door het wachten. Met een bijna wanhopig gezicht zag zij haar man aan, toen hij binnentrad en bemerkte vol verbazing, dat zijn oogen vochtig waren van tranen. Lingard ving dien blik op. Hij zette de lamp op tafel en sloot de moeder zijner kinderen in zijn armen.

Tranen van vreugde stroomden over de wangen der goede vrouw. Zij kende het trotsche hart van haar man en durfde hem niet vragen, haar te belijden wat er in hem omging. Maar zij gevoelde zich verlicht en innig gelukkig.

„Borstel zelf zijn kleederen af, lieve vrouw, dat de dienstboden vooral niet bemerken, dat hij uit is geweest. Zoo aanstonds breekt de dag aan en staan zij op, dan moeten zij geen sporen in zijn kamer vinden. Paul en Blanche zullen u helpen, ik ga naar den winkel, vóór het ontbijt ben ik terug."

Toen hij vertrokken was, kleedde de gelukkige en dankbare moeder zich in allerijl aan en ging naar de kamer van haar zoon om alle sporen van zijn nachtelijken tocht weg te nemen.

Paul sliep nog steeds. Zijn moeder wilde hem niet wakker maken. Zij ging Blanche opzoeken en vertelde haar de gebeurtenissen van dien gedenkwaardigen nacht.

Toen Paul eindelijk opstond, hoorde hij met blijdschap van zijn moeder, dat zijn vader goedkeurde wat hij dien nacht gedaan had. De dienstboden waren reeds op de been, de heer des huizes keerde terug en de geheele familie vereenigde zich aan het ontbijt.

ELFDE HOOFDSTUK.

De gouverneur en zijn zoon.

Dienzelfden morgen tegen 10 uur ongeveer zat een grijsaard met een indrukwekkend voorkomen in de prachtige eetzaal van het mooiste huis te Nîmes.

Bij het eerste gezicht zou men hem voor een Italiaan hebben aangezien. Zijn smal voorhoofd en vermagerde trekken, die alle kenteekenen van vermoeidheid droegen, gaven tevens den indruk van groote wilskracht en scherpzinnigheid.

Een enkele blik op dat onbeweeglijk gelaat deed in hem een man herkennen, die zich zelf volkomen meester was, die alle hartstochten had onderdrukt,

een man met een hart van steen, die voor geen innerlijke aandoeningen vatbaar was.

Maar de scherpe, doordringende uitdrukking zijner oogen, die meermalen flikkerden van ongeduld, was in zonderlinge tegenspraak met de schijnbare kalmte van zijn karakter.

Zij, die Graaf de Baville kenden, den Intendant en Gouverneur van Languedoc, den hoofdrechter van het hof van lijfstraffelijke rechtspleging der provincie, vreesden hem als een man, in wiens hart geen de minste liefde woonde en die nooit een beleediging vergaf, zelfs wanneer die slechts in zijn verbeelding bestond. Daarbij kende men hem als een onrechtvaardig, omkoopbaar overheidspersoon, die zich zijn hooge rechterlijke betrekking ten nutte maakte om zich in 't bezit te stellen van de goederen der verdrukte Hugenooten. Hij maakte er zich geen gewetensbezwaar van, zijn eigen haat bot te vieren onder den schijn van rechtvaardigheid.

Wel had hij, om een doodvonnis te doen uitspreken, de bekrachtiging van het Parijsche parlement noodig, maar zijn invloed op het hof was zóó groot, dat bij alle processen zijn uitspraak als de eenig geldige werd aangemerkt. Zijn macht in het rechtsgebied, dat hem toebehoorde, werd dan ook äls onbeperkt beschouwd.

Ofschoon hij ongesteld was, had hij het, met het oog op het gewicht van den toestand noodig geoordeeld, zelf naar Nîmes te gaan en hij was er geheel onverwacht verschenen, nog vóór de aankomst van het regiment cavalerie. Het huis van den voogd zijns zoons had hij tot verblijf gekozen.

De Intendant van Languedoc was juist klaar met zijn licht ontbijt. Hij zat diep achterovergedoken in zijn leunstoel, met de voeten op het haardijzer. Een gedeelte van den maaltijd stond nog onaangeroerd, klaarblijkelijk bestemd voor een ander. Maar de Gouverneur scheen niet op zijn gemak. Hij naderde een tafeltje bij het venster, dat bedekt was met talrijke ambtelijke papieren, nam een zilveren schel op en schelde luid. Een knecht in fraaie livrei kwam toesnellen.

„Is mijn zoon nog niet beneden?" vroeg de graaf.

— De jonker is bijna gekleed, Excellentie, en heeft reeds om Clément geroepen, maar men heeft hem in 't geheele huis niet kunnen vinden.

— Zeg hem, dat hij onmiddellijk komt. Ik wil trachten even uit te gaan om een luchtje te scheppen, want er schijnt een heerlijk zonnetje van morgen."

De knecht boog en vertrok.

Kort daarop verscheen de jonge de Baville.

Zijn gezwollen oogleden, bleeke wangen en wankele tred bewees, dat het souper van den vorigen avond met de officieren voor hem wat te lang geduurd had. Met een boos gezicht ging hij tegenover zijn vader zitten.

„Eduard," zeide deze, „die brasserijen tot laat in den nacht passen u niet. Ik zal wel oppassen, dat ik u niet weer in de gelegenheid stel, er aan deel te nemen. Gij hadt u wat behoorlijker kunnen gedragen, daar gij uw vader hadt te vertegenwoordigen bij kolonel Colas."

— De abt had mij verlof gegeven, zoo lang te blijven," antwoordde Eduard „Hij is wel zóó vroeg thuis gekomen, dat gij nog tijd hadt gehad, mij te laten halen, als gij mij noodig hadt."

— Neen, Mijnheer," antwoordde de Graaf gestreng, „ik kon u niet laten halen. — Ik heb u toegestaan u zelf als een man te gedragen, den degen te voeren, den abt meer te beschouwen als uw vriend dan als uw voogd.

Ik kon u toch niet uit het gezelschap laten roepen als een kleinen jongen, die geen weerstand weet te bieden aan de verleiding. Het zou mijn zoon niet waardig geweest zijn, als een kind te worden behandeld. Gij hebt de verantwoordelijkheid voor uw eigen daden op u genomen: die kunt gij behouden. Ik dwing u niet meer, maar zal u beoordeelen naar uw daden. Die moeten voortaan in uw leven voor u spreken, of zij zullen voor mij een reden zijn om u met minachting te behandelen."

Het gelaat van den jongeling stond ernstig, want hij kende het koele, onbuigzame karakter van zijn vader. Hij wilde reeds beginnen beterschap te beloven, maar de Gouverneur kwam hem voor met de woorden:

„Gebruik uw ontbijt maar, dat hebt gij wel noodig. Ondertusschen heb ik u eenige vragen te doen en zal u ook het een en ander mede deelen."

Eduard schonk zich een glas wijn in en begon een stukje brood te eten, daar hij met zijn eigen houding verlegen was. De Graaf glimlachte spottend over de vergeefsche pogingen van zijn zoon om een eetlust te veinzen, dien hij volstrekt niet bezat. Eindelijk stiet de jonge man zijn bord een eind van zich af, dronk haastig een glas water uit, stond op van de tafel en kwam bij zijn vader zitten om te hooren, wat deze hem te zeggen had.

„Hebt gij van morgen Clément niet gezien?" vroeg de Gouverneur.

— Neen, Mijnheer."

— Gij kent natuurlijk jonker Durand, evenals zijn vriend Paul en diens zuster Blanche?"

Eduard zag verwonderd op over den stelligen toon, waarop zijn vader dit zeide, want hij herinnerde zich niet, dat hij dezen ooit over hen gesproken had.

„Ja," antwoordde hij.

— Goed. Ik hoor, dat gij gisteren twist hebt gehad met Paul Lingard, waarbij deze dapper verdedigd is door Oscar Durand, zoodat gij het onderspit hebt gedolven."

— Ja," hernam Eduard op levendigen toon, „hij is mij te sterk geweest. Maar nu ik den degen draag, beloof ik u op mijn woord van edelman. . . . . ."

— Beloof mij maar, dat gij letten zult op wat ik u zeg. Ik had u verlof gegeven het regiment te gemoet te gaan, dat twee gevangen Hugenooten hierheen voerde en hier kwam om den ergsten van allen te vatten: Claude Brousson, op wiens hoofd een boete van 5,000 livres was gesteld. Toen hebt gij onder de menigte Paul en zijn zuster opgemerkt. Gij hebt ze laten afrossen door uw knecht Clément, die geen onderscheid heeft gemaakt tusschen broeder en zuster. Maar er is een man tusschenbeide gekomen, die uw knecht bij den kraag heeft gegrepen en half verworgd tusschen de menigte geworpen, waarna hij heimelijk met de beide kinderen ontsnapt is."

— Ik heb Clément bevolen hem een pak slaag te geven, omdat hij mij had beleedigd. Ik kon hem niet

met mijn degen te woord staan, omdat zijn stand hem niet veroorloofde er zelf een te dragen."

— Goed, ik keur uw gedrag niet af. Laat mij voortgaan, zonder dat gij mij in de rede valt," zei de Graaf. „De dragonders hebben hun kwartieren betrokken en de burgers hebben op zich genomen, niemand uit de stad te laten ontsnappen. De burgemeester en de leden van den raad gingen naar huis om een smulpartij te houden en daarna te gaan snorken als ossen.

„De Gouverneur van Languedoc, die pas ziek was aangekomen in het huis, waar zijn zoon woont, liet dezen toe, den nacht door te brengen met feestvieren met de officieren, die heel wat beter gedaan hadden, naar bed te gaan dan den geheelen nacht aan 't slempen en brassen te blijven na zulk een lange dagreis." De Gouverneur hield op. Eduard zag hem met onderzoekende oogen aan, terwijl hij zich afvroeg, wat er nu volgen zou.

„In den donkeren winternacht," ging de spreker voort, „terwijl ik zelf tevergeefs trachtte, door den slaap mijn vermoeid lichaam wat rust te schenken, ging bij een van de voornaamste burgers der stad zachtjes de huisdeur open. Een man en een jongen traden heimelijk de besneeuwde straat in; zij werden bespied door uw knecht Clément, en vervolgd door de soldaten. Reeds waren zij omsingeld, maar een jong edelman heeft hen geholpen, den muur over te klimmen die langs zijn huis liep en de vervolgde heeft het veld bereikt en nadert op het oogenblik de grenzen. Zijn metgezel en de jonge edelman bevinden zich in veiligheid in hun woningen. Uw knecht Clément,

die zag, dat zijn jonge meester buiten staat was om een verslag van de zaak aan te hooren, is mij komen wekken, om mij de geschiedenis te vertellen.

Luister nu goed naar mij. Dat is gebeurd op den eersten avond, dat gij op eigen gezag handelend zijt opgetreden, terwijl gij hadt moeten handelen als vertegenwoordiger van uw vader. En weet gij wel, wie die man is, die Clement bij den kraag gegrepen heeft en van nacht ontsnapt is? Hij heet Brousson. Zijn medeplichtigen zijn . . . ."

— Paul Lingard en Oscar Durand!" riep Eduard met verbazing en woede uit.

— Dwaas!" riep de Graaf, terwijl hij achterdochtig om zich heen zag, „wilt gij dat de familie en de geheele stad uw domheid te weten komen?"

De Gouverneur en zijn zoon bleven eenige oogenblikken stil zitten. Eduard durfde den harden, gestrengen blik van zijn vertoornden vader niet ontmoeten. Eindelijk zeide hij zachtjes: „Ik had altijd wel gezegd, dat Paul Lingard en zijn familie Hugenooten waren en dat Oscar geen haar beter was dan zij."

— Of zij Hugenooten zijn of Katholieken", hernam de Gouverneur op verachtelijken toon, „zij bezitten ten minste een mannenhart. Als gij en ik zoowel oproerlingen waren geweest en ons in Nîmes verborgen hadden, ben ik er wel zeker van, dat uw makkers ons niet hadden laten ontsnappen, als men hun had belast ons te arresteeren. — Wat die jongelui ook ondernemen, het zal hun gelukken," voegde hij er bij, terwijl hij zijn flikkerende oogen op zijn erfgenaam vestigde en hem met koele verachting aanzag.

Eduard gevoelde maar al te goed den smaad, die voor hem in de woorden van zijn vader lag opgesloten. Hij was inwendig beschaamd, maar de stilte scheen hem nog ondragelijker toe dan die smalende woorden. Daarom richtte hij op beschroomden toon weer een vraag tot zijn strengen reehter:

„Zijt gij er wel zeker van, dat de man, die door Clèment gevolgd werd, Claude Brousson was?"

— Volkomen zeker. Clément heeft nog juist den tijd gehad, den aanvaller in het gelaat te zien en dadelijk werd hij getroffen door de gelijkenis met een ander gezicht dat hij zich herinnerde, ergens anders gezien te hebben. Maar eerst toen hij hem van nacht achterna ging, heeft hij in dien kerel den verrader herkend. Gij weet, dat zijn signalement overal heen gezonden is om de nasporingen gemakkelijk te maken.

Clément had geen tijd meer, om de soldaten te hulp te roepen; daarom heeft hij ze overal achterna gegaan in de hoop, dat hij hier of daar de noodige hulp zou vinden. De domme burgers hielden zich opgesloten in hun wachthuizen, en onze knecht durfde nergens binnen gaan uit vrees, dat hij het spoor der vluchtelingen zou bijster worden. Daarom heeft hij ze gevolgd, tot hij de patroulje tegenkwam en toch is het hun nog gelukt te ontsnappen . . . ."

— Geef mij dan eenige manschappen," zeide Eduard „om de geheele familie Lingard in hechtenis te nemen. Die zullen we wel vinden en in de gevangenis kunnen zetten, evengoed als Oscar en zijn vader, dien ouden trotschaard. Dat is het werk van een half uur."

— Ja, dat kunt ge wel, geloof ik. Dat is juist een kolfje naar uw hand," hernam de Gouverneur spottend. „Maar de eerste de beste officier van Nîmes kan, even goed als gij, die menschen arresteeren, als hij hun adres kent en weet, dat zij thuis zijn. Ik vind echter, dat gij op één dag al domheden genoeg uitgehaald hebt, en het is tijd voor mij om de teugels van het bestuur weer in handen te nemen. — Ik heb u dit alles alleen medegedeeld om u eens een lesje te geven en u te leeren, een ander maal voorzichtiger te zijn. En wees nu zoo goed, in 't vervolg beter acht te geven op uw daden, uw woorden, uw blikken zelfs, opdat gij de uitvoering mijner eigen plannen niet in den weg staat. Gij kunt u vermaken, zoo als ge zelf verkiest, als ik maar niets op uw gedrag heb aan te merken, en langzamerhand zal ik u gelegenheid geven de talenten, die men van uw rang en geboorte verwachten mag, tot ontwikkeling te brengen. Ga nu. Ik moet den burgemeester spreken."

De Gouverneur scheen zijn zoon geheel te vergeten en zich alleen bezig te houden met de papieren, die voor hem op de tafel lagen. De jonge man stond op, groette zijn vader beleefd, ofschoon deze hem den rug had toegekeerd en verliet zonder een enkel woord meer te spreken, de kamer. —

In den gang gekomen, riep hij met luide stem om Clément.

„Gij kunt een anderen knecht voor u zoeken," zeide de Graaf, terwijl hij de deur der kamer weer opende. „Twee uren vóór gij er nog aan dacht, uit uw bed te komen, heb ik Clément al naar Parijs gezonden. Het duurt wel een maand, eer hij terugkomt."

— Heel goed, Mijnheer," antwoordde Eduard op onderworpen toon, maar hij had geen tijd meer, er nog iets bij te voegen, want de deur was al weer dichtgegaan. Het strookte volstrekt niet met de plannen van den Graaf, de families Lingard en Durand in hechtenis te laten nemen. Als hij het had gewild, had hij heel gemakkelijk den kuiper tot den bedelstaf kunnen brengen door beslag te leggen op zijn goederen en zich ook op baron Durand kunnen wreken, dien hij haatte. Deze had inderdaad geen enkele gelegenheid verzuimd om de rechterlijke handelingen van den Gouverneur van Languedoc in het publiek te gispen en den spot te drijven met zijn pas onlangs verworven adellijken rang. Maar hij bezat weinig vermogen. Als hij ten val werd gebracht, zou dit zijn vijand niet veel rijker maken en bovendien kon Durand, die met aanzienlijke families vermaagschapt was, niet zonder een koninklijk bevel gevangen gezet worden.

Lingard werd, evenals Durand, te Nîmes algemeen geacht, en bezat, als een der rijkste burgers, grooten invloed. De Graaf besloot dus, zijn wraakneming nog uit te stellen en een plan te beramen, dat hem een goede som gelds in handen kon spelen, zonder het volk tegen hem op te zetten. Hij zou integendeel trachten, de publieke meening, die gewoonlijk zoo veranderlijk is, zóó te leiden, dat Lingard het slachtoffer werd van het gepeupel.

Toen de Baville eenmaal dit plan had vastgesteld, begaf hij zich naar den burgemeester. Groot was het ontzag, dat overal gekoesterd werd voor den machtigen, gevreesden Gouverneur. Dat kon men wel duidelijk zien, toen hij door de straten reed, aan de

eerbiedige houding van allen, burgers zoowel als soldaten en geestelijken.

De burgemeester toonde zich zeer verrast en vereerd door dit vroegtijdig bezoek. Hij kwam zelf naar buiten, hielp den Intendant bij het afstijgen en bood hem den arm aan om hem te ondersteunen, daar hij moeilijk liep; daarna schoof hij hem dienstvaardig den fraaisten zetel toe in zijn mooiste salon. Verscheidene kijkers bleven dit tooneel staan aangapen, vol bewondering voor den deftigen heer, die door den burgemeester zoo hoffelijk ontvangen werd.

Zij, die door hun betrekking het dichtst naast den braven burgemeester stonden, benijdden den heer Robinet de eer, die hem wedervoer. Maar deze had nu niet bepaald reden, zich zelf geluk te wenschen met het onverwacht bezoek van den Gouverneur. Nauwelijks had de Graaf den tijd gehad om voor de verfrisschingen, die hem werden aangeboden, te bedanken, of hij stelde den burgemeester, die bij het vernemen dier tijding als verlamd stond van schrik, in kennis met de vlucht van Brousson, die, zooals hij zeide, vooral moest toegeschreven worden aan de hulp, die den ketter daarbij verleend was door een der invloedrijkste leden van den gemeenteraad van Nîmes.

De overheid, aan wie men de bewaking der stad had opgedragen, had daardoor ook een verschrikkelijke verantwoordelijkheid op zich geladen. Twee bewijzen voerde hij aan om te staven wat hij gezegd had. Eerstens het getuigenis van verscheidene menschen, die Brousson op den weg naar Nîmes ontmoet hadden, en ten andere de schriftelijke verklaring van een getuige, die hem op klaarlichten dag op straat

had herkend en later bij maanlicht, toen de verrader de vlucht nam. Naar aanleiding van dat alles, waarschuwde de Gouverneur den burgemeester, dat hij, zooals te voren bepaald was, de boete van 20,000 livres had te betalen. Hij besloot met hem te verzekeren, dat dit geld, dat bestemd was voor particulier gebruik van Z. M., moest bijeengebracht worden binnen den tijd, dien de Gouverneur te Nîmes zou doorbrengen en voegde er bij, dat de boete na verloop van vier dagen zou verdubbeld worden, en dat men zoo noodig scherpe maatregelen zou nemen, om tot betaling te dwingen, alles ten gerieve van hun Koninklijken Heer en Meester.

Burgemeester en gemeenteraad waren verantwoordelijk voor de te betalen som.

Als de bliksem voor zijn voeten in den grond geslagen was, had dit op den armen Robinet geen geweldiger indruk kunnen maken dan hetgeen hier van hem geëischt werd. Hij stotterde enkele woorden om verzekering af te leggen van de bereidwilligheid en de trouw der stad, terwijl hij eenigen twijfel opperde aangaande het feit, dat de Gouverneur voor zoo zeker hield, maar deze viel hem op ruwen, verstoorden toon in de rede, dat hij zich maar voor gewaarschuwd moest houden. Daarna stond hij, zonder eenige verdere verklaringen te geven, op en vertrok, zonder zelfs te groeten. Met wankelende schreden trad hij naar buiten, waar zijn knecht hem weer te paard hielp. En vervolgens ging hij heel bedaard een rijtoer doen in het open veld om zich te verkwikken in de stralen der winterzon. Toen de burgemeester zijn tegenwoordigheid van geest teruggekregen had, wilde

hij den Intendant achterna loopen om hem de eer te bewijzen, die hij dezen verschuldigd was. Maar het was reeds te laat. Alleen stonden nog vele kijkers in de straat, die heel nieuwsgierig waren naar de reden van het statig bezoek van den Gouverneur, zoo spoedig gevolgd door zijn vertrek, waarbij de burgemeester hem niet eens uitgeleide had gedaan. Wat dezen betreft, hij ging weer naar binnen, en haastte zich in allerijl de verschillende magistraten en raadsleden der stad bij een te laten roepen, om samen af te spreken wat hun te doen stond in deze zaak, die voor het algemeen belang van zoo groot gewicht was.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Waarin toebereidselen worden gemaakt voor een uitstapje.

Terwijl, gelijk we zooeven verhaald hebben, de Intendant van Languedoc zich met den burgemeester onderhield, zat een ander klein gezelschap in de aangenaamste stemming aan het ontbijt. De kuiper was niet gewoon tegelijk met zijn gezin aan den morgenmaaltijd deel te nemen. De kinderen aten gewoonlijk alleen, terwijl hun vader dan reeds bij het werkvolk was; dan gingen zij naar school zonder op zijn terugkomst te wachten. Maar dien morgen had Lingard

vóór zijn vertrek uitdrukkelijk aan zijn vrouw verzocht, voor hen gezamenlijk den maaltijd te bereiden.

„Voortaan," zeide hij, „wilde ik ze gaarne meer zien en beter leeren kennen. We zullen dus in 't vervolg altijd samen ontbijten."

Een somber voorgevoel, waaraan hij zelf geen naam wist te geven, zeide hem, dat die tijd van toenadering tusschen hem en de zijnen slechts van korten duur zou zijn.

„We zullen met Vader samen eten, lieve Blanche," zei Mevrouw Lingard tot haar dochter. „Laten we ons haasten om alles klaar te hebben tegen dat hij terugkomt."

— O, moeder, is het mogelijk?" zeide deze.

— Ja, lieveling, het is waar. God heeft uws vaders hart getroffen. Hij wenscht u en Paul voortaan vaker bij zich te zien."

— Maar, Mama, zal hij ons dan liefhebben zooals gij? Wat zullen wij dan ook veel van hem houden!"

— Hij heeft u lief, beste kind," zeide Mevrouw Lingard ernstig. Hij heeft altijd evenveel van u gehouden als ik. Ik weet zeker, dat hij gaarne zijn leven voor u geven zou. Maar iets, dat ik zelf niet kan verklaren, heeft hem altijd weerhouden, u, evenals ik, al zijn liefde te toonen. Gij kunt u niet voorstellen, hoe angstig hij was, als gij somtijds eens ziek waart, of ook maar een lichte ongesteldheid hadt. Als ik dan dikwijls wat geruster was geworden, zoodat het mij gelukte, in slaap te vallen, bleef hij nog wakker, maar zeide nooit met een enkel woord, waarom hij zoo ongerust was. Hij heeft een goed en edel hart en ik weet zeker, dat God het werk Zijner

genade in hem begonnen heeft. Hij zal eenmaal het volle licht in zijn hart laten schijnen. O, laten wij dankbaar zijn en vooral oppassen, dat wij dit heerlijk werk niet verstoren!"

Blanche kon nog niet alles begrijpen wat haar moeder tot haar zeide, maar zij wist toch genoeg om er innerlijk verheugd over te zijn, want in weerwil van haars vaders uiterlijke koelheid, geloofde zij toch, dat hij haar liefhad. Zij vond het dan ook heerlijk haar moeder te kunnen helpen bij het bereiden van den maaltijd.

Toen alles gereed was, zeide mevrouw Lingard met een glimlach van voldoening:

„Nu kind, ga gij nu met Paul aan den anderen kant der tafel zitten." Blanche gehoorzaamde, terwijl zij haar broeder aanzag, die, nadat hij zich had gekleed, bij het venster was gaan zitten met een boek in de hand. Alles was gereed. Daar hoorde men den welbekenden stap van het hoofd des gezins. Haastig trad hij het voorportaal binnen, ontdeed zich daar van hoed en jas en kwam in de huiskamer. De kinderen wisten zelf niet, naar welken kant ze zouden kijken en Lingard was niet minder verlegen met zijn houding. Om wat afleiding te geven, beval mevrouw Lingard Paul de sleutels van het pakhuis te gaan halen en zei tot Blanche dat zij eens zou gaan zien, of Rosa, de keukenmeid, al klaar was met de eieren.

De kinderen begrepen aanstonds, waarom men ze wegzond. Zoodra zij de deur uit waren, wendde Antoine zich tot zijn vrouw en terwijl hij haar met ontroering de handen drukte, barstte hij in tranen uit. Zij omhelsde hem en zeide:

„Laat ze nu vandaag nog maar eens alleen ontbijten, dan zullen we het morgen samen met hen doen."

— Neen, neen, roep ze nu maar."

De kinderen kwamen terug. De vader wees hun hun plaatsen aan en zeide:

„Ga hier zitten, Paul, en gij dáár, Blanche." En zoo zette men zich samen aan tafel.

Er is meer vreugde in den hemel over een zondaar, die zich bekeert dan over negen en negentig rechtvaardigen, die de bekeering niet van noode hebben, zegt het Boek der boeken. De vrouw riep hare geburinnen om zich met haar te verheugen, daar zij de verloren penning gevonden had. En wij zelf gevoelen op aarde reeds iets van de vreugde des Almachtigen, wanneer wij, vóór het te laat is, onze zonden en dwalingen inzien en ons wenden tot Hem om vergeving en Hem vragen om den Geest des lichts en der waarheid, dat die ons leide op de nieuwe baan.

Het ontwaken van die zoo natuurlijke gevoelens, al te lang in zijn hart weerhouden door zijn innerlijken trots, was in Gods hand het middel om den kuiper te brengen tot verheerlijking Zijns Naams.

Antoine Lingard gevoelde zich als een nieuw mensch. Hij dacht geen oogenblik over pauselijke dwalingen, of over de voortreffelijkheid van het geloof der Hugenooten of allerlei geschilpunten van leer en geloof. Hij wist alleen, dat hij, zwakke mensch, tot nu toe den Almachtige had weerstaan en dat hij, ondanks al zijn zwakheid en onvolmaaktheid, nu den weg des vredes bewandelde.

Thans genoot hij waarlijk van het samenzijn met zijn vrouw en kinderen, hij gevoelde zich rijk en ge-

lukkig en wilde ook aan zijn vreugde uiting geven door dezen dag feestelijk te vieren.

„Margaretha", zeide hij na afloop van het ontbijt, „ofschoon wij in het hartje van den winter zijn, valt er vandaag geen sneeuw; de wind is wel scherp en koud, maar het zonnetje geeft toch wel wat warmte. Ik zou vandaag wel eens vrijaf kunnen nemen. Als ge 't goed vindt, gaan we in ons rijtuig een toertje naar buiten doen. Dan eten we in het naaste dorp en komen terug, vóór de avond valt. Ik denk, dat de kinderen wel schik in zoo'n uitstapje zullen hebben, en gij?"

Broeder en zuster klapten in de handen van pleizier bij dat blijde vooruitzicht, en daar hun moeder natuurlijk toestemde, gingen zij zich haastig gereed maken.

„Als we nu in Mei of Juni waren", zei de vader, „zou het natuurlijk nog veel aangenamer zijn. Maar we zullen toch zooveel mogelijk van dit wintertochtje profiteeren. Vrouw, neem maar een paar dikke reisdekens mee, want die zullen we wel noodig hebben."

Terwijl hij zoo sprak, werd hij onwillekeurig droevig gestemd bij de gedachte aan al het genoegen, dat hij zich en den zijnen op die wijze reeds vroeger had kunnen verschaffen. Maar het baatte hem niets of hij daar nu al aan dacht: het verledene kon hij niet meer herstellen; hij moest nu maar zooveel mogelijk trachten van het tegenwoordige gebruik te maken en in 't vervolg wijzer te zijn, als het hem ten minste vergund was, de toekomst te beleven.

„Voor wij weggaan, Paul, moest gij eens even dit briefje voor mij wegbrengen en op antwoord wachten. Gij moogt het gerust lezen," voegde hij er bij, terwijl

hij zijn zoon het papier open toereikte. Het was gericht aan Baron Durand en bevatte een beleefde uitnoodiging aan Oscar om aan het uitstapje der familie deel te nemen. —

Paul had wel willen opspringen van vreugd.

„Duizend maal dank, Papa," zei hij. „Ik hoop maar, dat hij het aanneemt. Als gij eens wist, welk een trouw makker hij is!"

— Hij is uw vriend, mijn jongen, en dat is genoeg voor mij om van hem te houden. Laat ik den brief even sluiten. Nu, loop er nu maar gauw heen en breng Oscar met u mee, zoo ge kunt. Ik zal ondertusschen de paarden laten voorspannen, dan vertrekken we, zoodra gij terug zijt!"

Paul had geen verdere aansporing noodig. Hij liep voort als een pijl uit den boog.

Onderweg kwam hij zonder er om te denken voorbij het huis van den Gouverneur, dat hij zeker vermeden zou hebben, als zijn hoofd minder vervuld was geweest met het heerlijke plannetje. Onwillekeurig bleef hij vlak voor het deftige huis stilstaan en wierp steelswijs een blik naar de vensters der kamer, waar hij wist, dat Eduard zich gewoonlijk bevond. Een heimelijk instinct maakt ons menigmaal opmerkzaam op de aanwezigheid van menschen die wij zeer liefhebben of van wie wij een afkeer hebben.

Paul was er bijna zeker van, dat hij zijn vijand voor het venster zou zien. Hij vergiste zich niet: daar stond de jonge edelman, met zijn gezicht tegen de glasruiten aan gedrukt, dat nog bleek en vergramd stond, tengevolge van het laatste onderhoud met zijn vader. De blikken der beide jongelieden ontmoetten

elkaar. Slechts één oogenblik zagen zij elkaar aan. Maar Paul had toch nog den tijd op te merken, dat een waarlijk duivelsche woede in de Baville's oogen flikkerde, terwijl deze hem met beide gebalde vuisten dreigde. Een oogenblik gevoelde Paul lust, zijn vijand op dezelfde wijze zijn boosheid te toonen, maar hij wist zich te bedwingen en haastte zich voort naar het huis van Oscar. Voor hij den hoek der straat omsloeg, keerde hij zich even om en ving nog eenmaal den blik van de Baville op die Paul zoover hij kon nazag om te weten, welke richting deze insloeg. „Hij weet wel, waar ik heenga," dacht Paul, „ik kom nooit zijn huis voorbij, dan wanneer ik naar Oscar ga. Wacht nog maar enkele oogenblikken, Heer de Baville, en dan zult gij ons samen weer voorbij zien komen, zonder dat we ons om uw woedende blikken bekommeren."

De portier groette vriendelijk, toen Paul den grooten tuin doorging; zonder aangemeld te worden, trad de knaap de groote vestibule binnen, besteeg den breeden trap, en kwam in een smaakvol gemeubileerd vertrekje, waar hij den baron en zijn zoon beiden aantrof.

Oscar scheen in het eerst niet erg gesticht, toen hij zijn vriend zag, wiens vroegtijdig bezoek, na hetgeen er dien nacht was gebeurd, hem niet veel goeds voorspelde. Maar het van vreugde stralend gelaat van den knaap stelde hem gerust en, terwijl hij het boek, waarin hij met zijn vader had zitten lezen, neerlegde, stak hij hem minzaam de hand toe. Ook de baron groette zijn jeugdigen bezoeker vriendelijk.

„Zijt gij het, mijn jongen," zeide hij terwijl hij

hem bij de hand nam. „Kom eens wat dichterbij, laat ik u eens aanzien. Ja, waarlijk, ge hebt een aardige schram in 't gezicht gekregen! Maar dat is niets. Ge zijt toch een dappere jongen, ofschoon die parvenu u zoo heeft laten slaan. Heusch, Oscar, ik wenschte, dat ge dien booswicht den nek gebroken hadt, toen ge hem onlangs zoo hebt afgeranseld."

— Heel goed, Papa, uitstel is geen afstel, hoop ik. Maar hoe gaat het met Blanche, beste Paul? Ik was van plan u eens te komen opzoeken, als ik met vader dit hoofdstuk van Monstrelet had uitgelezen."

— O, dat schikt best. En we zijn allen heel wel in weerwil van hetgeen er gisteren gebeurd is. Ik heb vandaag vrij af, en ik kom u uit naam van mijn ouders uitnoodigen met ons naar buiten te gaan. Maar hier is de brief, ik had hem bijna vergeten".

De baron nam het briefje en las het met blijkbare verbazing, die nog toenam, toen Paul vertelde van de buitengewone hartelijkheid van zijn vader.

„Ik ben blij, heel blij, dat ik dat hoor, Paul," zei hij ernstig. „Uw vader doet, wat zijn plicht is. Pas er nu vooral op, dat gij hem door uw gedrag geen aanleiding tot ergernis geeft, want hij is in den grond een uitstekend man, ondanks zijn schijnbare koelheid tegenover anderen. God heeft u in uw vader een grooten zegen geschonken. Oscar gaat met u mede, want ik acht het een eer voor hem en mij, dat hij in het gezelschap van zulke brave lieden als uw ouders mag verkeeren. Ik zal het hoofdstuk wel alleen uitlezen, mijn jongen, haast u maar, en zeg tot Louis, dat hij oogenblikkelijk u rijpaard moet klaarmaken."

— Wij hebben plaats genoeg in het rijtuig, Mijnheer," zei Paul, „Oscar behoeft Bruin niet mede te nemen."

— Ja, laat hij 't wèl doen. Gij zijt toch met u vijven. Dan kunt gij van tijd tot tijd met hem van plaats verwisselen. Dat is voor u beiden nog prettiger."

Als de baron rondweg gezegd had, wat hij dacht, zou hij hebben bekend, dat hij zijn zoon en erfgenaam niet gaarne, voor ieders oogen Nîmes liet doorrijden in een rijtuig van een eenvoudig man uit het volk, al was deze dan ook nog zoo rijk en geacht. Maar die aristocratische trots was in zijn hart gemengd met zooveel goede hoedanigheden, dat hij er geen oogenblik aan dacht, zich dien hoogmoed te verwijten, dien hij misschien zich zelf niet bewust was. „Geef mij pen en inkt eens aan," voegde hij er bij, „dan zal ik uw vader even antwoorden." Paul gehoorzaamde. De brief was nauwelijks verzegeld, of men hoorde beneden het paard al hinniken en trappelen. Oscar trad het vertrek binnen. Met rechtmatige, vaderlijke fierheid zag de baron zijn zoon aan, zooals deze daarvoor hem stond, gereed voor de rijtoer. Oscar bezat een slanke, krachtige gestalte, fraai besneden trekken en een vrijmoedigen, open oogopslag. Hij had voor deze gelegenheid zijn fraaiste winterkostuum aangetrokken en zijn hoed met pluimen opgezet. Zijn linkerhand rustte op het gevest van zijn degen, het teeken van zijn ridderlijke waardigheid en dien hij reeds met voor zijn leeftijd ongewone behendigheid wist te hanteeren.

De baron had vroeger behoord tot het beroemde corps musketiers en was een groot liefhebber van lichaamsoefeningen: schermen paardrijden, en wat

dies meer zij. Hij was dan ook een uitstekend meester voor zijn zoon geweest.

„Hebt gij wel geld bij u, Oscar?" vroeg hij.

— Meer dan ik noodig heb," luidde het antwoord van den jongeling, hoewel inderdaad zijn beurs maar schraal voorzien was.

— Neem dit dan ook nog, ge zoudt het soms kunnen noodig hebben," zeide de baron, terwijl hij hem een kleine beurs toereikte. „Een flink edelman te paard, met den degen op zijde, moet ten minste altijd eenige louis d'or op zak hebben."

Oscar, die wist hoe arm zijn vader was, wierp hem een dankbaren blik toe. De baron schudde beiden hartelijk de hand en daarna stormden zij naar beneden.

„Nu, Paul, stijg op," zeide zijn makker.

— Volstrekt niet, dat laat ik aan u over," zeide deze, gij zijt immers in rijkostuum.

— Stijg op, zeg ik u, ik wil het nu zoo," zei Oscar lachend.

Paul verzette er zich vergeefs tegen, hij moest Oscar zijn zin geven. Hij steeg dus te paard, en hoewel hij minder goed reed dan zijn vriend, voerde hij toch voor een jongen van zijn leeftijd met vrij vaste hand den teugel.

De baron was op het balcon gekomen en zag hen beiden wegrijden.

„Daar gaan ze, ze passen goed bij elkaar," zeide hij, „zij vertegenwoordigen de kracht en den roem van een gansche natie. De ware edelman is hooghartig, maar edelmoedig, gevoelig op het punt van eer, maar ook gereed, de rechten der minder bevoorrechte standen te erkennen en in staat, die zoo noodig te ver-

dedigen tegen koning en paus. En omgekeerd: de eerlijke, vrije burger bezit deugden, die de adel hem dikwijls zou mogen benijden. Samen kunnen zij, door vaderlandsliefde bezield, den hechtsten steun vormen voor een staat. Helaas!" voegde hij er bij, „als men koningen en edelen ziet, zooals Frankrijk ze op het oogenblik bezit, moet men zich dan wel verwonderen, dat het volk wordt bezield door een slaafschen, dweepzieken geest, overgelaten als het is aan zijn eigen booze neigingen. God kan een staat niet zegenen, waar zij, die de hoogste plaatsen bekleeden, door de laagste hartstochten worden bezield." Met deze treurige gedachten nam de baron het hoofdstuk van den ouden kroniekschrijver weer voor zich, waaruit zijn zoon hem zat voor te lezen, toen Paul hen was komen storen.

DERTIENDE HOOFDSTUK.

Een tochtje, dat vroolijk begon, maar treurig eindigde.

Het groote, zware rijtuig, waarin men het uitstapje maken zou, stond voor de deur van den kuiper te wachten, bespannen met twee stevige paarden, die door een knecht van Antoine bij den teugel werden gehouden. Een ander paste op het fraaie, stampende ros van Oscar, terwijl de buren en kinderen uit den

omtrek nieuwsgierig bij dit ongewoon tooneel stonden toe te zien.

Het rijtuig der familie Lingard was maar hoogst eenvoudig ingericht, ofschoon hun groot fortuin hen wel in staat zou hebben gesteld, in weelde met de aanzienlijksten te wedijveren. Maar Antoine had niet gaarne den schijn willen geven alsof hij streefde naar een rang, die hem niet toekwam. Hij was veel te onafhankelijk van karakter om de menschen te laten denken, dat hij een andere klasse der maatschappij voor belangrijker of voornamer hield dan die waartoe hij behoorde; hij meende terecht, dat alleen zij op den naam edellieden aanspraak hebben, die getrouw hun plicht betrachten, tot wat rang of stand zij dan overigens ook behooren.

Het rijtuig, waarvan wij spraken, was eigenlijk slechts een soort van kar, bestemd voor het vervoer van zijn koopwaren. Kort geleden had hij het laten opschilderen en er losse banken in laten zetten, die met de noodige kussens en reisdekens samen er een vrij geriefelijk voertuig van maakten. Eindelijk ging de deur open en moeder en dochter traden naar buiten met haar reismantels over den arm. Paul en Oscar hielpen haar plaats nemen, en de eerste ging naast haar zitten, terwijl Oscar zijn paard besteeg. De vader des gezins, ernstig en waardig als altijd, steeg nu ook op en nam de teugels in de hand. Het gelaat van Blanche straalde van vreugde, ofschoon het nog de duidelijke sporen der geleden mishandeling droeg, hetgeen algemeen verontwaardiging wekte onder de toeschouwers, die er allen de oorzaak van kenden. Oscar reikte den jongen, die zijn paard had vastgehouden,

een geldstukje toe en deze zeide vroolijk: „Dank u, heer Ridder."

Mevrouw Lingard schonk den knecht, die haar sjaal had gedragen nog rijker belooning, door hem aan te zien met dien lieven glimlach, die steeds een ieders hart voor haar won.

Op het oogenblik dat het rijtuig zich in beweging zette, weerklonken van alle zijden vriendelijke groeten en zegenwenschen.

Nauwelijks echter hadden zij een klein eindje doorgereden, of zij werden genoodzaakt stil te houden door een man, die hen achterna liep met een papier in de hand. Het bevatte een stellig bevel voor Lingard om zich onmiddellijk naar de zitting van den gemeenteraad ten raadhuize te begeven. De kuiper las met zichtbare ergernis het geschrift door.

„Hoeveel raadsleden hebben beloofd, tegenwoordig te zullen zijn?" vroeg hij.

— Allen, want de oproeping is zeer dringend," was het antwoord.

„Dan zullen er meer zijn dan noodig is;" hervatte Lingard. „Gij ziet het, ik ben op weg naar buiten.

Zeg dit den burgemeester en verzoek hem, mij te willen verontschuldigen."

— Men heeft den beambten bevolen aan al de Heeren Raadsleden en in 't bijzonder aan u, Mijnheer, te zeggen, dat deze morgenvergadering van het hoogste gewicht is en de tegenwoordigheid eischt van allen, wien de stadsbelangen zijn opgedragen."

De ernstige toon van 's mans woorden trof Lingard even sterk als zijn vrouw. Jérôme — zoo heette hij — was vroeger bij de familie in dienst geweest

en had aan Lingard zijn tegenwoordige betrekking aan het stadhuis te danken.

Margaretha zag, dat hij met blijkbare angst het antwoord van haar echtgenoot afwachtte. „Denk maar niet verder over ons tochtje, beste man," fluisterde zij hem toe. „Ga naar de vergadering. Als gij wilt, gaan wij terug naar huis, of anders zal Oscar onze geleider zijn en we zetten onzen weg naar het dorp voort, waar gij bij ons komt, als de zitting is afgeloopen." Antoine's oogen flikkerden en hij wierp zijn vrouw den haar maar al te goed bekenden hooghartigen blik toe.

„Kunnen zij geen jacht op Hugenooten maken, zonder dat ik er bij ben?" riep hij luidkeels. „Hebben zij geen raadslieden genoeg, als de burgerwacht, de ruiterij en de Gouverneur van Languedoc zelf er bij zijn? Ik wil niet met hen meedoen en morgen dien ik mijn ontslag in. Zeg maar tot den burgemeester," ging hij voort met nog luider stem, die de omstanders deed beven, „dat een gemeene booswicht mijn kinderen gisteren op straat in het publiek heeft mishandeld, en dat ik eens wil zien of de open lucht de wonden, door de zweep geslagen, niet heelen kan."

— Goed, Mijnheer Lingard, mijn beste beschermer en weldoener," hield Jerôme aan, terwijl de tranen hem in de oogen kwamen en hij de paarden nog bij den teugel hield. „Wees nu zoo goed een oogenblik af te stijgen en mij even te woord te staan. Ik heb u iets van het hoogste belang mede te deelen. Of laat mij met Mevrouw Lingard spreken, bid ik u. Doe het in Gods Naam!"

Gelijk men weet, waren hoogmoed en koppigheid juist de hoofdgebreken in Antoine's karakter. Hij werd door den tegenstand, dien hij ondervond, zoo geweldig driftig, dat alle betere gevoelens voor een oogenblik vergeten werden. Hij had nu eenmaal gezegd, dat hij aan de vergadering geen deel wilde nemen, hij had het luid gezegd, zoodat ieder het hooren kon, en wilde daarom nu niet op zijn besluit terugkomen. Terwijl hij met de ééne hand de teugels en met de andere de zweep greep, riep hij op ruwen toon:

„Laat de paarden los, Jérôme!"

Deze zag eerst naar het ontsteld gelaat van Mevrouw Lingard en de kinderen, vervolgens naar de vast opeengeknepen lippen, de gefronsde wenkbrauwen en den toornigen blik van Antoine. Langzaam en met weerzin gehoorzaamde hij het bevel.

„Een dringende zaak roept u naar buiten, Mijnheer Lingard!" riep hij, zoodat alle omstanders het konden verstaan. „Ik zal het den Edelachtbaren Heer Burgemeester en den Heeren Raadsleden melden en zij zullen zeker uw verontschuldiging laten gelden!"

— Breng mijn boodschap maar over, zooals ge ze ontvangen hebt, of zeg anders liever niets," hernam Antoine op nog even hoogen toon. „En laat ons nu door."

Met deze woorden legde hij de zweep over de paarden en het rijtuig met Oscar er naast reed in snellen draf door de straten der stad.

Blanche keerde nog even het hoofd om naar Jerôme, die hen met de oogen volgde, terwijl hij de handen omhoog hief en zijn geheele houding de diepste droefheid uitdrukte.

Weldra kwamen zij in het open veld. De kinderen, begonnen eindelijk wat te praten met Oscar, die naast het rijtuig draafde en spoedig keerde de op hun leeftijd zoo natuurlijke vroolijkheid weer terug. Toen Antoine eindelijk ook den mond opende, hoorde men aan zijn toon duidelijk, hoezeer het hem speet, dat hij zich nogmaals door zijn hartstochten had laten overmeesteren.

„Ach vrouw," fluisterde hij met een diepen zucht, „waarom heb ik u en de kinderen niet beter gekend? Waarom heb ik mij niet vroeger tot den Heer gewend? Mijn geliefkoosde ondeugden, mijn trots en opvliegendheid zou ik dan zeker meer bestreden hebben, zoodat ik op het oogenblik een beter en gelukkiger mensch zou zijn."

— 't Is een groote zegen, lieve Antoine," antwoordde Margaretha op zachten toon, „dat gij toch naar de goddelijke roepstem geluisterd hebt en dat uw hart niet verhard is en uw ooren niet doof zijn geweest. Hij, die dit heerlijk werk in u begonnen heeft, zal het zeker voleinden. Al zoudt gij ook nog duizendmaal struikelen en vallen, Hij zal u oprichten ondanks al de listen en lagen van Satan en uw eigen booze hartstochten. Hij zal u dragen en leiden, tot de strijd is gestreden en gij de overwinning hebt behaald."

— Maar Margaretha, gij weet niet hoezeer mijn hart bedorven is, en hoeveel moeite het mij kost, goed te doen of zelfs op vriendelijken toon te spreken. Ik ben zoo lang aan het kwaad gewoon geweest, dat het mij bijna onmogelijk schijnt, zelfs tegenover u en de kinderen, voortdurend vriendelijk te zijn."

— De Heer is machtig," zeide Margaretha, „strijd slechts in Zijn kracht en gij zult zeker overwinnen."

Nog lang hadden man en vrouw zoo willen doorpraten, maar zij begrepen, dat het tijd werd, zich ook eens met de kinderen bezig te houden.

„Nu, vriend," zei Oscar tot Paul, „nu is het uw beurt eens de proef te nemen met Bruin, dan neem ik uw plaats in het rijtuig in. Houd vooral stevig den teugel aan, want hij is moeielijk te besturen op dezen weg, die door het vriezen zoo glad geworden is."

De wolk, die bij het vertrek de vreugde van het gezelschap een oogenblik had verduisterd, was verdwenen, en allen genoten nu waarlijk van de heerlijke rijtoer.

De moeder deed al haar best om de goede hoedanigheden, den geest en het verstand der kinderen den vader in het oog te doen vallen en deze sprak hun gedurig zoo vriendelijk toe, dat ze bij wijlen de tranen in de oogen kregen.

Oscar was bij deze vreugde der familie geen ongewenschte en overbodige toeschouwer. Lingard zag in hem den goeden vriend van zijn Paul, die dezen bij het hachelijk waagstuk van dien nacht trouw geholpen had en hem zoo dikwijls had verdedigd en beschermd, terwijl zijn vader zich niet met hem bemoeide. De aangeboren oprechtheid van den jongeling viel bovendien juist in den smaak van Lingard, zoodat zijn tegenwoordigheid hem bepaald welkom was.

Weldra bereikten zij het dorp, dat zij zich hadden voorgesteld als het doel hunner reis.

Bij de herberg stegen zij af. De kinderen brachten de paarden op stal, terwijl de vader het middagmaal bestelde, daarna gingen zij allen naar buiten om zich wat warm te loopen.

Op een winterdag is er in een stil dorp al heel weinig belangrijks te zien. Alles zag in den omtrek wit van de sneeuw, en niets brak de eentonigheid van het landschap af, dan nu en dan, met lange tusschenpoozen, het geluid der belletjes van de een of andere boerenkar. Zij kwamen bij een bevroren waterplas aan den kant van den weg en de kinderen haastten zich een glijbaantje te gaan maken, terwijl Lingard en zijn vrouw langzaam doorliepen.

„Margaretha," zeide Antoine op ernstigen toon, „ik heb als 't ware een voorgevoel, dat ik u allen voor altijd ga verlaten."

De jonge vrouw sidderde, maar op schijnbaar kalmen toon vroeg zij:

„Waarom denkt gij dat?"

— Ik weet het niet. Nu ik beter besef, wat gij voor mij zijt, schijnt het mij toe, dat ik u spoedig zal verliezen. Misschien heeft de Heer mij alleen die korte poos van waar geluk geschonken om mij tot berouw te brengen, vóór Hij mij tot zich roept naar een betere wereld. Want ik geloof, dat ik hier niet kan blijven leven, zonder telkens weer in de zonde te vallen. Van morgen heb ik nog getoond, hoe gemakkelijk ik mij door mijn oude zonde laat overheerschen."

Margaretha antwoordde plechtig:

„Helaas, wij zelf staan even machteloos tegenover het kwaad als een zwak kind. Maar gelooft gij dan niet, dat God ook hier ons hulp verleenen kan om er tegen te strijden?"

— Ja, lieve, dat geloof ik," zeide Lingard, „want ik weet, dat de Heere Jezus voor onze zonden is

gestorven en opgewekt, opdat wij door Hem de overwinning zouden hebben."

— Welnu, laten wij dan ook blijde zijn," hernam zijn vrouw; „er zal niemand van ons verloren gaan; God is een zekere toevlucht voor allen, die op Hem vertrouwen."

— Gij hebt gelijk, ik wil eenvoudig gelooven en mij aan Hem alleen vastklampen. — Maar zie toch eens, wat die kinderen een pleizier hebben."

De ouders zetten zelf den voet op de bevroren vlakte, kwamen bij het vroolijke drietal en namen zelfs aan hun spel deel, hetgeen hun pret nog vermeerderde. Eindelijk keerde men naar de herberg terug om het middagmaal te gebruiken.

Na afloop van den maaltijd vulde Antoine al de glazen en sprak:

„Vrouw, kinderen, en gij ook, mijn jonge vriend, laten wij samen op dezen gezegenden dag drinken, en op ons voornemen, elkander wederkeerig te versterken en op te bouwen in de beoefening der deugd en der liefde. Dat de God van alle barmhartigheid ons allen moge leiden op de paden van recht en waarheid. Hij heeft mijn oogen geopend voor den onwaardeerbaren zegen, dien hij mij in u geschonken heeft en waardoor ik zeker ben bewaard gebleven voor den val, waartoe mijn hoogmoed en eigenliefde mij zouden hebben gebracht. Ik herinner mij nu met vreugde al de liefde en toegenegenheid, die mijn goede vrouw, mijn kleine Blanche en mijn beste Paul mij altijd hebben betoond.

Gij hebt al het mogelijke gedaan om mij te helpen strijden tegen de booze neigingen van mijn zondig

hart en de verleidingen van Satan. En ook uw hartelijke vriendschap, Oscar, wil ik daarbij niet vergeten. Ontvang ieder in 't bijzonder de verzekering van mijn innige dankbaarheid. Moge de Heer, de genadige Ontfermer mijn bede hooren voor uw aller tegenwoordig en toekomstig welzijn!"

Antoine stond op en allen volgden zijn voorbeeld. Tranen stroomden uit hun oogen. De kinderen konden hun ontroering niet bedwingen en snikten luid. Antoine omhelsde ze en trachtte vervolgens aan het gesprek een anderen loop te geven.

Daar het ondertusschen reeds donker begon te worden, moest men nu aan de thuisreis denken.

„Zoo God wil," zeide Antoine, „zullen we mettertijd nog wel meer prettige uitstapjes maken, als mijn werk en beroepsbezigheden het toestaan. En dan kunnen we altijd op uw gezelschap rekenen, niet waar, Oscar?"

— Als ik den volgenden zomer nog te Nîmes ben, neem ik gaarne uw uitnoodiging aan," antwoordde deze, „maar het zou wel kunnen, dat ik dan reeds aan het hoofd der troepen sta, waarover mijn vader mij het bevel wil opdragen."

— Als men een groot deel van zijn leven heeft zoek gebracht," ging Lingard voort, „gevoelt men zich van zelf verplicht den overigen tijd goed te besteden en ik stel mij den volgenden zomer voor....."

Hier bleef hij plotseling steken en keek met wijd geopende oogen naar het venster. Margaretha zag hem angstig aan:

„Scheelt u wat?" vroeg zij.

— Neen, lieve, maar laat mij een oogenblik alleen.

Ik ga even in de lucht. Blijft gerust allen zitten en maakt u niet ongerust: ik verzeker u, dat ik heel wel ben."

Antoine ging naar de deur. Een oogenblik scheen hij te aarzelen en toen hij eindelijk de kamer verliet, wierp hij hun allen zulk een droevigen blik toe, dat het hun toescheen, alsof hij voor het laatst vaarwel zei. —

Daarna hoorde men hem met vasten tred de gang doorgaan naar buiten.

Liefhebbende harten stellen gewoonlijk groot belang in alles, wat hunne dierbaren betreft, tot zelfs in hun geringste daden en woorden. Zij herinneren zich de goedheid en liefde van hen, die zij hebben verloren, en verwonderen zich, als zij terugzien, dat zij niet in iederen blik van dat vriendelijk oog, in iederen klank van die welbekende stem als 't ware een voorgevoel kregen van de groote verandering, die er weldra zou plaats hebben.

„Lag er," zoo vragen zij zich smartelijk af, „in geheel zijn manier van doen niet een hemelsche wijding? Was hij nog wel ooit zoo zacht en beminnelijk geweest, zoo los van de aarde, zoo gereed om het verblijf der gelukzaligen binnen te gaan? Drukte zijn hand de onze niet, alsof hij ons een laatst vaarwel toeriep? O, hoe blind waren wij toch dat wij zulke teekenen niet spoediger herkenden en begrepen!"

Zulke gedachten kwamen later de familie Lingard dikwijls voor den geest.

Terwijl de anderen aan de tafel waren gaan zitten, had Blanche plaats genomen bij het venster, tegenover den stoel, dien haar vader ledig had gelaten.

Een half uur verliep er en de vader was nog niet terug. Eindelijk stond Paul op, om hem te gaan zoeken, maar vergeefs! De waard was sedert 's morgens vroeg al naar de stad en zijn vrouw en dochter, die in de keuken aan 't werk waren, hadden de afwezigheid van Lingard niet eens opgemerkt. Blanche, die al dien tijd geen woord gesproken had en zeer onrustig scheen, zei eindelijk, toen zij Paul onverrichter zake zag terugkomen:

„Nu, Mama, nu mag ik het wel zeggen; als vader zag, hoe ongerust gij zijt, zou hij het mij ook zeker niet kwalijk nemen....."

— Wat! riep Mevrouw Lingard op verwijtenden toon, „wist gij waar hij heen is gegaan en hebt gij dan niets gezegd. O Blanche! zeg het nu dadelijk, ik wil het!"

— Ik weet niets, Mama," antwoordde Blanche met bevende stem, „maar juist op het oogenblik, dat vader zei, hoe gelukkig wij het volgend jaar allen zouden zijn, sloop er een man voorbij het venster, die hem een teeken gaf, dat hij naar buiten zou komen. Het was Jérôme, Mama, en zijn gezicht stond zóó bedrukt en bleek, dat ik haast een schreeuw gegeven had, maar Vader drukte mij de hand, ten teeken, dat ik zwijgen zou.

Ik hoopte, dat hij gauw zou terug komen, maar nu begrijp ik, dat zij samen zijn weggegaan en ben ik er zeker van dat Jérôme slechte tijding uit Nîmes heeft gebracht."

Men kan begrijpen, hoe de anderen verschrikten bij het hooren van deze woorden. Zij herinnerden zich dadelijk, hoe sterk de oude knecht er bij zijn

meester op had aangedrongen, toch naar de raadszitting te gaan en hoe ontsteld hij was, toen Antoine weigerde.

Na zoovele vergeefsche pogingen kwam nu de trouwe Jérôme nog weer terug; wat mocht dat wel beteekenen? Zou men kennis gekregen hebben van de vlucht van Brousson? Zou men aan den raad de trotsche woorden van Lingard hebben overgebracht, die deze zoo luide op straat had gesproken? Tevergeefs zochten zij het antwoord op deze vragen.

„Eén ding is in elk geval zeker," zeide Oscar eensklaps, „dat wij allen dadelijk naar Nîmes moeten terugkeeren. Al is iemand nog zoo onschuldig, dan is er in zulke onrustige dagen als de onze toch reden om voorzichtig te zijn. Moed gevat! ik ga de paarden en het rijtuig klaar maken; kom, Paul, ga mee!"

— Ja, kinderen, doet dat," zeide Mevrouw Lingard, terwijl zij met haar dochter opstond, om zich gereed te maken voor het vertrek.

Vijf minuten later was men reeds in snellen draf op weg naar de stad. Paul stuurde en legde onbarmhartig de zweep op de paarden, terwijl zijn moeder en zuster haar beden opzonden voor het behoud van den vader, en Oscar op zijn schimmel in stilte naast het rijtuig voortreed.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Wat Jérôme vertelde.

Toen Antoine, gelijk wij verhaalden, de herberg uitkwam, trad Jérôme haastig op hem toe. Het wanhopig gezicht van den goeden oude bewees duidelijk, dat hij slechte tijding bracht. Zijn kleeren zaten verward, zijn gelaat was bedekt met zweet en angstig zag hij Lingard aan. Deze drukte hem zonder een woord te spreken met warmte de hand. Eerst toen zij een eind van het huis verwijderd waren, vroeg hij hem op kalmen toon:

„Wat is er gebeurd?"

— O, Mijnheer, het spijt mij zoo dat ik het u zeggen moet, maar het is gegaan zooals ik wel voorzien had. Ach! hadt gij maar naar mij geluisterd, waart gij van morgen maar te Nîmes gebleven! al waart gij maar een oogenblik bij de zitting tegenwoordig geweest! Misschien hadt gij dan al het kwaad nog kunnen voorkomen. Maar gij hebt niet gewild en nu is het te laat."

Antoine moest zich geweld aandoen om zijn toenemende angst niet te laten blijken en verzocht den ouden man, alles te vertellen, wat er gebeurd was.

Ondanks de slechts onzekere berichten, die de Baville over de vlucht van Brousson had gegeven en over de medeplichtigheid van een der stadsburgers,

kostte het niet veel moeite, Lingard als den schuldige te ontdekken en het volk, dat zich door zijn toedoen zulk een zware belasting opgelegd zag, zwoer hem den dood.

Mijnheer Robinet, ofschoon in den grond een goedhartig man, was zwak en praatziek van aard. Nauwelijks had de gouverneur hem verlaten, of hij haastte zich, aan zijn familie en eenige officieren, die hij bij zich aan tafel had genoodigd te vertellen, wat de Intendant hem zoo even had meegedeeld. In zijn toorn voer hij hevig tegen zijn vriend Lingard uit. „Ik had wel haast kunnen vermoeden," zeide hij, „dat een man, die aan zijn vrouw en dochter toestaat, het ware geloof te verzaken, zelf een verrader en afvallige zou worden. Maar, bij alle heiligen, wij zullen 't hem betaald zetten. De armen hier in de stad komen bij zulk een strengen winter toch al bijna om van koude en gebrek, de werklui kunnen nauwelijks werk vinden en nu zouden ze op den koop toe nog zoo'n zware belasting moeten opbrengen! Hier, Eugenius en Philip," zeide hij tot de beide bedienden, „roept eens gauw den raad bijeen, we moeten zien, zoo mogelijk de kwade gevolgen van Lingard's verraad nog te voorkomen."

— Moet ik ook gaan, Edelachtbare?" vroeg Jérôme beschroomd.

— Gij zijt nog een oud beschermeling van dien man, ga gij naar hem zelf toe en breng hem aan zijn verstand, dat hij deze oproeping in allen ernst moet opnemen."

De boodschappers vertrokken.

Het ongewone bezoek van den Gouverneur, zijn

overhaast vertrek, de blijkbare opgewondenheid en onrust van den burgemeester, dat alles was te opvallend om aan de aandacht der burgers van Nîmes te ontsnappen. De drie bedienden werden, toen zij het stadhuis uitkwamen, dan ook met vragen bestormd, maar Jérôme was niet te bewegen iets uit te laten, daar zijn eenige gedachte was, zijn boodschap zoo spoedig mogelijk te volbrengen. De anderen waren minder terughoudend en zoo wist men weldra algemeen, welke beschuldiging er tegen Lingard werd ingebracht. Lingard was onder zijn collega's niet bemind en deze waren blijde, dat zij eens van de gelegenheid gebruik konden maken, om den rijken en hooghartigen kuiper bij het volk in ongenade te doen vallen.

„De waarheid moet aan het licht komen," klonk het van alle zijden. „Als het waar is, dat de familie Lingard Brousson bij zijn vlucht heeft geholpen, is het niet rechtvaardig, dat wij de gevolgen van zijn verraad te dragen hebben. Laat hij alleen die belasting opbrengen, hij is er best toe in staat."

— Ja, ja, weest maar gerust," antwoordden de raadsleden, „gaat maar bedaard naar huis, beste menschen, wij zullen den schuldige wel ontdekken, maar houdt gij u ondertusschen maar gereed om te betalen." „Brousson is ontvlucht! De stad nog met belasting bezwaard, terwijl er reeds zooveel armoede heerscht!" zoo hoorde men overal.

De verontruste bevolking stelde zich, zooals gewoonlijk, het gevaar nog veel erger voor dan het in werkelijkheid was. „Alle burgers krijgen krijgsvolk in huis," klonk het, „de Gouverneur zal hier doen, zooals

hij reeds in zooveel andere steden heeft gedaan en zonder genade vermoorden, wie niet betalen kan. De Hemel weet, wat van al die ellende het einde zal zijn. En dat door de schuld van een enkel man!"

Jérôme had zijn boodschap zoo spoedig overgebracht, dat Lingard en zijn gezin, toen zij Nîmes verlieten, geen tijd hadden om acht te geven op den staat der gemoederen. Nauwelijks waren zij echter de stad uit, of een dof geraas weerklonk weldra in alle straten.

Men behoefde geen profeet te zijn om te voorspellen, tot hoever de woede wel gaan kon van deze razende menigte. Als de menschelijke hartstochten zoo ontketend zijn, schijnen rooven, plunderen en moorden de eenige middelen te zijn, waardoor die razernij zich bot kan vieren. Dit was een van die onvoorziene, maar daardoor te geweldiger stormen, die alle hinderpalen met onweerstaanbare kracht omverwerpen. Maar vóór de menigte tot eenig vast plan gekomen was omtrent het werk der vernieling, ontstond er een korte poos van rust, een oogenblik van verschrikkelijke stilte, zooals op zee somtijds het geval is, wanneer er een hevige storm dreigt.

Maar op eenmaal barstte het onweer los. Het eerst nog onderdrukt gemompel werd luid en dreigend; daar men elkander opwond, begon er een plunder- en moordlust te ontstaan, waarvoor ieder van die menschen afzonderlijk zeker zou zijn teruggeschrikt. Het gehuil der wilde dieren in het woud in den somberen nacht is minder verschrikkelijk dan het wild geraas eener woedende menigte, vooral in het Zuiden van Frankrijk, waar, zooals de geschiedenis bewijst, het

gepeupel, wanneer het eenmaal oproerig gezind is, zich tot het uiterste laat vervoeren.

Niet op al de raadsleden maakte het bevel om in de zitting ten raadhuize te verschijnen denzelfden indruk. Sommigen verheugden zich bepaald over de vernedering van Lingard, terwijl zij evenwel de waarschijnlijke gevolgen van zijn verraad betreurden. Anderen waren eenvoudig woedend over de ontstane opschudding; slechts twee of drie hadden oprechten spijt over den loop, dien de zaken namen en deden al het hunne om het ergste te voorkomen, om den Gouverneur van zijn harde eischen te doen afzien. Op deze laatsten vooral maakte de stemming, waarin het volk verkeerde, een diep treurigen indruk.

Op hun weg ontmoetten zij hier en daar troepen volk, die liepen te schreeuwen en te vloeken; somtijds ontstonden er zulke oploopen, dat de politie ze niet uiteen kon drijven. Toen zij op het raadhuis verschenen, zat de burgemeester in de groote zaal reeds op zijn plaats aan het eind der lange tafel. Men kon het den raadsleden aanzien, dat zij op dat oogenblik doordrongen waren van het hoog gewicht hunner roeping. En daarbuiten wachtte het volk met ongeduld het eind der beraadslagingen af.

Toen Jérôme eindelijk ook terugkwam, snelde men op hem toe, zoodat hij niet kon binnengaan. „Waar is die verrader, waar is die Hugenoot? Zeg het ons oogenblikkelijk, of ge zijt een kind des doods. Gij moet het weten, want gij zijt vroeger bij hem in dienst geweest, zeg ons, waar is hij?"

— Hij is niet meer hier," stamelde de arme man verschrikt, hij is de stad uit voor zaken. Laat mij

toch binnen; ik moet mijn boodschap aan den burgemeester overbrengen."

— O, schurk! gij hebt hem helpen ontvluchten! maar gij zult ons niet zoo gemakkelijk ontsnappen. Weg met dien verrader! Hangt hem op!"

Verscheidene dreigende handen werden reeds opgeheven en het zou met Jérôme slecht afgeloopen zijn, was niet juist de deur van het stadhuis opengegaan en de burgemeester, gevolgd door eenige raadsleden, naar buiten gekomen. Door een wanhopige krachtsinspanning gelukte het Jérôme aan de handen zijner beulen te ontkomen op het oogenblik, dat de heeren, verschrikt door het hevig tumult, zich haastten weer naar binnen te gaan, de deuren te versperren en er wachters voor te zetten.

De woedende menigte maakte zich reeds gereed, het stadhuis in brand te steken, toen eensklaps een edelman verscheen, op een paard van Spaansch ras gezeten en gevolgd door zijn knecht.

„Ho daar!" riep hij luidkeels, „wat gaat gij nu beginnen? Hebt gij niets beters te doen dan het stadhuis te bestormen? Als Lingard en Oscar Durand al weg zijn, hebben zij dan het huis en de werkplaats en het oude kasteel ook meegenomen? Gaat daar liever op af!"

Een brullend gejuich bewees, dat de menigte de Baville — want die was het — begrepen had.

Met de woede der vernieling bezield, drong men in de aangewezen richting de straat door. Op dat oogenblik greep een man het paard van de Baville bij den teugel en terwijl hij hem een blinkenden ponjaard voorhield, zeide hij: „zou men meteen niet een takje

kunnen afkappen van dienzelfden boom, wiens vruchten een doodelijk venijn door onze geheele provincie verspreiden? Eén seconde maar, en het is gedaan."

Toch aarzelde hij, terwijl hij het moordtuig op het hart van den jongen man richtte. Deze werd doodsbleek, maar deed geen poging om den stoot af te weren. De man lachte verachtelijk, toen hij de vrees van den jongen booswicht zag; hij liet de teugels los en volgde den volksstroom, die zich deels naar het huis van Lingard deels naar het kasteel Durand richtte. Uit een der vensters van het stadhuis had Jérôme al de bewegingen der menigte gadegeslagen. Plotseling scheen hij een besluit genomen te hebben; hij snelde naar buiten en een jongen van een jaar of twaalf ziende staan, gaf hij dezen een teeken om te naderen.

„Jan, mijn jongen," riep hij, „loop als de wind naar den baron en zeg hem, dat hij de vlucht moet nemen, als zijn leven hem lief is. Het volk is gelukkig niet den naasten weg gegaan; als ge hard loopt, zijt ge er nog het eerst; zeg hem, dat hij zich uit de voeten maakt; over vijf minuten is het te laat!" —

Jan stormde als een pijl uit den boog weg, terwijl Jérôme zijn schreden naar het huis van Lingard wendde. Reeds waren de deuren en vensters verbrijzeld, terwijl al het huisraad vernield op straat lag. Jérôme trad terug in een hoek en herkende een der leerjongens, die zich daar eveneens verborg. Hij riep hem naar zich toe en vroeg hem, of hij ook wist, waar zijn baas heengegaan was. Nauwelijks had hij het vernomen, of hij snelde de stad uit en bereikte dwars door het veld het aangewezen dorp. Een dof

geluid deed hem een oogenblik stilstaan, het was de trom, die het krijgsvolk te wapen riep, en daarna liep hij nog sneller voort.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

Een dapper man.

Men kan zich voorstellen welken indruk dit verhaal van Jérôme op zijn vroegeren meester te weeg bracht. Toen de oude man eindelijk zweeg, hief Antoine zijn oogen ten hemel en beval met een enkel woord zich en de zijnen in de hoede Gods aan. —

„Ga mee, Jérôme," zei hij vervolgens, „een eindje hier vandaan woont een mijner pachters, die mij zijn paard wel zal willen leenen om onmiddellijk terug te rijden naar Nîmes. Het rijtuig moeten we hier laten om in geval van nood mijn vrouw en kinderen te redden, volg mij, laten wij dadelijk vertrekken."

Jérôme volgde zijn meester, hoewel hij doodelijk ontstelde bij de gedachte nu naar Nîmes terug te moeten keeren. „Gij gaat een zekeren dood tegemoet," stamelde hij, „laten we weer naar Mevrouw en de kinderen gaan, en samen de vlucht nemen naar het Noorden, tot het in Nîmes wat kalmer is geworden, want ge vindt er nu niets dan een bende roovers en moordenaars."

— Stil Jérôme, ik moet terug naar Nîmes. Denkt

gij, dat ik baron Durand voor mij wil laten boeten?

Nooit, nooit! Gij gaat straks terug om mijn vrouw en kinderen te waarschuwen, gij zegt hun uit mijn naam dat zij naar Grenoble moeten vluchten en daar wachten, tot ik hun tijding zend. Verzoek Oscar ook hen daarheen te vergezellen, want diens tegenwoordigheid zou de zaken nog erger maken; ik zelf zal ondertusschen al het mogelijke doen om zijn vader te redden."

Dit zeggende haastte Lingard zich voort naar de boerderij. De oude boer was afwezig, maar een zijner zoons bracht dadelijk het beste paard voor.

„Als mij misschien een ongeluk overkomt," zei Lingard tot zijn metgezel, „zeg dan mijn vrouw, dat zij dezen goeden vriend de schade vergoedt. En neem gij nu dit geld voor u zelf en zeg tot de mijnen, dat zij volstrekt geen vrees voor mij behoeven te koesteren en dat ik, wat er ook gebeure, mijn vertrouwen stel op den Allerhoogste. Geef mij nog eenmaal de hand, mijn vriend."

Hij drukte den braven man met warmte de hand en wendde daarna moedig zijn paard den weg op naar Nîmes, waar hem zoovele gevaren te wachten stonden. Zonder eenigen vriend of raadgever bij zich zette hij nochthans vastberaden zijn tocht voort.

Lingard was een van die menschen, die, wanneer zij eenmaal iets als hun plicht beschouwen, voor geen gevaar terugdeinzen. Hij gevoelde het: hij was de oorzaak van dit oproer en, als lid der stedelijke overheid, was hij dus verplicht naar Nîmes te gaan en al zijn invloed aan te wenden om in de stad de rust te herstellen. Daar zijn eigendom werd bedreigd, wilde

hij dat zoo mogelijk verdedigen, maar bovenal gevoelde hij zich geroepen, baron Durand bij te staan, die zeker in den uitersten nood verkeerde. Hem in dezen toestand aan zijn lot over te laten zou voor Lingard de grootste lafheid geweest zijn. Wel kwamen hem daarbij zijn dierbaren voor den geest en pijnlijk trof hem de gedachte, dat de zoo pas versterkte band van liefde en toegenegenheid zoo spoedig weer zou verbroken worden, want hij besefte duidelijk, welke gevaren hij tegen ging. Maar toch deed dit alles geen oogenblik zijn plichtsgevoel verflauwen. Integendeel: hij zette zijn paard nog meer aan, hoewel de weg zeer glad was, zoodat het dier gedurig dreigde te vallen.

„Binnen een uur", zeide hij bij zich zelf, „bevind ik mij te midden eener bloeddorstige menigte en moet ik zeker worstelen om mijn leven te verdedigen, zonder dat ik tijd heb, aan mijn lieve vrouw en kinderen te denken. Aan hen mogen dus mijn laatste gedachten gewijd zijn. O, Heere God!" riep hij uit, „ik stel mij en de mijnen geheel in Uwe hand, nu en voor eeuwig!"

Weldra begon het dof en verward gedruis der menigte zijn oor te bereiken. Angstig en toch begeerig te weten hoe het met de zaken stond, zette hij zijn paard nogmaals tot spoed aan. Reeds was het geheel duister geworden. Al duidelijker werd voortdurend het geraas van het volk. Ook bemerkte hij nu den laaien gloed van een geweldigen brand en de richting, waarin hij de vlammen zag, bewees hem maar al te zeker, dat zijn werkplaats in brand stond, de hoofdbron van zijn bestaan.

„'t Is niets", zei hij, „met den schat, dien ik nu gevonden heb, zal ik nooit arm zijn."

Al voortrijdende vernam hij nu ook het doordringend geluid der trompetten en het doffe tromgeroffel dat het krijgsvolk te wapen riep. „Zij gaan zeker het stadhuis verdedigen", dacht hij, „en de andere stadsgebouwen, maar mijn huis en dat van baron Durand zullen zij wel aan hun lot overlaten."

Gelukkig bemerkte men in die beide richtingen nog geen spoor van brand.

Eindelijk bereikte hij de stadspoorten, maar vond deze gesloten. Hij hoopte nu door een kleinere zijpoort te kunnen doorgaan, die niet altijd werd bewaakt, en in deze verwachting werd hij niet bedrogen; weldra bevond hij zich achter de woedende menigte. Onwillekeurig hield hij zijn paard in, want het schouwspel, dat hij zag, deed hem de haren te berge rijzen. Maar zijn aarzeling duurde niet lang, hij rende naar de woning van den baron, zonder zich om het gewoel om hem heen te bekommeren.

Zijn gezicht stond zoo fier en vastberaden en hij reed zóó snel door, dat ieder zich haastte plaats voor hem te maken. Tot nog toe had men hem niet herkend; maar lang kon hij toch niet onopgemerkt blijven. Daar hoorde hij er al één roepen:

„Is dat Lingard niet?"

— Wie?" antwoordde men. „Waar dan?"

— Daar op dat zwarte paard?"

— Kom! onmogelijk! Denkt ge, dat hij zoo dwaas zal zijn om hier te komen?"

Maar de luide verwenschingen, die overal weerklonken en de dreigende blikken en gebaren der menigte

bewezen weldra, dat men goed gezien had: Lingard was door zijn vijanden herkend.

Een woeste bende had de poort verbrijzeld, die toegang gaf tot den boomgaard van het kasteel Durand en klopte nu brullend van woede tegen de deur. Het kasteel scheen van binnen dapper verdedigd te worden, maar de bewoners verkeerden toch in het grootste gevaar. Voortdurend vulde zich de nauwe straat met nieuwe bestormers.

„Laat mij er in!" riep Lingard, terwijl hij zijn paard vooruit dreef.

Men hoorde hem niet; het tumult had zijn toppunt bereikt. Daar kwam een officier spoorslags aangereden.

„Zijt gij wel stapel gek, Lingard?" klonk het dezen tegen; „wat wilt gij toch doen? Wend den teugel en vlucht zoo snel ge kunt, als ge nog een grein om uw leven geeft. Als gij een minuut langer hier blijft, zijt gij een kind des doods."

Op dat oogenblik klonken de slagen op de deur met verdubbelde woede en hoorde men de stem van baron Durand. De officier greep het paard van Lingard bij den teugel en trok hem buiten het gedrang, terwijl hij zeide:

„Ik zal u eenige manschappen meegeven om u in veiligheid buiten Nimes te brengen."

— Neen, neen, houd mij niet terug. Als ik dien armen grijsaard niet te hulp kom, wordt hij gedood. Ik wil hem redden, al moest ik ook aan zijn zijde vallen. Als gij mij bepaald een dienst wilt doen, zend dan uw mannen de stad uit, den weg op door de Westerpoort. Daar zult gij mijn vrouw en kinderen met Oscar Durand vinden. Zeg hun, dat ze vluchten.

Vroeger was ik uw vriend, als ge u onze oude vriendschap nog herinnert, bewijs mij dan dezen dienst. Red mijn dierbaren uit het gevaar en ik zal er u eeuwig dankbaar voor zijn."

— Ja, ja, ik zal alles doen, wat ge verkiest, en nog meer ook. Hier mannen!" riep hij, „te hulp! hier is iemand, die opzettelijk zijn eigen verderf te gemoet loopt, grijpt hem en houdt hem vast, of hij wil of niet!"

De soldaten wierpen zich op Lingard, maar deze was hun te vlug af; met de snelheid des bliksems rukte hij Laroche de teugels uit de hand, gaf zijn paard de sporen en stortte zich tusschen de menigte, die voor het huis geschaard stond. Alles op zijn weg onderst boven rijdend, kwam hij eindelijk met zijn moedig rijdier in den tuin.

„Nu is hij verloren!" riep de brave Laroche ontzet. „Volgt mij, mannen," voegde hij er bij, „laten we ten minste trachten zijn familie te redden, als we voor hem niets meer vermogen." Met deze woorden haastte hij zich naar de poort.

Het was een vreeselijk tooneel, dat Antoine voor zich zag. Rondom het oude fraaie huis liepen de muiters te schreeuwen en te razen als waanzinnigen; anderen deden hun best om de deur open te breken, terwijl sommigen ook met alle werptuigen, die zij konden vinden, het balkon der kamer bestookten, die onze beide jongelieden 's morgens in zulk een blijde stemming hadden verlaten.

Op het balkon stond de baron met eenige zijner vrienden, die in allerijl waren toegesneld; geholpen door de bedienden schoten zij met geweren en pistolen

op de aanvallers. Een oude knecht was bezig binnen in het vertrek de vuurwapenen te laden en reikte er gedurig een aan de buiten staande edellieden over. Deze mikten met de grootste kalmte op de muiters en schoten er verscheidenen neer. Velen hadden zoo hun roekeloosheid reeds met hun leven geboet, maar de menigte scheen er zich niet veel om te bekommeren en groeide al meer en meer aan. Een hagelbui van steenen kwam neer op het balkon, maar zonder iemand te kwetsen, daar men aan alle zijden kussens en matrassen had opgestapeld. Op hetzelfde oogenblik, dat er een ladder tegen een der vensterramen werd geplaatst en er eenigen naar boven begonnen te klimmen, kondigde een luid gekraak aan, dat de hoofddeur eindelijk was bezweken. Razend drong de volkshoop de vestibule binnen.

Antoine gevoelde, dat zijn laatste uur geslagen had; hij richtte zich op in de stijgbeugels en riep luidkeels:

„Heer baron! heer baron!"

De edele grijsaard hoorde zijn stem, zag hem een oogenblik aan en gaf daarna met de hand een teeken, dat hij hem had herkend; hij deed dit met zulk een hoffelijkheid, alsof hij in gewone omstandigheden iemand bij zich ontving. Toch, ondanks zijn schijnbare kalmte, beefde zijn stem, toen hij riep:

„Waar is mijn zoon Oscar?"

— Gelukkig in veiligheid," antwoordde Lingard.

„Luister, Mijnheer, zij zijn nog niet in het zijstraatje, laat u met uw vrienden uit het venster neer en zorg, dat ge daardoor ontsnapt; ge hebt er nog juist den tijd voor."

— Maar gij, vriend, hoe moet gij ontkomen?"

— Heb maar geen zorg voor mij; vlucht, bid ik u, zij hebben de deur al opengebroken, zóó komen zij in de eetzaal."

Een luid gebrul bewees, dat de vijand reeds boven was. De grijsaard wierp Lingard een dankbaren blik toe, daarna richtte hij tot diens groote verwondering het musket naar zijn kant en gaf vuur.

Tegelijker tijd echter zag hij vlak naast zich een man neerstorten en begreep, dat de baron hem het leven gered had door een kerel neer te schieten, die hem van achteren wilde aanvallen; hij wilde zijn redder danken, maar deze was reeds met de anderen verdwenen en terzelfder tijd bereikte de menigte het balkon.

Een kreet van woede, vreeselijker nog dan hij tot nu toe gehoord had, steeg uit al die kelen, toen men bemerkte, dat de vijand was ontsnapt.

De vluchtelingen waren een zijdeurtje doorgegaan en hadden dit achter zich gesloten, en de stevige grendels boden weerstand aan al de pogingen der vervolgers.

„Loopt, loopt de straat in, zij zijn het venster uitgesprongen, houdt hen, ze zullen ontsnappen!" riepen zij tot degenen, die beneden waren gebleven. Dadelijk snelden de oproerlingen den boomgaard door naar het poortje, dat toegang tot de straat gaf, maar hier vonden zij onverwachten weerstand.

Zoodra Antoine den baron had zien verdwijnen, was hij zelf ook dien kant uitgeloopen, om zich zoo mogelijk met hem te vereenigen, maar ziende, dat hij daarvoor geen tijd meer had, greep hij een ijzeren

handspaak, die tegen den muur stond en bleef te paard bij de poort, om den vijanden den doorgang te beletten.

„Wie zijn leven lief heeft, berge zich!" riep Lingard, terwijl hij het geweldige wapen boven zijn hoofd zwaaide, als ware het een stroohalm geweest.

Er ontstond een oogenblik aarzeling, want niemand had er lust in, een gewissen dood tegen te gaan. — Van deze gelegenheid maakte Lingard gebruik en op den volkshoop toestormende, bracht hij dezen tot wijken en keerde daarna tot zijn post terug. Maar zoo kon het natuurlijk niet lang duren. Met een woesten vloek verhieven zich plotseling de ponjaards, terwijl een regen van steenen op man en paard nedervielen. Zulk een ongelijke strijd kon voor dien eenen man niet anders dan noodlottig afloopen. — Toch stortte Lingard zich nog eenmaal op de menigte en dreef haar terug; maar ditmaal sneden zijn vijanden hem den terugtocht af.

Daar hij nu toch ook meende, dat de baron wel tijd zou gehad hebben om te ontkomen, wierp hij zijn wapen weg, ontblootte het hoofd en beval zijn ziel Gode aan. — Met een gehuil als van baarlijke duivels wierpen de razenden zich op hem, deden zijn paard nederstorten en sleurden hem zelf achterover ter aarde, terwijl verscheidene dolken hem in de borst drongen. Een enkele kreet kwam nog over zijn lippen en stierf hier op aarde weg om voor eeuwig samen te smelten met het lied der engelen, die hem het welkom toeriepen in de stad des vredes, waar geen zonde en smart meer zijn zal.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

Hoe het ondertusschen met Brousson was gegaan.

Na zijn vlucht uit Nîmes had Brousson de wijk genomen naar Zwitserland, waar hij veilig was aangekomen. Weldra bevond hij zich te midden eener menigte bannelingen, die evenals hij Frankrijk hadden verlaten, waar de vervolging nog steeds voortduurde.

Zoowel het Vaderland van Willem Tell als Engeland, Duitschland, Holland en Amerika genoten hiervan de voordeelen. Schatten van handel en nijverheid werden naar die landen overgebracht door de vervolgde Hugenooten, die door den verblinden koning dwaselijk uit zijn rijk werden verjaagd.

In Zwitserland gekomen, vroeg Claude Brousson zich af, waarmede hij zich voortaan bezig zou houden. Menigeen zou het in zijn plaats moeielijk gevallen zijn, na al de onrust en woeling waarvan hij getuige was geweest, weder kalm terug te keeren tot het eentonig dagelijksch leven. Daarbij kwam nog, dat hij bij de Fransche uitgewekenen algemeen bekend en geliefd was, zoodat zij hem gaarne tot predikant zouden hebben aangesteld en aldus in zijn behoeften voorzien. Maar daar hij het aantal gevluchte leeraars voldoende achtte voor de behoeften der uitgewekenen en zelf niet tot den geestelijken stand behoorde, wees

hij dit voorstel van de hand en aanvaardde weer zijn vroegere betrekking bij de Zwitsersche balie.

Ondertusschen was in 1685 in Frankrijk het Edict van Nantes, het voornaamste bolwerk van de vrijheid der Protestanten, voor goed herroepen. De vervolging der Hugenooten, tot nog toe in 't geheim geduld, werd nu algemeen, daar de wetten het veroorloofden. De koning zoowel als de Jezuïten wierpen het masker af; alle gebouwen voor den eeredienst, zoo ook de veertien kerken, eertijds door Brousson verdedigd, werden met den grond gelijk gemaakt. Allen, die het Protestantisme toegedaan waren, kregen bevel, binnen veertien dagen het vaderland te verlaten; de kinderen werden van hun ouders afgescheurd en in kloosters opgesloten; alle ketters werden onbevoegd verklaard om eenig publiek ambt te bekleeden, terwijl hun scholen en colleges werden opgeheven. Iedere provinciale rechtbank, iedere magistraat, ieder krijgsoverste kreeg, zoo niet officieel, dan toch metterdaad vrijheid om over het leven en de bezittingen der arme verdrukten naar welgevallen te beschikken.

Men dichtte den Hugenooten allerlei misdaden toe en gaf hun zelfs geen gelegenheid tot verdediging. Afgunst, begeerigheid en wraakzucht heerschten naar welgevallen, want iedere beschuldiging door een Roomsch Katholiek ingebracht, vond gretig gehoor, zonder dat men onderzocht, of ze op waarheid berustte. Een tallooze menigte vervolgden, uit alle rangen en standen, vulden de gevangenissen, en vóór zij op het schavot den dood stierven, werden hun gewoonlijk nog allerlei gruwelijke mishandelingen aangedaan.

Onderwijl werden de Protestantsche landen overstroomd met brochures, verhandelingen, ja, geheele boekdeelen, waarin de Réfugiés, zoowel leeken als leeraars, met vaardige pen aan het buitenland meedeelden, wat ongehoorde gruwelen in hun vaderland plaats grepen. Talrijke aanvragen, zoowel uit Zwitserland als van elders, kwamen nu tot Brousson; men smeekte hem, dat hij opnieuw de belangen der vervolgden op zich zou nemen. Hij kon wel niet anders dan aan dien vriendelijken drang gehoor geven en zijn beroep vaarwel zeggen. Hem werd nu opgedragen de bescherming en welwillendheid der verschillende Protestantsche vorsten te gaan inroepen voor de bannelingen, die zich in hun staten bevonden. Hartelijk werd hij ontvangen aan het hof van den Keurvorst van Brandenburg, den vader van Frederik den Eersten, evenals bij den Prins van Oranje, Willem III. Daar hij overal hoog geacht werd, waren zijn diensten van het hoogste belang voor zijn onderdrukte broeders. Al wat hij gedurende die zesjarige ballingschap verrichtte, had voor zijn geloofsgenooten de zegenrijkste gevolgen."

„Hoe is het mogelijk", vraagt men zich af, „dat deze buitengewone man bij al die reizen, onderhandelingen, vermoeienissen van allerlei aard, tijd kon vinden om intusschen nog allerlei werken te schrijven?"

„Hij gaf", zegt een zijner levensbeschrijvers, „een geschiedenis der vervolgingen in Frankrijk uit onder den titel: „*Staat der Gereformeerde kerken in Frankrijk*", een algemeen bekend werk, dat gedrukt werd in 1684. Het volgende jaar schreef hij: „*Brieven aan de geestelijkheid*" en richtte van uit Berlijn aan de

Gereformeerde kerken in Europa, eenige epistelen die hij op eigen kosten liet drukken, evenals zijn *„Brieven aan de Katholieken."*

In 1689 keerde hij eindelijk naar zijn geboortegrond terug, waar hij als leeraar gewijd en ingezegend werd. Daarna bleef hij vier jaar lang in de woestijnen rondzwerven, waar hij dikwijls geen andere rustplaats had dan een holte in een rots, en zich meermalen onopgemerkt bevond te midden van hen, die belast waren hem te vangen, terwijl zij zijn tegenwoordigheid in Frankrijk toch gewaarwerden, daar hij overal de sporen naliet van zijn versterkenden geestelijken invloed.

Zelfs schreef hij aan zijn vijand, den Graaf de Baville, een brief, waarin hij zich rechtvaardigde van de beschuldiging van verraad en oproer, die deze opnieuw tegen hem had ingebracht. Hij dagteekende zijn brief: „10 Juli 1693, in de woestijn."

Nogmaals in het nauw gebracht, nam hij op nieuw de wijk naar Zwitserland en kwam vervolgens ook in Holland, terwijl hij op zijn rondreis overal de leden der Gereformeerde Kerk wist op te wekken en te bemoedigen. Maar in zijn hart bleef toch altijd het verlangen bestaan naar Frankrijk, zijn vaderland, dat, ondanks al de misdaden, die op zijn bodem werden gepleegd, hem toch immer lief en dierbaar bleef.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

Twaalf jaren later.

Het was in den herfst van het jaar 1695.

Wij verzoeken den vriendelijken lezer ons in gedachten te volgen naar een boerderij op niet grooten afstand van de stad Sedan. De ondergaande zon wierp haar zacht licht door de getraliede vensters van een ruim vertrek.

Aan een tafeltje, dicht bij het venster, zat een reeds bejaarde vrouw, die als weduwe gekleed was. Naast haar stond een knaapje, een aardige krullebol van vijf of zes jaar, terwijl een schoone jonge vrouw met blond haar en zacht blauwe oogen door het vertrek heen en weer liep met een zuigeling van nauwelijks eenige maanden oud in de armen, dien zij bezig was in slaap te zingen.

Wij drukten ons niet juist uit door de woning, waarin deze personen zich bevonden, een boerderij te noemen, want eigenlijk was het een oud kasteel, dat vroeger had toebehoord aan een adellijke Protestantsche familie, die naar Holland was uitgeweken. „Kruisheuvel" — zoo heette het kasteel — was zoo goed als 't ging ingericht als boerderij. Dat gebeurde in dien tijd zeer dikwijls Verscheidene Hugenooten, die waren verbannen of in een donkeren kerker zuchtten, hadden hun kasteelen moeten laten leegstaan,

die daardoor van zelf aan den koning vervielen. Als zich nu maar een kooper voordeed, die bekend stond als een goed Katholiek, dan kon hij de goederen der ketters voor een spotprijs krijgen.

Ondanks haar eenvoudige kleeding en de bescheiden wijze, waarop het vertrek was ingericht, was er toch iets in het geheele voorkomen dier beide vrouwen, dat onwillekeurig deed denken aan een hoogere ontwikkeling en fijnere beschaving dan men bij een oppervlakkige beschouwing zou hebben vermoed. Ook gevoelde men zich onwillekeurig getroffen door de ernstige, meestal zelfs droevige uitdrukking van beider gelaat, waarop echter tevens de teekenen te lezen waren van inwendigen vrede en rust.

De omstandigheden, waarin de weduwe van Antoine Lingard en haar dochter — die onze lezers zeker reeds hebben herkend — hadden verkeerd, waren dan ook wel geschikt geweest om op beiden een diepen, onuitwischbaren indruk achter te laten.

Hoewel de eerste woede der vervolging eenigszins was bedaard, waren de Hugenooten in de oogen der meesten toch nog altijd een vervloekt ras. De leeraars, die tijdens de uitoefening van hun ambt waren betrapt, werden onverbiddelijk gedood en de leeken, die bij een godsdienstige bijeenkomst werden gegrepen, moesten hun stoutmoedigheid meestal met gevangenschap, marteling en verbeurdverklaring van goederen boeten.

Het verlies van vijf millioen franc, de vlucht van een millioen vlijtige, eerzame burgers, de legers der buitenlandsche mogendheden, alles scheen echter de regeering te dwingen, het gehate geloof toch te dulden.

Zulk een staat van zaken, dat voortdurend geslin-

gerd worden tusschen hoop en vrees was intusschen wel geschikt om de oprechte leden der Gereformeerde Kerk somber te stemmen, zoodat hun gelaat daarvan bij wijlen de sporen droeg.

Wij moeten nu met ons verhaal een eind terug, om met een enkel woord den loop der gebeurtenissen te verhalen, ten gevolge waarvan de familie Lingard zich hier bevond.

Laroche, de luitenant der koninklijke garde te Nîmes, hield de belofte, die hij Antoine op den avond van het oproer gedaan had. Buiten de stad gekomen, ontmoette hij Mevrouw Lingard en de drie jongelieden, die reeds op den terugweg naar de stad waren. Zonder zich aan hun tegenstand te storen, voerde hij hen met zijn mannen bijna met geweld naar een dorp, dat vrij ver van de stad lag. Daar brachten zij den nacht in doodsangst door, in afwachting van eenige tijding, die eerst den volgenden morgen kwam.

Toen vernamen zij te gelijker tijd, dat al hun bezittingen waren verbrand en verwoest, waardoor zij tot den bedelstaf waren gebracht, en hoe Antoine zijn leven had opgeofferd, om dat van baron Durand te redden.

Langen tijd bleven zij als verpletterd door den slag, waarvan zij in hun droefheid eerst langzamerhand al de gevolgen overzagen. Meer en meer begon hun daarna de treurige werkelijkheid voor oogen te staan. In stilte zaten zij samen neder en schreiden heete tranen, maar niet uit bitterheid of wanhoop. Margaretha en Blanche dachten aan den geliefden doode terug als aan een heiligen martelaar, die zijn leven voor de goede zaak had opgeofferd en de beide jongelieden stelden zich

in hun geestdrift den gevallene voor met een stralenkrans om de slapen.

„O! Paul!" snikte Oscar, „waar vinden de edelen, die zoo gaarne spreken van de roemrijke daden van hun voorvaderen, in hun geschiedenis zulk een voorbeeld van waren heldenmoed als uw vader ons heeft nagelaten, al was hij maar een eenvoudig burger! O, waarom mochten wij niet aan zijn zijde strijden? Met ons drieën zouden we ons een weg hebben gebaand door de vijanden of met hem als broeders in den strijd zijn gevallen. Maar zeker heeft God het in Zijn wijsheid zoo gewild, dat wij zouden achterblijven om uw moeder en zuster te troosten!"

Paul had daarop niets geantwoord, maar sinds dien tijd was hij er trotsch op, de zoon te mogen zijn van zulk een vader en hij zwoer, steeds zijn best te zullen doen den gestorvene waardig te blijven. Toen — onmiddellijk na Lingard's dood — het oproer bedaard was, werd zijn lichaam op bevel der overheid naar het stadhuis vervoerd. Den volgenden dag konden Paul en Oscar zijn teraardebestelling bijwonen. Niemand dacht er aan, de jongelieden te hinderen bij het vervullen van dezen treurigen plicht; eenige vroegere vrienden kwamen zelfs in persoon der weduwe aanbieden, de familiezaken voor haar te regelen, en wat er nog van de verwoesting was overgebleven, zoo voordeelig mogelijk te gelde te maken, terwijl zij er ten zeerste bij Margaretha op aandrongen, dat zij niet naar Nîmes zou terugkeeren, althans nu nog niet. De stad was nog al te zeer in onrust door het heffen der belasting en de Hugenooten werden strenger dan ooit vervolgd.

Margaretha zag zich wel genoodzaakt, dezen wijzen

raad op te volgen, vestigde zich met haar kinderen in den omtrek van Sedan, op den N. W. grens en huurde de boerderij, waar wij haar met haar dochter hebben aangetroffen. Paul werd weldra groot en verstandig genoeg, om het domein met beleid te beheeren.

Oscar had tot zijn spijt de familie Lingard moeten vaarwel zeggen. Zijn vader had hem ontboden naar Parijs, waarheen hij de wijk had genomen, in afwachting, dat de regeering hem recht zou doen en hem althans ten deele het verlies vergoeden, dat hij op den dag van het oproer geleden had. Maar korten tijd daarna sleepte een hevige koorts den edelen grijsaard ten grave, vóór men zijn verlangen had kunnen inwilligen, en Oscar bevond zich in de hoofdstad alleen en verstoken van alle middelen. De Lingards zonden hem dadelijk geld en noodigden hem uit, tot hen over te komen, maar hij besloot eerst nog naar Nîmes terug te keeren, om daar eenige geldsommen te innen, die men zijn vader nog schuldig was.

Bij zijn komst ontmoette hij dicht bij zijn woning den jongen de Baville. Een spottende uitroep, dien deze zich liet ontvallen, maakte Oscar zóó driftig, dat hij hem een slag in het gelaat gaf; de zoon van den Gouverneur had de onvoorzichtigheid, zijn degen te trekken, maar werd gekwetst en in een oogenblik ontwapend. Oscar had nog maar juist den tijd om de vlucht te nemen. Zijn goederen werden verbeurd verklaard en hij werd uit zijn land verbannen. In alle haast begaf hij zich naar de nieuwe woning der familie Lingard, waar hij met hartelijke genegenheid werd ontvangen en aan de buren voorgesteld onder den naam Hubert, als een lid der familie. Jaren verliepen.

Oscar werd Paul's medehelper bij het werk in de boerderij, daarna ook zijn deelgenoot in de zaken. Ofschoon tot de R. K. kerk behoorende, werd hij later de gelukkige echtgenoot van Blanche.

Op het oogenblik, dat wij den draad onzer geschiedenis weer opvatten, waren onze beide jonge mannen van huis; zij waren n. l. op reis naar een verwijderd gedeelte der provincie om te trachten zekere zaken betreffende de verpachting der boerderij met hun huisheer te regelen. Binnen twee of drie dagen werden zij thuis verwacht.

„Wat beteekent dat prentje?" vroeg op dat oogenblik de kleine Victor Hubert aan zijn grootmoeder, die bezig was hem de platen te laten bekijken van een geïllustreerden bijbel: „dat lijkt een heel goede man te zijn; hij ligt geknield en houdt de oogen naar boven; hij heeft de handen gevouwen en glimlacht, alsof hij bidt. O! maar, zie eens: wat leelijke mannen, die hem met groote steenen gooien, en hij schijnt het niet eens te merken. Waarom willen ze hem kwaad doen, als hij er zoo lief uitziet?"

— Die man heet Stephanus, lieveling. Het is de eerste discipel van den Heere Jezus, die geroepen wordt om voor zijn Meester te sterven. Zeker ziet hij er lief en goed uit; zie maar eens wat er onder staat:

„En allen, die in den raad zaten, de oogen op hem houdende, zagen zijn aangezicht, als het aangezicht eens engels."

— En waarom leek hij op een engel, Grootma?"

— Omdat hij een goed en vroom hart had evenals de engelen. Als wij den Heere Jezus liefhebben, dan is ons gelaat van zelf lief en mooi, maar als wij

slecht en boos zijn, staat het somber en leelijk. Begrijpt gij dat, mijn kind?"

— Ja, Grootma! en ik zal mijn best doen, altijd gehoorzaam te zijn en den Heere Jezus lief te hebben, om er net zoo lief en mooi uit te zien als Stephanus en u en Mama." —

Margaretha glimlachte om die eenvoudige woorden van het kind. Blanche moest ook glimlachen, want er was haar geen woord van het gesprek ontgaan. Terwijl zij met haar kleinen Leonard in de armen de kamer op en neer liep, neuriede zij zacht een van de Psalmen, die toen onder de Hugenooten reeds gebruikelijk waren.

„Heeft de Heere Jezus den goeden Stephanus geholpen, Grootma?" hernam de kleine vrager. „O! wat zal Stephanus blijde geweest zijn! wat zal hij veel van Hem gehouden hebben!"

— Ja, mijn kind, de Bijbel zegt, dat Stephanus zich zóó sterk gevoelde, dat hij luide uitriep: Heere Jezus, reken hun deze zonde niet toe, en toen hij dat gezegd had, ontsliep hij." —

— Sliep hij onder al de steenen van die booze mannen net als Léonard nu in de armen van Mama? Maar Grootma, u hebt gezegd, dat er zooveel Hugenooten zijn gestorven en dat zij vóór hun dood zooveel hebben te lijden gehad; waarom is toen dan de Heere Jezus ook niet gekomen om hen gelukkig te maken, net als Stephanus?"

— Dat weten wij niet, beste kind, de Heere is wijs: Hij weet waarom Hij dat alles doet, maar Hij kan dat ons niet altijd zeggen. Hij zegt ons alleen, dat we in leven en dood in Hem moeten geloo-

ven, en Hem liefhebben. De menschen, die dat doen, worden zeker altijd door den Goeden Herder geholpen, want Hij brengt ze in den Hemel, hoewel ze dikwijls eerst veel lijden moeten."

Een vers van Psalm 97, dat op dat oogenblik door Blanche met zachte stem gezongen werd, scheen als 't ware de nadere verklaring van de woorden der grootmoeder tot den kleinen Victor:

Die wolcken om sich streckt,
Met duisternis bedeckt:
Wiens throon staet vast gesticht,
Op goet recht end gericht,
Seer reyn end onbevleckt.

Blanche bracht haar slapende kindje in het naaste vertrek en nadat zij het in zijn wiegje gelegd had, kwam zij bij haar moeder zitten.

„Kus grootma goeden nacht, Victor", zei zij zacht, „en kom dan op mijn schoot zitten om uw gebedje te doen. Het is tijd om te gaan slapen."

Het kind gehoorzaamde gewillig en zei met bijna plechtige stem zijn gebedje op. Weldra was hij ook naar bed gebracht en ingeslapen en kon zijn moeder haar werk, dat zij daar straks had neergelegd, weer opvatten. Op dit oogenblik deed Bertha, een der dienstboden, de deur open en zeide tot Margaretha:

„Mevrouw, mag ik mee met Jeannette om aan Ursula den wijn en de geneesmiddelen te gaan brengen? Ik ben klaar met mijn werk en zou de arme zieke zoo graag nog eens zien. Zij is altijd zoo goed voor mij geweest. Mag ik? We blijven niet lang weg."

— Ja, ga maar", zei Margaretha, „maar breng ons eerst de lampen binnen en leg nog wat hout op den

haard. In dezen tijd van het jaar wordt het spoedig donker."

Bertha haastte zich, het verlangde te gaan halen; weldra kwam zij met de lampen en wilde ze aansteken, maar Blanche hield haar terug en zei: „Laat maar, ga maar mee met Jeannette, maar waar is Andreas?"

— In de keuken, mevrouw, hij zit te slapen bij het vuur. Luier kerel is er niet. Nauwelijks is hij klaar met eten, of hij zit al te snorken, zonder dat hij Jeannette of mij eens goedennacht wenscht, alsof wij halve heidinnen zijn."

Blanche glimlachte, maar antwoordde niet. De dienstbode groette vriendelijk, verliet de kamer en ging vroolijk haar gezellin opzoeken. Terwijl zij samen snel de lange, fraaie kastanjelaan doorliepen, wendde Bertha nog even het hoofd om en zeide tot Jeannette:

„Onze Mevrouwen mogen wezen wat ze willen, maar er zijn geen beter menschen op de wereld. Zij hebben mij nu alweer toegestaan mee te gaan, hoewel ik in den laatsten tijd al dikwijls ben uitgeweest. Mevrouw Lingard is aan den eenen kant een ferme, kloeke vrouw en toch heeft zij een hart zoo zacht als een engel; en mevrouw Hubert.... hoor eens, Jeannette, ik geloof, dat zij zat te weenen, toen ik met de lampen binnenkwam."

— Zat zij te weenen? Wel, dat was misschien wel over die roode vaars, die den vorigen nacht gestolen is. Maar ik maak er mij geen zier ongerust over: zij zal wel terug gevonden worden. Jaap Salier heeft mij gezegd, dat het beest minstens honderd livres in klinkende munt waard was — en hij kan het weten,

want zijn vader is de knapste vleeschhouwer in Champagne."

— Je vergist je hoor, en die domme Jaap niet minder, als je meent, dat Mevrouw Hubert om het verlies van een koe zit te weenen. Nog om geen twintig koeien, geloof ik. Helpen zij en de oude Mevrouw niet altijd al de armen uit den omtrek? Zijn haar man en Mijnheer Paul er de menschen naar om wat om het verlies van een koe te geven? Neen, neen, dat is zeker de reden niet."

— Nu, wat kan het dan zijn," vroeg de ander min of meer angstig? „Zou er weer het een of ander gevaar zijn voor de menschen van hun godsdienst? Waarom gaan zij ook niet net als wij ter mis? Wat hebben zij zich ook te bemoeien met dat kettersche geloof? Verleden Zondag heeft Pater Vincent ons nog gezegd, dat alle ketters naar de hel gingen om altijd te branden. Ik had wel willen huilen, toen ik er aan dacht, dat onze goede Mevrouwen zóó ongelukkig zouden moeten worden."

— Toch begrijp ik maar niet, waarom Mevrouw Hubert zat te weenen," hernam Bertha, „maar ik wenschte wel, dat gij en ik half zoo goed waren als zij, dan geloof ik, dat wij na onzen dood niet zoo heel lang in het vagevuur zouden blijven. Maar komaan, laat ons wat voortmaken, wie weet, hoe ongeduldig die Ursula zit te wachten op hetgeen we haar brengen. Ik zou wel eens willen weten, wat er van haar en zooveel andere ouden, zieken en zwakken moest terecht komen, als ze die beide goede Mevrouwen niet hadden, al zijn ze dan ook nog zulke Hugenooten."

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

Er komt bezoek op Kruisheuvel.

Toen de goede Andreas, die, gelijk wij van de meiden hoorden, zooveel van slapen hielp, eindelijk wakker werd, stond hij op, om zijn paarden te gaan voeren, gelijk hij elken avond gewoon was. In den tuin gekomen, die helder verlicht werd door de volle maan, hoorde hij in de stilte van den nacht duidelijk de klok der groote kerk van Sedan tien slaan, hoewel de boerderij wel een uur van de stad lag.

„Die Jeannette en Bertha blijven mooi lang weg," zei Andreas bij zich zelf, „'t is al heel onbehoorlijk voor dienstboden uit een fatsoenlijk huis. Ik denk dat zij nog wel ergens anders heen zijn dan naar de zieke Ursula."

Met deze woorden trad hij den stal in, die achter het hoofdgebouw stond. Toen hij de paarden van het noodige voorzien had en op het punt stond naar zijn kamer te gaan, bedacht hij zich, dat hij de meiden wel een eindje te gemoet kon gaan, daar zij nog maar altijd niet terugkwamen.

„Wat kan die gedachtelooze wezens toch wel ophouden?" zeide hij, „de dames zullen het alles behalve prettig vinden, dat zij zoo lang alleen blijven. Ik ga ze te gemoet. Als ze eens een van die dronken soldaten uit Sedan tegenkwamen, zou het haar een schrik

op het lijf jagen, die haar lang zou kunnen heugen."

Andreas liep een heel eind de kastanjelaan in, totdat hij eindelijk bij het hek van het landgoed kwam. Hij opende dit en liep door naar het dorp, waar de beide meiden waren heengegaan. Weldra hoorde hij het geluid van voetstappen. Hij luisterde: dat waren geen voetstappen van vrouwen, maar de zware, afgemeten schreden van een man, die langs een zijpad den weg naderde. Andreas liep behoedzaam door en bij een draai van den weg bevond hij zich eensklaps tegenover den persoon, dien hij in de verte had hooren aankomen.

Het was een man van in de vijftig jaar, met vierkante, breede schouders, blond haar en fraaie trekken. Ofschoon hij als boer gekleed was, verried zijn geheele houding den soldaat. Op den linkeram droeg hij zijn mantel, dien hij wegens het zachte weer had afgedaan; in de rechterhand hield hij een stok, waarmede hij van tijd tot tijd schermde als met een degen. Snel trad hij Andreas voorbij, maar toch niet zóó snel, of deze had nog even tijd om hem op te nemen. Weldra bleef de knecht staan en keek twijfelend achter zich om. Er was iets in den blik van dien vreemdeling, dat hem bekend voorkwam, al was hij er ook zeker van, dat hij hem nooit te voren had gezien.

„Wie kan het toch zijn?" dacht hij, „is het de vader of de broer van iemand, dien ik ken?" Ondertusschen keek hij den vreemdeling voortdurend na; hij zag hem stilstaan voor het hek der boerderij, het na een oogenblik aarzelens openen en met haastige schreden den weg inslaan naar het huis. Eensklaps dacht de knecht er aan, dat de dames alleen waren achtergebleven en daar hij bovendien dien laten

bezoeker toch niet recht vertrouwde, liet hij Bertha en Jeannette aan haar lot over en haastte zich, den vreemdeling achterna te gaan. Deze keerde zich om en met zijn stok zwaaiende, hield hij zich gereed tot verdediging.

Andreas zorgde, dat hij buiten het bereik van het wapen bleef en zei op beleefden toon:

„Misschien weet Mijnheer niet, dat hij hier op particulier erf is."

— Ik veronderstel, dat ik hier op weg ben naar Kruisheuvel," zei de ander koeltjes.

— Zeker wel, Mijnheer en ik ben bij de familie in dienst, ik zal u even naar het huis geleiden."

— Dank je wel," zei de vreemdeling, „ik zie het van hier af al, ik heb geen geleider noodig. Zet dus uw weg maar gerust voort, vriendje, ik ben geen dief, hoor!"

— In dat geval," zei Andreas, „kunt ge er niets tegen hebben, dat ik met u meega. Komaan!"

De vreemdeling zag den boer een oogenblik aan, als wilde hij hem verhinderen, aan zijn voornemen gevolg te geven, maar deze doorstond dien blik, zonder dat hij een spier van zijn gelaat vertrok; daarop zette de reiziger kalmpjes zijn weg voort, zonder zich naar het scheen verder om zijn metgezel te bekommeren.

„De manieren van dien kerel staan mij toch niet aan," dacht Andreas.

Plotseling herinnerde hij zich, dat de voordeur niet gesloten was; dicht bij het huis gekomen, snelde hij langs den vreemdeling om den stal in, greep een bijl en maakte in zijn haast zooveel leven, dat de paarden er van wakker schrikten. Toen hij weer buiten kwam,

was de man de keuken reeds binnen gegaan. Andreas volgde hem en tot zijn groote verbazing vond hij hem in de armen van Mevrouw Lingard, die hem hartelijk omhelsde en kuste. De goede knecht wist in zijn verbazing niet, wat hij er van denken moest, maar eensklaps werd hem alles helder, toen hij de treffende gelijkenis zag tusschen het gelaat van zijn meesteres en dat van den vreemdeling. Alleen ontbrak dezen laatste dat schrander uiterlijk, die edele gelaatsuitdrukking, die zijn zuster eigen waren, want nog vóór Mevrouw Lingard tot Blanche gezegd had: „Dit is nu uw oom," had Andreas begrepen, dat hier die bekende Jan Bruman voor hem stond, van wien hij zoo dikwijls had gehoord. Hij schaamde zich over de onbeleefde wijze, waarop hij hem had behandeld en wilde zich zoo zachtjes mogelijk uit de voeten maken, maar de reiziger bemerkte het, greep hem bij den arm en zeide: „Neen, beste man, gij zijt een uitstekend oppasser en wij zullen wel goede vrienden worden. Gij hebt een dapper verdediger in hem, Margaretha," voegde hij erbij, zich tot zijn zuster wendende, „hij is een trouw en hartelijk dienaar. Gelukkig dat ik geen booze bedoelingen had! Maar waar is Paul toch? En Mijnheer Durand? Hoe komt het, dat ge geen andere bewakers hebt dan hem?"

— Zij zijn beiden van huis," zei Blanche, „maar Woensdag of Donderdag komen zij terug, en ik weet zeker, dat zij het hoogst aangenaam zullen vinden, u hier aan te treffen."

— Niet voor Woensdag of Donderdag," zei Bruman teleurgesteld, „en vandaag is het Maandag! Frans Peters, de ketellapper, had mij gezegd, dat zij vandaag al

moesten terug zijn, ik dacht ze hier te zullen ontmoeten."

— Wij hebben een brief van Paul gekregen, waarin hij ons meedeelt, waarom hij zoo lang wegblijft", antwoordde Blanche nu, terwijl zij zich in stilte afvroeg, wat haar oom, dien zij en Paul sedert hun jeugd niet gezien hadden, toch wel kon te maken hebben met de beide afwezigen. Onderwijl liet zij haar oom alleen met haar moeder en maakte gauw het avondeten klaar, dat Bruman nuttigde met den eetlust van iemand, die lang gevast heeft.

Gedurende den maaltijd werd er slechts weinig gesproken, tot men eindelijk de schreden der dienstboden op het zand buiten hoorde.

Andreas, die zoo lang haar plaats had vervuld in de keuken, ging gauw opendoen.

Het goedig karakter van Mevrouw Hubert deed haar menige kleine tekortkoming harer dienstboden over het hoofd zien, die door minder toegeeflijke meesteressen allicht streng zou zijn gegispt. Toch scheen haar dit geval van te ernstigen aard om er in stilte over heen te stappen en zij maakte zich reeds gereed, haar over haar onbehoorlijk laat uitblijven te berispen, toen zij tot haar groote verbazing in plaats van twee vrouwen er drie zag verschijnen, en wel alle drie snikkend en weenend. Bertha echter zocht zooveel zij kon haar tranen te bedwingen om de oorzaak harer droefheid te verklaren.

„O Mevrouw!" riep zij uit, „wij zijn wel lang weg gebleven, maar ge zult het ons zeker wel vergeven: de arme Ursula is gestorven!"

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

Wat Bertha en Jeannette verhaalden.

Deze woorden maakten een pijnlijken indruk op het kleine gezelschap, want de oude Ursula was bij allen zeer bemind en men had niet geweten, dat zij zóó ernstig ziek was.

„Ga zitten, Barbara," zei Mevrouw Hubert. „Vertel me eens, hoe het zoo spoedig met de arme oude is afgeloopen. Maar zeg me eerst eens, wie er bij het lijk is gebleven."

— O! er is een man bij blijven waken, Mevrouw," antwoordde Bertha, „maar ik zal u alles vertellen. Na uw bezoek van heden middag gevoelde Ursula zich veel beter, zij drong er op aan, dat Barbara haar nichten in Sedan eens zou gaan opzoeken, want de arme meid is lang niet wel, sedert ze daar al dien tijd bij haar moeder in de kamer opgesloten heeft gezeten."

— O!" viel Barbara hierop in, terwijl zij opnieuw in tranen uitbarstte, „ik was gezond en wel, en ik verlangde er volstrekt niet naar, uit te gaan, dat verzeker ik u, Mevrouw, maar mijn moeder drong er zóó op aan en wilde maar met geweld, dat ik gaan zou."

Mevrouw Lingard legde haar vriendelijk de hand op het hoofd en trachtte haar tot kalmte te brengen.

„Nu, Bertha," zeide zij, „ga voort."

— Toen Jeannette en ik aankwamen, stond Barbara, die pas thuis was gekomen aan den ingang der kamer

en huilde van belang. Zij had haar moeder bewusteloos gevonden. Wij hebben alles gedaan wat we konden om haar te helpen, maar...."

— En hoe was het toen met Ursula?" vroeg Mevrouw Lingard.

— Zij zat overeind in haar bed, geleund tegen de kussens, die Barbara onder haar rug had geschoven."

— O, ja," riep Barbara, uit, alsof zij bang was, dat zij er niet goed aan gedaan had, „zoodra ik binnenkwam, riep zij: „kind, licht mijn hoofd wat op, ik voel dat ik ga sterven."

— Toen was de de dood zeker al heel nabij," hernam Bertha, „zij zag er net zoo uit als mijn grootmoeder, toen zij verleden kerstmis stierf, en ook dat zelfde akelige rochelen. Toch legde zij ons nog de handen op het hoofd en zei: „Blijf bij mijn arme kind, zij is bang alleen. En loop gij nog gauw naar Kruisheuvel," zei zij tot Jeannette, „zeg aan Mevrouw Lingard, dat zij nog even bij mij komt om samen met mij te bidden. Zij en Mevrouw Hubert zijn altijd zoo goed voor mij geweest, dat zij mij zeker in mijn laatste ure niet zullen alleen laten."

— Toen," viel Jeannete hier tusschen in, „snelde ik naar de deur en riep: „Ja, Ursula, ik zal loopen zoo hard ik kan en ik zal zorgen, dat de dames binnen een uur bij u zijn." De arme vrouw glimlachte nog, hoeveel ze ook leed en riep mij nog even terug, om mijn hand te drukken."

— Laat Bertha nu uitvertellen," zei Mevrouw Hubert, daar zij wel wist, dat deze het nauwkeurigst alles zou meedeelen. Jeannette scheen hierdoor eenigszins gekwetst, maar Bertha hernam:

„Als Ursula Katholiek geweest was, had ik Vader Petit laten halen, maar daar zij „van de religie" is, (zoo noemde men toen de Protestanten) konden wij niet anders doen dan wachten op Mevrouw. Toen nu Jeannette buiten voorbij het venster der kamer ging, riep Ursula, die haar van uit haar bed zag, haar terug en zei, dat ze blijven moest."

— O," zei Jeannette, gauw van de gelegenheid gebruik makende om ook weer een woordje te zeggen, „zij zei me, dat ik blijven moest en haar oogen, die ze naar het venster gekeerd hield, schitterden als lichtjes. „Loop den weg op naar Kruisheuvel", zei zij eindelijk en kijk wien ge daar ziet. God heeft mij een gezicht gezonden; ik zag een man met een zwarten jas aan en een kastoren hoed op het hoofd. Ja, daar loopt hij, volg hem en zeg hem, dat Ursula Rouget, die vroeger in de Koningsstraat te Sedan woonde, hem vóór haar dood nog éénmaal wenscht te spreken."

Ik dacht, dat zij ijlde, maar ik durfde een stervende niets weigeren, en snelde heen om te doen, wat zij van mij verlangde. Zoo waar als ik hier voor u sta, Mevrouw, ik zag den man net zooals zij mij gezegd had en hij liep langzaam over den weg voort."

— Had hij een gordel om het lijf en een kleinen reiszak bij zich?" vroeg Bruman, zich nu voor het eerst in het gesprek mengende.

— Ja," zei Jeannette verrast.

„Wie was die man dan?" vroeg Mevrouw Lingard aan haar broeder.

— Wacht maar," antwoordde deze, „ge zult het weldra hooren."

Blanche en Margaretha begonnen nu nog meer belang te stellen in het verhaal. Ondertusschen ging Jeannette voort:

„Ik liep hem achterna, en toen hij zich omkeerde, bracht ik hem mijn boodschap over. Zonder mij te antwoorden, volgde hij mij naar het huisje. Toen hij binnenkwam, riep hij: „Vrede zij over dit huis!"

„Ursula zag hem aan met een gezicht, dat straalde van blijdschap, nam zijn hand en drukte daar een kus op, en daarna scheen zij haar bewustzijn weer te verliezen. Een poos later echter opende zij de oogen weer en zei, dat nu Mevrouw Lingard niet behoefde te worden gehaald."

— Toen," hernam Bertha nu, daar Jeannette een oogenblik ophield om adem te halen, „haalde de man een boek uit zijn zak — ik geloof, dat het een Bijbel was — en begon te lezen. O! Mevrouw! men zou gedacht hebben den H. Paulus zelf te hooren! Hij sprak tot Ursula en ook tot ons zulke heerlijke woorden, dat we allen schreiden, behalve Ursula, want die glimlachte. Eindelijk moesten we allemaal neerknielen en deed hij een gebed. Maar dat was geen gebed zooals van onze paters, Mevrouw; men zou haast gedacht hebben, dat hij den persoon, dien hij aansprak, ook werkelijk zag. Op het oogenblik, dat hij zeide: Laat nu Uw dienstmaagd gaan, o Heer, in vrede naar Uw woord! keek ik onwillekeurig naar de zieke Zij hield de handen gevouwen; ik zag haar borst nog op en neer gaan, daarna bleef zij stil liggen, want ze had den laatsten adem uitgeblazen. Ik zag het wel, maar ik durfde het gebed niet storen, want ik dacht, dat zij daardoor wel regelrecht in het

Paradijs zou worden gebracht. Toen wij opstonden, was Ursula al bij de zaligen!"

Hier werd Bertha belet, voort te gaan door een nieuwe, nog heviger uitbarsting van smart van Barbara.

Terwijl Blanche de arme weeze trachtte te troosten, zei Margaretha tot haar broeder:

„Mijnheer Brousson zal zich opnieuw aan groote gevaren blootstellen, hij moet maar hier komen, Jan."

— Zoo, hebt ge hem dan toch herkend," zei Bruman, met kinderlijke vreugd; „ik dacht haast niet, dat ge het begrijpen zoudt. Maar het verbaast mij, dat hij al hier is, ik heb hem te Rocroy achtergelaten, zoodat ik hem niet voor morgen avond hier wachtte."

— Luistert nu eens even, kinderen", zei Mevrouw Lingard tot Jeannette, Bertha en Barbara; „deze man hier is mijn broeder; hij is een Hugenoot even goed als de man, die nu waakt bij het lijk van Ursula. Dat is Claude Brousson, de welbekende verdediger der vervolgde kerken en een trouw dienaar van den Heer. Zij zijn beiden bannelingen en krachtens de wetten tegen de belijders van ons geloof, zijn zij aan de genade van den eersten den besten verrader overgeleverd. Zij zijn eigenlijk in uw macht, Bertha en Jeannette. Barbara en Andreas hier zijn Protestantsch, maar gij behoeft maar even naar Sedan te loopen en de soldaten te waarschuwen, om hen gevangen te nemen, en gij zoudt daar een som geld mee kunnen verdienen, die u zoo rijk maakte als de rijkste boerendochter uit den omtrek. Zegt nu maar, hoe ge het wilt: moeten zij op de vlucht gaan om dood of gevangenschap te ontkomen, of kunnen zij op uw trouw en geheimhouding rekenen?"

— O, Mevrouw!" riep Bertha verontwaardigd uit, „denkt ge zoo kwaad van ons, dat ge ons waarlijk tot zulk een laagheid in staat acht, omdat we nu Roomsch zijn? Denkt ge dan, dat we ooit zouden kunnen vergeten, welke gelukkige dagen we onder uw dak hebben doorgebracht? En u, Mevrouw Hubert, hebt ge ook zulke slechte gedachten, van ons? Zeg gij toch ook eens wat, Jeannette," riep zij tot deze, „dat de dames weten, wat zij aan ons hebben. Mevrouw, als ge ooit in gevaar zijt, dan zult ge eens zien, of we minder ons best zullen doen dan Barbara of Andreas, of welke andere Hugenooten ook."

De beide dienstboden waren zichtbaar gekrenkt door de woorden van Margaretha, waarmee deze ze eens op den proef had willen stellen. Men behoefde haar slechts aan te zien, om van de oprechtheid harer woorden overtuigd te worden. De dames haastten zich dan ook, haar te verzekeren, dat zij haar volkomen vertrouwden.

Er werd onmiddellijk besloten, dat Margaretha en Blanche zich naar het huisje zouden begeven en den predikant met zich mede zouden brengen naar Kruisheuvel, terwijl Andreas onder de hand zijn vrouw zou gaan halen, die een vriendin der overledene was, om, tot de begrafenis plaats had, bij het lijk op te passen. Bruman gevoelde wel grooten lust, zijn zuster en zijn nicht te vergezellen, maar het zou natuurlijk roekeloos geweest zijn, zich zoo aan het gevaar van herkenning bloot te stellen en de dames gingen dus alleen onder geleide van Andreas.

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Waarin Claude Brousson weer op het tooneel verschijnt.

De lezer zal zich herinneren, dat in 1685 allen Protestantschen leeraars, die niet binnen den door de Regeering bepaalden tijd Frankrijk hadden verlaten, de doodstraf wachtte. Meer dan één getrouw dienaar des Heeren was dit gebod ongehoorzaam en bleef als wachter bij zijn kudde, totdat hij plotseling werd gegrepen en zijn leven verloor op het schavot. Anderen waren gelukkiger en wisten hun vervolgers te ontkomen door zich in bosschen en holen te verbergen. Wanneer zij dan de kans schoon zagen, brachten zij van tijd tot tijd een bezoek aan diegenen der Hugenooten, die hen wilden ontvangen of wisten hen ook een enkele maal in bepaalde samenkomsten op verborgen plaatsen bijeen te brengen.

Natuurlijk kon niet verwacht worden, dat allen, die aanvankelijk tot de „nieuwe leer" waren overgegaan, daaraan nu ook standvastig getrouw zouden blijven. Sommige zwakken en vreesachtigen bleven uiterlijk nog de gebruiken van den staatsgodsdienst navolgen, hoewel zij zich innerlijk die zwakheid verweten; anderen, die zich nooit met ijver en oprechtheid aan de goede zaak hadden gewijd, keerden ook even gemakkelijk weer in den schoot der Heilige Moederkerk

terug; de ergsten echter — slechts een kleine minderheid gelukkig! — waren zij, die, vroeger zelf vervolgd, zich later bij de vervolgers aansloten en nu de hevigste en gevaarlijkste vijanden hunner vroegere broeders in het geloof werden.

Zoo werd dan door Gods bestel de Protestantsche kerk beproefd en gereinigd van alle onware en onzuivere bestanddeelen, opdat alleen het zuivere, echte goud zou overblijven.

Ook Claude Brousson was, na jaren lange omzwervingen, weer naar zijn geboortegrond teruggekeerd. Op al zijn reizen, zoowel in als buiten Frankrijk, was Jan Bruman zijn trouwe metgezel geweest. Brousson was zeer aan hem gehecht en had hem waarlijk lief om zijn eenvoud en oprechte vroomheid. De oude soldaat van zijn kant gevoelde zich evenzeer gehecht aan den leeraar als een hond aan zijn meester.

Jammer was het slechts, dat Bruman bij al zijn goeden wil, ook niet wat meer gezond oordeel en voorzichtigheid bezat, die in hun omstandigheden zoo noodig waren. Brousson zorgde er dan ook voor, dat hij hem alleen met die zendingen belastte, waaraan geen onmiddellijk gevaar verbonden was.

En toch had het eenmaal nog niet veel gescheeld, of zij waren door Brumans toedoen in den klem geraakt. Maar deze had zijn fout weer goedgemaakt door een daad van heldhaftige zelfopoffering, die hem het leven had kunnen kosten.

Bij deze nieuwe rondreis had Brousson hem eigenlijk liever niet mee genomen, maar Bruman had hem met zooveel aandrang verzocht, hem te mogen vergezellen, door zich te beroepen op zijn kennis van de land-

streek en al de diensten, die hij hem bij zijn zuster zou kunnen bewijzen, ook door de getrouwen uit den omtrek nu en dan bijeen te roepen, dat Brousson er eindelijk maar in had toegestemd. Maar hij had het beter geoordeeld, in de omstreken van Sedan afscheid van Bruman te nemen en hem vooruit te zenden om Mevrouw Lingard van zijn komst te verwittigen.

Ongelukkig genoeg kwam Bruman onderweg voorbij de woning van een oud soldaat, dien hij van vroeger kende, en kon geen weerstand bieden aan de verleiding, daar even binnen te gaan. Zijn makker Frans geleek in karakter veel op hem. Weldra zaten zij dan ook in een druk gesprek en deelde Bruman zijn hoorder zekere geheime plannen mee, waarvan de lezer binnen kort meer vernemen zal.

De huiskamer van Kruisheuvel bood dien dag een vroolijk, opgewekt tooneel aan.

Er waren heel wat jaren verloopen, sinds Margaretha, Blanche, Brousson en Bruman elkaar gezien hadden. En hoewel allen den zwaren druk der tijden hadden gevoeld, was er toch ruimschoots reden om te roemen. Brousson zag er nog even flink en sterk uit als twaalf jaar geleden. De eenige verandering, die Margaretha bij hem opmerkte, was, dat tusschen zijn zwarte haren nu ook enkele zilveren draden liepen en dat de uitdrukking van zijn gelaat zachter en droefgeestiger was dan vroeger. Maar als hij aan 't spreken ging over de beproevingen en het lijden van zijn broeders in het geloof — want over zijn eigen lijden sprak hij nooit — dan kwam die oude trek van onverschrokken heldenmoed weer op zijn gelaat te voorschijn. Margaretha wist wel, dat door

den omgang met grooten en vorsten zijn aangeboren eenvoudigheid niet was verloren gegaan, maar toch drukte zijn geheele houding meer adel en waardigheid uit dan ooit te voren.

Wat Blanche betreft, de komst van dien prediker, aan wien zij zoo dikwijls had gedacht, had bij haar een mengeling van de meest verschillende gewaarwordingen te weeg gebracht. Haar hart klopte van vrees, maar tevens van geestdrift.

Het was nog diezelfde stem, die haar het eerst had voorspeld, dat zij, door het nieuwe geloof te omhelzen, den wil Gods gehoorzamen zou; en ofschoon zij wel besefte, dat die stem haar voor de toekomst misschien nog grooter droefheid en gevaren voorspelde, gevoelde zij zich toch sterk en getroost in haar geloof. Zij sprak tot haar moeder maar niet over de vrees, die Brumans onverwachte verschijning bij haar had opgewekt. Maar terwijl zij bleek en stil daar nederzat, en haar hart somtijds nog beklemd was bij de gedachte aan haar echtgenoot en kinderen, besloot zij vastelijk, al haar bekommernis op den Heer alleen te werpen.

„Wonen er hier veel van onze broeders in den omtrek?" vroeg Brousson aan Mevrouw Lingard.

„Wij hebben te Sedan en in de omstreken nog heel wat overblijfselen der oude kerken, welker leeraars het land hebben verlaten. Maar we kunnen hen niet bijeen brengen, want de verordeningen zijn uiterst gestreng. Verleden jaar is er nog een metselaar, Pieter Roquard, die uitgenoodigd was, als plaatsvervanger van den predikant Calliot een bijeenkomst te leiden, gegrepen en op de Groote Markt opgehangen.

— O, ja!" hernam Brousson, „Pieter Roquard! Hij is gestorven zooals hij had geleefd, als een getrouw krijgsknecht van Jezus Christus."

— Ja," zeide Jan Bruman op bitteren toon, „en weet ge nog wel, wat er met Mijnheer Calliot gebeurd is? Wij bevonden ons te Amsterdam en waren juist klaar met ontbijten, toen plotseling broeder Fortin binnentrad en ons meldde, hoe Roquard op zijn post was gegrepen en den marteldood was gestorven!

Fortin wist niet, dat Calliot predikant van die streek geweest was en lafhartig was gevlucht en dat Mijnheer Brousson hem meermalen gesmeekt had, toch weer naar zijn post terug te keeren. Calliot scheen, bij het hooren van deze tijding, als door den bliksem getroffen. Met verbijsterd gelaat ging hij zitten en terwijl hij zijn glas nog in de hand hield, sprak hij geen woord. Ik snelde op hem toe, maar hij was al zoo stijf als een stok; wij moesten hem het glas uit de hand breken. De dokter kon hem niet eens aderlaten en eenige minuten later was hij dood. Het was verschrikkelijk en iedereen zei, dat het een oordeel des Hemels mocht heeten."

— De menschen moesten wat liefderijker over hun naasten oordeelen, en gij moest hun kwaad spreken niet overbrengen," hernam Brousson. „De Heer alleen kent de harten en weet hoe misschien in de laatste oogenblikken de zondaar nog berouw gevoelt. Maar zegt mij eens," ging hij voort, zich tot de beide vrouwen wendende, „hoe het in dien tijd gegaan is met mijn goeden, trouwen Paul, die mij eens zoo moedig uit het gevaar heeft gered? En ook uw echtgenoot, lieve Blanche, hoe maakt die het? Ik herinner mij dien

nacht nog zoo goed, waarin ik hen voor het eerst leerde kennen."

Deze vraag was Blanche en haar moeder recht naar den zin. Als het gesprek op Paul en Oscar kwam, raakten zij niet spoedig uitgepraat, en zoo vloog dan ook de avond spoedig om met spreken over de afwezigen. Toen de reizigers zich eindelijk gereed maakten, om hun nachtverblijf te gaan opzoeken, vroeg Mevrouw Lingard aan Brousson, hoe hij zich voorstelde de wijd en zijd verspreide leden der kerk bijeen te roepen, terwijl zij er bijvoegde, dat hij waarschijnlijk in den geheelen omtrek geen geschikter plaats voor een samenkomst zou kunnen vinden dan Kruisheuvel.

„Daar moet ik eens ernstig over nadenken," antwoordde de leeraar. „Misschien zoudt gij den tegenwoordigen predikant van Sedan bericht kunnen zenden, dat ik hier ben en hem laten verzoeken, òf hierheen te komen, òf mij de een of andere verborgen plek aan te wijzen, waar wij elkaar eens te spreken konden krijgen, zonder gevaar te loopen. Naar al wat ik over de toestanden in deze streek vernomen heb, meen ik, dat een bepaalde bijeenkomst aan velen het leven zou kunnen kosten. Ik acht het dus beter, ieder der leden afzonderlijk te bezoeken en met Gods hulp op die wijze hun zielen te vertroosten en te bemoedigen in deze booze dagen en wie weet....."

EEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Waaruit blijkt, dat Jan Bruman nog niet veel verstandiger was geworden.

Hier werden Brousson's woorden afgebroken door een angstkreet als van iemand, die plotseling door een slang wordt gebeten. Allen keerden zich verbaasd en verwonderd naar Jan Bruman. Deze had zich voor den leeraar op de knieën geworpen, kroop kermend over den grond en sloeg zich als razend met de vuisten op het hoofd, terwijl het angstzweet hem op het gezicht stond. Mevrouw Lingard en Blanche trachtten tevergeefs hem tot bedaren te brengen; eindelijk greep Brousson hem bij de hand en zei gestreng: „Sta op, zwakke man. Herinner u toch, wie en waar gij zijt. Wat u ook moge overkomen zijn, niets geeft u het recht, u zoo als een bezetene te gedragen. — Bedaar wat en vertel ons, wat de oorzaak is van uw al te hartstochtelijke droefheid. Als wij door het een of ander gevaar worden bedreigd, zullen wij samen beraadslagen, hoe wij er aan kunnen ontsnappen. En zoo dat niet zijn mag, willen wij in 's Heeren wil berusten. Maar uw gedrag is een man, een soldaat, een Christen onwaardig."

Met zijn gewone gedweeheid voor den man, tegen wien hij zoo hoog opzag, ging Jan Bruman zitten en verborg het gelaat in zijn handen, terwijl hij snikte als een kind.

Eindelijk zei hij met een soort van wanhopige berusting:

„Ik heb u allen in het verderf gestort en ik zal zonder twijfel op nieuw de oorzaak zijn, dat velen het leven verliezen. Ik heb alles afgesproken voor een samenkomst hier tegen morgen avond; de Protestanten zijn tien uren in den omtrek ter vergadering opgeroepen: een dozijn boodschappers trekken overal het land door om de menschen bijeen te brengen."

Men kan zich voorstellen, welk een ontsteltenis deze woorden onder allen te weeg brachten. Brousson zette zich neer met stille onderwerping. Blanche beefde van het hoofd tot de voeten. Mevrouw Lingard zag haar broeder medelijdend aan en terwijl tranen over haar wangen rolden, zeide zij tot hem: „Jan, vertel ons, hoe het gebeurd is. Zeg ons alles."

Evenals een schooljongen, die de een of andere ondeugende streek heeft uitgehaald en nu plotseling de booze gevolgen van zijn roekeloosheid inziet, wendde Jan zich met bedrukt gelaat tot zijn zuster en zeide: „O, Margaretha, waarom heb ik u eerst niet om raad gevraagd, vóór ik zulk een dwazen stap deed? Ik had mij behooren te herinneren, dat gij altijd de wijste van ons beiden zijt geweest. O! wat moet ik doen!"

En hij stond op het punt weer in een vlaag van wanhoop uit te barsten, toen Brousson op gestrengen toon tot hem zeide:

„Wat gij nu doen moet, Mijnheer? Ons zoo spoedig en nauwkeurig mogelijk vertellen, op welke wijze gij uw zuster, met haar gezin, uw leeraar en mogelijk ook nog vele anderen in gevaar hebt gebracht. Zoo

ge u dan als Christen niet verplicht acht, uw hartstocht wat te bedwingen, beroep ik mij op uw krijgsmanseer en vraag ik van u, wijl ge u als een kind hebt gedragen en ons daardoor allen in gevaar gebracht, ons nu als een man te helpen om de booze gevolgen van uw dwaasheid nog te voorkomen."

Door deze woorden wat tot zich zelf gebracht, begon Bruman te vertellen, wat hij gedaan had.

Onderweg was hij voorbij de deur van zijn makker Frans Peters gekomen, die een oprecht Hugenoot was, maar misschien nog onvoorzichtiger en roekeloozer dan hij; hij was naar binnen gegaan en had verteld van zijn reizen, zijn tegenwoordige plannen, de aanwezigheid van Brousson in deze streken, de voorbereidselen tot een groote vergadering op Kruisheuvel, enz.

Zijn makker had die plannen met groote blijdschap vernomen, en beloofd, hem met zijn drie zoons en zijn vrienden, Filip Colinet en Richard Brunot, de behulpzame hand te bieden. „De jongens zijn zoo vlug als hazen," zeide hij, „zij kennen al onze broeders en de getrouwe leden der kerk in den omtrek en zijn dus uitstekend geschikt om als boodschappers dienst te doen. Mijnheer Lingard komt van avond nog terug; hij is Woensdag van huis gegaan om iets aan zijn rijtuig te laten herstellen. Mijnheer Brousson komt morgen; we kunnen dus laten rondzeggen, dat de vergadering op morgen avond zes uur is vastgesteld, dan heeft iedereen tijd om er zich heen te begeven."

Jan had hierin gaarne toegestemd. Er bleef nu nog slechts over, een plaats van samenkomst te bepalen.

„Te Sedan", zei Frans, „houden zij het oog op ons

zooals een kat op een muis loert. Maar het huis van uw zuster, dat zoo ver af ligt, op grooten afstand van den weg, zou zeer geschikt zijn voor het doel. Men zou het kunnen bereiken langs allerlei afgelegen voetpaden."

— Ja, dat zou uitstekend zijn," had Jan vol geestdrift geantwoord. „Bij mijn zuster zullen ze het heel aangenaam vinden. Zend uw mannen maar zoo gauw mogelijk; het is afgesproken."

De boodschappers waren door Jan betaald en haastig in alle richtingen vertrokken. Sommige van hen hadden wel begrepen, hoeveel gevaar er uit dit plan kon voortvloeien, maar op hun tegenwerpingen was verder geen acht geslagen.

Toen Jan zijn treurig verhaal ten einde had gebracht, vroeg Margaretha hem, naar welke menschen hij de boodschappers al zoo gezonden had. Maar Jan herinnerde zich geen andere namen dan de beide vroeger vermelde.

„Herinnert ge u ook, of Robert Sauvage er bij was?" vroeg Margaretha.

— Neen, Frans heeft gezegd, dat hij afvallig was geworden van ons geloof."

— Karel Romes?"

— Neen, hij is ook veranderd van godsdienst."

— Jakob Ferraud?"

— Jakob Ferraud? Ja, die is uitgenoodigd, dat herinner ik mij zeer goed, want Frans zeide mij, dat hij vroeger soldaat was geweest, en dat hij een goede kerel was. Colinet zou hem gaan waarschuwen."

Blanche loosde een diepen zucht.

„Wat voor man is hij dan?" vroeg Bruman ongerust.

— Wij zijn in 's Heeren hand, laten wij dat niet vergeten," antwoordde mevrouw Lingard, „maar een brief van heden morgen meldt ons, dat Ferraud van onze kerk afvallig is geworden en nu den burgemeester van Sedan dient als spion."

TWEE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Hoe het Paul en Oscar was gegaan.

De beide zwagers waren op reis gegaan om in hun huurcontract een wijziging te laten brengen.

Hun huisheer, die in Normandië woonde, had verlangd Paul te spreken en deze had Oscar verzocht, hem te vergezellen om hem bij deze zaak van raad en voorlichting te dienen.

Enkele moeilijkheden die tusschen huisheer en pachter waren gerezen, waren gemakkelijk uit den weg geruimd, toen men mondeling de zaak kon bespreken, en de beide vrienden konden de terugreis aanvaarden nog vóór zij het gehoopt hadden, en ook éér dan Paul in zijn brief had gemeld. Zoo kwam het, dat zij zich op dien Dinsdagavond tegen negen uur, den dag die voor de samenkomst was bepaald, dicht bij Kruisheuvel bevonden. Zij hadden een der fraaiste streken van Frankrijk doorreisd. Nu eens trokken zij over hooge bergtoppen, overdekt met wouden, wier eeuwenoude eiken met hun takken over het voetpad waren

samengegroeid en een dicht bladerdak vormden, dat de stralen der zon onderschepte; dan weer leidde hun weg dwars door heerlijke wingerds en groene landouwen, terwijl aan hun voet een heldere beek ruischte, beschaduwd door rijkbeladen noteboomen en statige populieren.

De beide reizigers vervolgden snel hun weg; hun hart was vervuld met de zoetste gewaarwordingen bij de gedachte aan wie hen thuis wachtten. Vooral Paul was zeer opgewekt en vroolijk. Hij was een minder diep gevoelige natuur dan zijn moeder en zuster, maar bezat toch een waarlijk vroom gemoed. Daarbij mocht hij zich verheugen in een krachtig gestel en dit alles gevoegd bij zijn drukke bezigheden maakte hem minder vatbaar voor droefgeestigheid en sombere overpeinzingen.

Als hij hoorde van het lijden en sterven der Hugenooten, kookte vaak zijn bloed en voelde hij de lust bij zich opkomen, hun dood te wreken met het bloed der vervolgers. Maar als hij dan weer een oogenblik nadacht, gevoelde hij berouw over zulke opwellingen van drift en smeekte den Heer, hem te steunen en te bekrachtigen in de ure der beproevingen en hem Zijn geest in grooter mate te doen deelachtig worden.

Oscar bezat nog altijd denzelfden trots op zijn adellijke afkomst, maar gelukkig heerschten in zijn hart ook andere, waarlijk edele en goede hoedanigheden. Zijn vooroordeelen tegen de Hugenooten waren sinds lang geweken en hij was geheel overtuigd van de voortreffelijkheid hunner leer. Toch konden noch Mevrouw Lingard noch Paul of Blanche hem er ooit toe krijgen, over dat onderwerp te spreken.

„Wat geef ik om leerstellingen!" zei hij vaak. „Ik heb er niet over te oordeelen, maar ik vind het schandelijk, brave menschen ter dood te brengen, omdat zij met ons van zienswijze verschillen. Mijn eigen godsdienst moest zulke dingen niet dulden. Ik wilde wel, dat de Hugenooten nog altijd sterk en dapper genoeg waren om zich te verdedigen, zooals zij vroeger deden. Maar zij schijnen den geest der Coligny's en Montmorency's niet meer te bezitten en tot niets anders in staat te zijn dan psalmen zingen terwijl zij zich al hun ellende maar goedsmoeds laten welgevallen. Laat ik eens Katholieken vinden, die de Protestanten onderdrukken of Protestanten, die het den Katholieken lastig maken, ik zal altijd het slachtoffer tegen den tiran verdedigen, zonder naar iemands godsdienstige overtuiging te vragen."

Zoo wist Oscar zich van de godsdienstige vraagstukken af te maken. Mevrouw Lingard had hem wel eens berispt over zijn zorgeloosheid in zulke gewichtige zaken, maar zij bedacht dan ook, hoezeer zijn opvoeding verschild had van die, welke haar eigen kinderen hadden genoten.

En daarbij bewonderde zij ook de gemakkelijkheid, waarmee hij het verlies van zijn bezittingen had gedragen en zich met een familie verbonden, zooveel minder in stand dan hij, terwijl hij aan het boerenwerk deelnam, alsof hij landman geboren was. Meestal zweeg zij in zijn bijzijn dus over deze zaken, en hoopte in stilte, dat de Heer hem nog eenmaal tot andere gedachten zou brengen.

Hoewel hun reis al zoo lang had geduurd, behoefden onze beide vrienden geen oogenblik te zoeken

naar onderwerpen van gesprek. Als zij over de dagelijksche zaken waren uitgepraat, kwamen er gewoonlijk wat gewichtiger punten aan de beurt.

„Vindt ge het niet vreemd, Oscar," zei Paul eens tot zijn metgezel, „dat de Heer zulke menschen als de Baville nog in leven laat?"

— Ja, zeer zeker," antwoordde de ander. „Blanche zegt, dat dit alleen geschiedt om het geloof der ware discipelen van Christus te beproeven. Misschien is dit waar. En toch, als men eens bedenkt, wat al kwaad die vader en zoon stichten! De vader woont te Montpellier, waar hij dag aan dag de arme werklui vervolgt en ongelukkig maakt; honderden worden veroordeeld, gemarteld, ter dood gebracht en hun goederen verbeurd verklaard. En de zoon staat als kolonel aan het hoofd van een regiment, dat die ongelukkigen moet vervolgen, die hij dan aan zijn vader overlevert. O, mijn bloed begint te koken, als ik daaraan denk."

— Ja, dat begrijp ik," zei Paul, „maar zij moeten toch ook wel eens gekweld worden door hun geweten na het bedrijven van zulke goddeloosheden."

— Ik weet het niet; men zou haast zeggen, dat die menschen geen geweten hebben, of dat zij de kunst verstaan, het geheel tot zwijgen te brengen. Ik geloof, dat de Baville en zijn zoon geen schooner dag in hun leven gekend hebben, dan toen uw vader werd vermoord en de mijne uit zijn huis en bezittingen moest vluchten. Eén ding heeft mij altijd gespeten, Paul: dat ik dien schelm mijn degen niet door het hart heb gestooten, toen ik hem in mijn macht had."

— Nu, ge behoeft u zelf een daad van barmhartig-

heid nooit te verwijten. „Zalig zijn de barmhartigen," zegt de Mond in welken geen bedrog is."

— Gij hebt gelijk. Dat zijn de woorden Gods. En dan, de goddeloosheden van vader en zoon hebben mij in mijn zwager zulk een uitstekend kameraad en in mijn vrouw zulk een voortreffelijke levensgezellin bezorgd, dat ik wel zeggen mag: God weet uit het kwade het goede te laten voortkomen."

— Ja, laten we maar gerust gelooven, dat waarheid en recht ten slotte moeten zegevieren."

— Toch," voegde Oscar er bij, „als ik minder barmhartig voor de Baville was geweest, zou ik daardoor velen Hugenooten het leven gered hebben."

— 't Is waar. Het schijnt wel, dat als ge hem gedood hadt, al die ellende zou voorkomen zijn, waarvan we in den laatsten tijd hebben gehoord. Maar laten we ons niet te veel bezighouden met datgene, waaraan nu niets te veranderen valt. Eén ding is zeker: dat gij er goed aan gedaan hebt, uw vijand niet te doorsteken."

— Goed, wat gedaan is, is gedaan, maar hoe minder ik met dien schelm te maken krijg, des te beter. Hij heeft mij eens gezegd, dat ik oppassen moest, hem of zijn dragonders niet in handen te vallen, en ik acht hem zeker tot het ergste in staat."

— Stel uw vertrouwen maar in den Heer," antwoordde Paul eenvoudig.

En daarbij bleef voorloopig het gesprek.

DRIE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Wat er in den omtrek van Kruisheuvel gebeurde.

De reizigers naderden nu een voetpaadje, dat langs een herberg liep, waarvan de hun welbekende eigenaar een goed Katholiek was. Zij kwamen voorbij den stal, die dichter bij den weg lag dan het huis zelf. Op het geluid, dat de hoeven hunner paarden maakten, kwam de herbergier naar buiten. Paul wilde hem aanspreken, maar de man ging haastig weer naar binnen en riep hun toe, dat zij moesten omkeeren en vluchten. Toen zij nadere verklaring vroegen van deze woorden, herhaalde Mijnheer Jolivet met angstige gebaren zijn aansporing, trad snel den stal binnen en wierp de deur dicht. Op dat oogenblik vertoonde zich voor een van de vensters der herberg een dragonder, die een oogenblik naar de beide mannen keek en toen weer verdween.

„Laten wij gauw terugkeeren, Paul," zei zijn zwager. Ik hoor het getrappel van paarden in den stal en het kletteren van wapenen."

Haastig wendden zij den teugel en reden spoorslags denzelfden weg terug, terwijl zij van tijd tot tijd het hoofd omwendden, om te zien of zij niet vervolgd werden. Zij zagen, dat er eenige dragonders naar buiten kwamen benevens een man met een blauwe kiel aan en een stroohoed op het hoofd. Dezen schenen

een oogenblik met elkaar te praten, besluiteloos wat te doen en gingen naar den stal, maar na eenige minuten traden zij de herberg weer binnen. De reizigers begrepen, dat zij niet werden vervolgd en verminderden hun snelheid.

„Nu dwars door het veld!" riep Paul.

Zij sprongen een hek en daarna een beek over en kwamen in een veld, waarlangs een vrij hooge muur liep. Paul steeg af en terwijl hij zijn paard bij den teugel nam en een hekje opende, zeide hij tot Oscar: „Kom gij ook van uw paard. De hemel weet, wat ons te wachten staat, maar ik ben bang voor Kruisheuvel. Men heeft nu achterdocht op ons: we moeten dus trachten, het huis zoo geheim mogelijk te voet te bereiken. Laten we onzen paarden het tuig afnemen en ze hier in de wei laten grazen. We kunnen ze hier gerust achterlaten, want in zoo'n afgelegen hoek zijn zij goed verborgen."

— Ge hebt gelijk," zei Oscar.

Met bevende handen en kloppend hart bevrijdden zij hun paarden van zadels en teugels, staken het veld dwars over, klommen over den muur en kwamen aan den anderen kant terecht in een kreupelbosch, dat van daar af ongeveer twee uren ver doorliep tot aan hun woning. Het was niet zoo gemakkelijk tusschen al die boomen door te loopen, maar men was er ten minste veilig voor de blikken van verraders. Slechts langzamerhand zagen zij den afstand verminderen, die hen nog van hun geliefden scheidde.

„Hebt gij dien man met zijn strooien hoed herkend, die met de dragonders stond te praten?" vroeg Oscar.

— Was het Jakob Ferrand niet?"

— Ja, die afvallige!" riep Oscar uit, „o Paul! er hangt ons een dreigende wolk boven het hoofd. We zullen met mannenmoed moeten strijden. En ik wilde wel, dat ik u niet nog erger dingen had te zeggen. Hebt ge ook de uniform der soldaten herkend?"

— Neen, ik kon ze niet goed onderscheiden," zei Paul, die bijna een voorgevoel had van wat de ander zeggen zou. „Mijn eenige gedachte was zoo snel mogelijk de vlucht te nemen."

— Zijt gij dan die blinkende helmen vergeten met de groote, roode pluimen, van het regiment, dat zooveel jaren geleden Nîmes binnentrok om Claude Brousson te vatten op dien dag, toen gij en Blanche door de Baville zoo mishandeld zijt? Die soldaten behooren tot hetzelfde regiment en ge kunt er zeker van zijn, dat de Baville aan hun hoofd is."

Paul bleef midden in het kreupelbosch stilstaan. „Oscar," zeide hij, „God heeft u en mij langs zonderlinge wegen bijeengebracht. Reeds als kind waren wij trouwe makkers. Gij hebt mij nog eens verdedigd, toen ik werd aangevallen, gij hebt Brousson gered, dien ik op mijn moeders verlangen moest geleiden; gij zijt met mijn zuster gehuwd en in elk opzicht wel waarlijk mijn broeder geworden. Wij zijn verschillend in rang en stand, maar wij dienen toch denzelfden God. En nu zijn wij opnieuw vereenigd in hetzelfde gevaar. Laten we samen God bidden, ons te helpen en te besturen bij al wat ons overkomt."

Oscar antwoordde niets, maar knielde neder. Paul volgde zijn voorbeeld en bad met luider stem. Het was de klacht van een kind tot zijn vader, van een bedrukte en vervolgde tot den Almachtigen Schepper

des Heelals. Hun hart smolt in die bede samen. Zij smeekten hun God om redding en zegen voor de hunnen en allen, die in nood waren en baden om de noodige kracht en wijsheid in dit dreigend gevaar. Toen zij eindelijk opstonden en elkaar in stilte omhelsden, gevoelden zij zich bekrachtigd en getroost en moedig zetten zij nu hun weg voort.

Gedurig vroegen zij zich af, wat toch de reden mocht zijn van de aanwezigheid der dragonders in deze streek, terwijl zij te Kruisheuvel de oplossing van dit raadsel hoopten te vinden. Niet lang zouden zij echter in de onzekerheid blijven. Plotseling weerklonk een doordringende kreet, terwijl een geweerschot de bovenste takken der boomen, waar zij onder door liepen, deed opvliegen.

Zij zagen een man dwars door het veld loopen, alsof hij vervolgd werd. Hij klom met de vlugheid van een kat een muur over, waarvan de steenen onder zijn voeten afbrokkelden; daarna snelde hij verder door de struiken, terwijl de takken onder zijn voeten kraakten; eindelijk zagen zij de dragonders verschijnen, die woedend bleven staan voor den muur, waardoor aan die zijde het veld geheel werd afgesloten. Dat alles was het werk van een oogenblik. Oscar en Paul hadden zich nog juist bijtijds op den grond geworpen, want er snorden verscheidene kogels over hun hoofd door de boomen, waaronder zij een oogenblik te voren hun knieën hadden gebogen.

De vluchteling, die naar hun kant was gesneld, bemerkte de beide broeders en wilde ook hun ontloopen, maar Paul greep hem bij den arm en dwong hem ook te gaan liggen, terwijl hij zeide: „Blijf stil

liggen, Filip; anders krijgen de soldaten u in 't oog, verroer u niet."

Filip Colinet, - want deze was het — keek Paul verbijsterd aan. In de eerste oogenblikken was hij buiten staat een woord te spreken, want hij hijgde naar adem. Maar zoodra hij wat begon bij te komen, vroegen Paul en Oscar hem angstig, wat er was gebeurd.

„O heeren!" zeide hij. „Hoe is het mogelijk! Weet gij dan niet, dat de dragonders op Kruisheuvel zijn? Waarom blijft gij toch hier in de struiken zitten in plaats van zoo gauw mogelijk naar huis te gaan?"

— Wij weten van niets," zei Paul. „Maar vertel dan toch; wij zijn doodelijk verschrikt. Zijn de vrouwen en kinderen in veiligheid?"

En nu verhaalde Filip in der haast al het vroeger vermelde en ook wat daarna was gebeurd.

Zoodra Brousson had begrepen, dat ook de afvallige behoorde tot de genoodigden, liet hij door Frans Peters overal rondzeggen, dat de vergadering niet zou doorgaan en de broeders waarschuwen, dat zij den volgenden dag niet naar Kruisheuvel zouden komen. De onvoorzichtige oudgediende deed zelf al het mogelijke, om de vreeselijke gevolgen, die zijn onvoorzichtigheid zou kunnen hebben, zoo het kon, nog te helpen voorkomen. Ongelukkig had men geen naamlijst opgemaakt van de genoodigden, want iedere boodschapper had dat gedeelte van het land, waar hij woonde, voor zijn rekening genomen. 's Nachts werden nu nieuwe boodschappers uitgezonden, die zooveel mogelijk den weg van de eersten volgden, of hen zochten te ontmoeten op den weg om de namen der genoodigden te weten te komen.

Met de Hugenooten uit de stad ging het gemakkelijker, want dezen waren alleen door hun leeraar van de samenkomst verwittigd en konden dus door hem nu ook gewaarschuwd worden, er niet heen te gaan. —

„Ik ontmoette Jan Dillon," ging Filip voort, „dien ik in mijn eigen afdeeling had uitgezonden en ofschoon ik hem ook mijn broer reeds had achterna gezonden en zeer vermoeid was, ging ik zelf huis aan huis mannen, vrouwen en kinderen opkloppen om hen met het gevaar in kennis te stellen. Neen, neen, Mijnheer Paul, er zal niemand van mijn buren gesnapt worden, dat verzeker ik u. Als allen even goed hun plicht hadden gedaan als ik, zou er zeker op het oogenblik niemand gepakt zijn. Ik doe liever zelf mijn werk dan dat ik het aan anderen toevertrouw. Als Jan Dillon en Frans Peters ook zoo gedaan hadden . . . .

— En wanneer zijt gij op Kruisheuvel teruggekomen?" vroeg Oscar. —

— Van morgen te zes uur, Mijnheer Hubert."

— En wie hebt gij er gezien?"

— Mevrouw Lingard, die al op was, hoewel het nog zoo vroeg was. Ik geloof, dat zij heelemaal niet naar bed was geweest. Zij leek zoo kalm en opgewekt, alsof er niets was gebeurd. Zij gaf mij nog vijf francstukken en beval Andreas mij wat te eten te geven, en daarna mocht ik in zijn bed wat uitrusten. 't Is een heldin, die Mevrouw Lingard, en ik zei tot haar: „Mevrouw, als u het beveelt, wil ik gaarne voor u in het water springen of door het vuur vliegen." Zij antwoordde toen, dat zij daar geen oogenblik aan twijfelde en dat ik een brave jongen was."

— Goed, en vervolgens?"

— Daarna ben ik naar bed gegaan en tot 12 uur blijven slapen. Toen is Andreas mij komen roepen en in de keuken vond ik vier of vijf jongens, die nu ook van hun tocht terug waren. Mevrouw zei, dat Jeannette of Bertha ons te eten moesten geven en toen wij allen genoeg hadden, liet zij den leeraar roepen, Claude Brousson."

— En hoe was het met Blanche, mijn arme, verlaten vrouw?" vroeg Oscar angstig. „O! laten we er toch heen snellen. Als zij op dit oogenblik eens in de handen der moordenaars was !"

— Lieve broeder," zei Paul, „wij zullen zoo spoedig gaan als de voorzichtigheid het toelaat. Maar eerst moeten we van dien jongen nog eens nauwkeuriger te weten komen, hoe het met de zaken staat. Want anders loopen wij gevaar in de handen onzer vijanden te vallen, zonder dat het onzen geliefden iets baat, en wij zouden dan heel niet meer in staat zijn, iets tot haar verdediging te doen."

— Mevrouw Hubert," zei Filip, „was even goed en lief als altijd, maar zij zag er ongerust uit. Gedurig drukte zij weenend haar kindje aan haar borst. Eenmaal zag Mijnheer Bruman haar aan en sloeg zich daarna voor het hoofd alsof hij krankzinnig werd, terwijl hij riep, dat hij een moordenaar was. Vervolgens snelde hij uw kamer in en kwam terug met uw degen, zeggende, dat hij daarmee allen vijanden het hart wilde doorboren. Maar Mijnheer Brousson berispte hem gestreng over zijn dwaas gedrag en toen is hij stil in de keuken gaan zitten met het hoofd in de handen."

— Komt nu beiden mee!" riep Oscar. De oogen-

blikken zijn kostbaar en wij zitten hier onzen tijd te verpraten, alsof er niet wat beters te doen was."

— Wacht even," zei Paul. „Laten we vooral voorzichtig zijn. Naarmate we dichter bij ons huis komen, wordt het struikgewas lager, we moeten dus zoo dicht mogelijk bij den muur blijven en ons niet noodeloos aan gevaar bloot stellen. Laten we er toch aan denken, wat er van Blanche en de anderen moet worden, als wij eens werden gevat."

— Ja, gij hebt gelijk," zei Oscar weer. „Maar jongen," voegde hij er bij tot Filip: „Vertel dan toch uit."

Nu, het verhaal was ook niet lang meer. Colinet en zijn makkers waren op verschillende punten van het erf op post gezet om de familie te waarschuwen, indien de soldaten soms mochten komen en ook om alle broeders, die nog ter vergadering kwamen, zoo spoedig mogelijk weer terug te zenden. Tegen den morgen bemerkte men verscheidene mannen, waarschijnlijk van de garde van Sedan, die om het huis zwierven. Zoo er een aanval plaats had, zouden de predikant en Bruman trachten door het venster te ontvluchten. Filip was uren achtereen op zijn post gebleven. Eindelijk, zonder dat hij zelf zeggen kon hoe, was hij ingesluimerd en pas wakker geworden, toen de soldaten al in aantocht waren. Hij had nog maar juist den tijd gehad, in allerijl te ontvluchten en toen hadden de soldaten, gelijk wij daar straks hoorden, op hem geschoten. En wat nu de bewoners van Kruisheuvel betrof, over hen wist Filip geen nadere inlichtingen te geven.

„Booswicht," zei Oscar, „gij hadt moeten waken en

zijt op uw post in slaap gevallen als een laffe verrader, gij hadt den dood verdiend!"

Hij knerste met de tanden en zag Filip zóó woedend aan, dat deze bleek werd van schrik.

„Broeder," kwam Paul tusschenbeide, „het is nu geen tijd om aan straffen te denken. Wij moesten liever onze eigen zonden den Allerhoogste belijden. Die jongen is misschien nog wel in staat zijn fout te herstellen. Vooruit dus in 's Heeren naam!"

Zij sloegen nu alle drie, zoo zacht mogelijk loopend, den weg in naar Kruisheuvel en weldra werden het oude dak en de torengeveltjes bij het maanlicht zichtbaar.

VIER EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Welke maatregelen men nam om den vijand van het spoor te brengen.

Te acht uur, den gewonen tijd voor het ontbijt, vereenigden zich Mevrouw Lingard met haar dochter en Claude Brousson den volgenden morgen in de eetzaal, schijnbaar zóó kalm, alsof er niets buitengewoons had plaats gehad. Jan Bruman kwam het laatst aan tafel; zijn gelaat stond nog even angstig.

„Kom, broeder," zei de leeraar, toen Jan binnentrad, „schep moed! Gij en ik zijn meer dan eenmaal bewaard gebleven in grooter gevaren en altijd zijn wij

er met Gods hulp goed afgekomen. Zijt gij dien dag vergeten, toen wij op dat heuveltje, waar wij heen waren gevlucht, omringd werden door honderd man te paard? En de Heer scheen hen wel met blindheid geslagen te hebben, zooals eenmaal hen, die Zijn dienaar Eliza te Dothan vervolgden. Toen waart gij vol moed en veilig gingen wij tusschen de gelederen onzer vijanden door, alsof wij door een wolk waren omringd. Is dezelfde Jehovah niet meer even barmhartig en machtig als vroeger?"

— Ja," antwoordde Jan, „maar toen behoefde ik niet, zooals nu, mij zelf van alles de schuld te geven. Toen volgden wij klaarblijkelijk den weg van den plicht; en dan.... toen waren zij niet bij ons...." en daarbij wees hij op zijn zuster en zijn nicht.

— Spreek niet zoo, mijn vriend. Onze Hemelsche Vader is geen hard en gestreng meester, maar een barmhartige Hoogepriester, die vergeeft en de zonden niet toerekent. Hef vroolijk het hoofd op en vertrouw op Hem. Zie eens hoeveel moediger deze zwakke vrouwen zijn dan gij. Spreken u de zachte, blauwe oogjes van dat kindje op moeders schoot niet van het vertrouwen, dat gij moet stellen in Hem, die beter dan de teederste moeder waakt over al Zijn kinderen?"

Jan trachtte iets te antwoorden, maar zijn toenemende aandoening belette het hem, en zich niet meer kunnende bedwingen, stond hij op en ging een poos voor het venster staan. Blanche kuste hartstochtelijk haar kleine Leonie en drukte het kind aan haar hart, als stond zij op het punt, dien schat voor altijd te verliezen; zij verwachtte niet, dat er nog

een uitredding zou komen, maar stilzwijgend berustte zij in al het lijden, dat zij voorzag.

„Blanche heeft ook wel behoefte aan een opwekkend woord, Heer Brousson," zei Mevrouw Lingard.

Blanche glimlachte treurig.

— Neen," zeide zij, „ik ben volkomen onderworpen aan 's Heeren wil! Hij zal mij en de mijnen onder Zijn hoede nemen, en wat er ook moge gebeuren, éénmaal zullen wij elkaar weervinden in den Hemel, daar waar geen scheiding meer zijn zal. Maakt u maar niet ongerust over mij. Laten wij allen doen wat wij kunnen en de uitkomst den Heer overlaten."

— Zoo zij het!" sprak de moeder vol vertrouwen.

Na afloop van het ontbijt werden de meiden binnengeroepen en Brousson zond voor allen een vurig gebed op, waarna ieder zich aan zijn gewone werk begaf.

Toen Andreas naar buiten trad, om den stal te gaan schoonmaken, liep Jan Bruman met hem mede.

„O, Mijnheer!" zei de knecht, „wilt u onze paarden zien? wij hebben hier niet anders dan trekpaarden, behalve Bruin, waarmee de dames van tijd tot tijd een ritje gaan doen. Wij hebben ook nog wel twee mooie poney's, maar daar zijn de heeren mee uit."

— Die paarden zien er goed uit," antwoordde Bruman, „doch daarover wilde ik u niet spreken. Maar hebt ge ook wapenen in huis?"

— Wapenen? Maar Mijnheer, wat wilt ge daarmee uitvoeren? Als de dragonders komen, behoeft ge niet te beproeven u te verdedigen. Ik weet niet hoe zij 't bij u in het Zuiden doen, maar als zij hier maar een oude, zwakke vrouw willen gevangen nemen, zenden zij tien musketiers of dertig burgers van de

wacht. Als zij een armen kerel betrappen met een hooivork in de hand of een mes op zak, wordt hij beschuldigd, dat hij wapens draagt en zonder genade opgehangen."

— Bekommer u daar niet om," zei Jan, „maar zeg mij maar eens wat voor wapens ge hier in huis hebt. Het kan immers gebeuren, dat een stoot of een schot net van pas komt om een der onzen het leven te redden. Er steekt volstrekt geen kwaad in, op alles verdacht te zijn, zou ik denken?"

Als Andreas Jan Bruman beter had gekend, had hij hem kunnen herinneren, wat er vroeger in een dergelijk geval gebeurd was, maar daar hij daarvan nooit had gehoord, was hij er licht toe over te halen, Bruman aan te wijzen waar te Kruisheuvel de wapenen en munitie bewaard werden. Paul en Oscar hadden beiden een jachtgeweer in hun kamer hangen; bij den laatsten vond men ook een degen, een pistool, kruit en lood.

De familie leefde met het vertrouwde dienstpersoneel zóó afgezonderd, dat Oscar het niet eens noodig had geoordeeld, de kast waarin zich dat alles bevond, te sluiten. Zoo kon Jan dus al die wapenen naar zijn eigen kamer brengen en daar zorgvuldig verbergen. Nadat hij die schatten in veiligheid had gebracht, gevoelde hij zich geruster.

„Als Mijnheer Brousson genoodzaakt wordt vandaag te vluchten," zei hij bij zich zelf, „steek ik die pistolen bij mij, zonder dat ik er hem iets van zeg; ik ben de oorzaak, dat hij zich nu in gevaar bevindt en zal hem ten koste van mijn leven verdedigen. Wee hem, die in mijn bijzijn de hand aan Brousson slaat! Maar

als wij integendeel hier moeten blijven, kunnen deze trouwe vrienden toch wel goede diensten bewijzen, zoowel voor hem als voor mijn zuster en al de haren. — O, schelmen!" ging hij voort, alsof hij werkelijk de vijanden al zag naderen, „het zal u slecht bekomen, als gij menschen aan wilt vallen, die door een oud soldaat verdedigd worden. Maar ik moet naar beneden, daar komt, geloof ik, een der verspieders terug."

Jan opende de deur der kamer juist op het oogenblik, dat de boodschapper buiten adem den hof binnentrad. Hij kwam van Sedan en had aan de waakzaamheid der vijanden weten te ontsnappen. De stadsleeraar had weldra vernomen, dat de overheid Broussons aanwezigheid was te weten gekomen en had de leden zijner gemeente nog tijdig kunnen waarschuwen. En gelukkig! want 's morgens vroeg reeds had de burgemeester de leden van den raad bijeengeroepen, en kort daarna waren naar alle officieren boodschappers gezonden, terwijl zelfs een renbode naar de naastbijzijnde stad was geijld om nog de hulp in te roepen van een ander regiment dragonders, dat daar kort geleden was aangekomen.

De renegaat, Jaap Ferrand, was bij die bijzondere raadsvergadering tegenwoordig geweest en had ook de boodschappers vergezeld. Uit alles bleek dus duidelijk, dat men van plan was, ditmaal een beslissende slag te slaan en zelfs de Hugenooten, die in Sedan woonden, beefden voor hun eigen veiligheid.

Toen de verspieder zijn boodschap had volbracht, haastte hij zich weg te komen, blij als hij was, dat hij zulk een gevaarlijke nabuurschap kon verlaten, en de familie Lingard werd alleen aan haar lot over-

gelaten. Mevrouw Lingard had haar broeder en den leeraar al verzocht, op de boerderij of buiten een schuilplaats te zoeken.

„Zoo ik gisteren nacht op uw vertrek had aangedrongen," zeide zij, „zoodra ik hoorde, dat Ferrand in het geheim was, hadt gij misschien nog kunnen ontsnappen en Duitschland bereiken, maar wij waren toen allen te ontsteld en dachten te veel aan hetgeen onzen armen broeders zou kunnen overkomen om aan vluchten te denken, en nu is het te laat; verscheidene uren ver in den omtrek zijn alle wegen bezet. De soldaten zullen weldra hier zijn, zij hopen zonder veel moeite herder en kudde te kunnen grijpen: voor het oogenblik is het dus 't beste hier te blijven. Er zijn in dit oude huis genoeg verborgen schuilhoekjes, waar gij kunt wachten tot de vervolging gestaakt is, om dan later van een betere gelegenheid tot vluchten gebruik te maken."

Brousson overdacht de omstandigheden, waarin zij zich bevonden en terwijl hij de hem omringenden met smartelijken blik aanzag, antwoordde hij:

„God is mijn getuige, Mevrouw, dat zoo ik mij op dit oogenblik ongerust maak, het alleen is over u en uw familie. Jan en ik zijn reeds gehard en verouderd in den dienst. Ik hoop, dat, als onze taak voltooid is en het oogenblik van scheiden gekomen, wij moedig voorwaarts mogen schrijden, zelfs wanneer ons bloed moet stroomen voor de goede zaak; maar gij, uw lieve dochter met haar kinderen, en deze beste kerel," voegde hij er bij, op Andreas wijzende, die juist binnentrad, „het zou mij al te hard vallen, u allen om mijnentwille te zien lijden. Broeder Jan, ik geloof,

dat wij maar weer den weg des Heeren moeten gaan, de wijde wereld in, en gewillig dragen wat Hij ons zendt."

— Vrees toch niets voor ons," zei Blanche, „of gij hier blijft dan wel ons huis verlaat, daardoor wordt onze toestand niet verbeterd of verergerd. Het is genoeg bekend, dat wij u een schuilplaats hebben verleend, straf hebben wij derhalve toch reeds verdiend, offer dus niet vergeefs een leven op, dat voor de leden der verdrukte kerk nog zoo nuttig kan worden besteed."

— Ja," hernam Brousson, „maar bedenk, dat de dienstboden, hoezeer zij ons genegen zijn, op de pijnbank kunnen worden gelegd om haar mijn aanwezigheid alhier te doen bekennen. Zijn wij er zeker van, dat zij standvastig genoeg zullen zijn om niets uit te brengen? En we mogen haar geweten toch ook niet met een leugen bezwaren."

— Als het anders niet is," zei Andreas, „zoo ge mij toestaat een woordje te spreken, geloof ik wel, dat ik de zaak schikken kan. Gij, Mijnheer en Mijnheer Bruman, trekt uw reisgoed aan en doet, alsof ge het huis verlaat, terwijl ik met u meega om u den weg te wijzen, dan denken Bertha en Jeannette van zelf, dat ge weg zijt en zullen dat dan ook kunnen getuigen, als men haar ondervraagt. Dan maken wij een omweg, komen door een achterdeurtje weer binnen, en vervolgens verbergt gij u in den schuilhoek, die Mevrouw Lingard u zal aanwijzen."

Het plan van Andreas werd na rijp beraad goedgekeurd en men besloot dadelijk tot de uitvoering ervan over te gaan. Bertha en Jeannette hielpen de vluchte-

lingen en Andreas zich klaar te maken voor het vertrek en vergezelden hen zelfs tot aan het eind van de laan. Zoodra zij waren teruggekeerd, staken de drie mannen dwars het veld over, en kwamen langs een zijpad weer binnen.

Ofschoon de beide dienstboden waarlijk bewondering en medelijden voor de vluchtelingen gevoelden, waren zij er toch niet rouwig om, dat de gevaarlijke gasten weg waren.

Toen echter Andreas spoedig daarna wederkwam, zei Bertha tot hem:

„Waarom hebt gij hen al zoo gauw verlaten? Gij zijt toch zeker ook niet ver met hen meegegaan?"

– Ik denk, juffrouw Bertha," antwoordde de knecht, „dat hoe minder gij van de geheele geschiedenis weet, hoe beter het is voor het geval, dat er van avond eens een aantal dragonders samen met ons kwamen eten."

De omstandigheden waren te ernstig om over de zaak met elkaar te gekscheren, zooals het anders gewoonlijk onder dienstboden gaat, en allen begaven zich dan ook weer aan hun werk en wachtten, evenals de beide dames, het vallen van den avond af.

Langzaam daalde de zon aan de westerkim en zette den horizont in gloed met haar vurige stralen. Het was een schoone herfstavond; het gezang der vogelen, het gegons der bijen stierf al meer en meer weg; alleen werd de plechtige stilte nog gestoord door het zacht gemurmel der beekjes.

Blanche zat bij het venster met de kleine Leonie in haar armen, en Victor naast haar. Tranen kwamen haar in de oogen, als zij haar onschuldige lievelingen aanzag en dacht aan het lot dat hun misschien boven

het hoofd hing, terwijl hun vader van niets wist. De leeraar had haar voor het laatst een zegen gegeven, waarna Mevrouw Lingard de beide vluchtelingen naar de beloofde schuilplaats had geleid. Bruman had, zonder dat iemand het bemerkte, onder zijn wijden mantel de gevonden wapens meegevoerd.

Het vertrek, waar zij zich nu bevonden, lag onder een der puntige torentjes van het oude gebouw en was nooit bewoond geweest, maar had alleen dienst gedaan als rommelkamer. Men kon er niet anders binnen komen dan door een luik, waartegen een leertje moest worden aangezet. Het was voornamelijk zulk een veilige schuilplaats, omdat het in het vertrekje daar beneden zóó donker was, dat men in de zoldering het luik niet kon onderscheiden. Door een kleine opening, die ook afgesloten kon worden, hadden de vluchtelingen gelegenheid, op het dak te klimmen en wijd in den omtrek rond te zien. Zij hadden wat wijn, water en brood meegenomen, benevens twee stoelen en een rol touw.

„Kennen de dienstboden deze plaats?" vroeg Brousson.

— Neen," antwoordde Mevrouw Lingard. „Het huis is zóó groot, dat zij nog nooit in dit gedeelte geweest zijn. En nu, de Heer moge u behoeden!"

— Amen, zuster, dat wensch ik ook u en den uwen toe!" riep de leeraar ontroerd uit.

— Vaarwel, beste Jan," ging Margeretha voort. „Vrees maar niets. Als gij wordt gevangen genomen, draag dan alles als een man, als een getrouw getuige van Jezus Christus. Wij zullen elkaar weervinden daar, waar geen scheiding meer zijn zal."

— O, Margaretha!" was alles wat Jan stamelen

kon, want de tranen verstikten zijn stem. Zijn zuster omhelsde hem zooals zij zoo dikwijls gedaan had, toen zij beiden nog kinderen waren en bij de gedachte aan dien gelukkigen tijd begon zij zelf ook te weenen, en zich tot den leeraar wendende, zeide zij:

„Hij heeft wel een woord van troost noodig."

Een hartelijke blik van Brousson bewees haar, dat zij begrepen werd. Zij ging daarop naar beneden en Brousson trok de ladder op en sloot het luik. Margaretha keerde naar Blanche en de kinderen terug, terwijl zij in haar hart een stille bede opzond voor haar broeder, die door zijn lichtzinnigheid van al die rampen de oorzaak was.

VIJF EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Waarin de dragonders zoeken naar twee mannen, die zij niet vinden.

Blanche zat met de beide kinderen nog voor het open venster.

„Wat een heerlijke avond, Mama!" zei de kleine Victor, „alles is zoo stil. Ik wilde wel, dat het altijd zomer was en altijd maneschijn. Wat zou ik dan heerlijk kunnen baden in het meer, en met u en Grootma gaan wandelen; en met Papa en Oom Paul gaan paardrijden en bloemen en vruchten plukken

zooveel ik wilde. Ik zou aan Papa vragen, mij een groote boot te geven en dan zou de kleine Leonie met mij gaan varen op het meer tusschen die prachtige zwanen. O, als er nooit regen of koude of sneeuw was, geloof ik, dat het er hier net zou uitzien als in den hof van Eden, waarvan u mij wel eens hebt verteld. Maar Mama waarom kijkt u zoo treurig? Zijt ge bedroefd, omdat Mijnheer Brousson en Oom Jan zijn weggegaan?"

— Ja; mijn kind; ik ben bang, dat er van nacht booze mannen zullen komen met degens en geweren om hen te dooden, als zij hen vinden, net als zij den Heere Jezus hebben gedood."

Victor zag zijn moeder verschrikt aan.

— „Is dat, omdat zij Hugenooten zijn?" vroeg hij eindelijk.

— Ja, kind."

— Maar u zijt toch geen Hugenoot?" vroeg hij met angstig gezicht.

— Ja, lieveling, ik ook."

— O, Mama, zullen ze u dan ook dooden?"

Die woorden klonken zóó smartelijk en doordringend, dat de kleine Leonie wakker werd en begon te schreien.

„De Heer weet wat er gebeuren zal, liefje; misschien word ik wel van u gescheiden en in de gevangenis gezet en gedood, maar denk er dan om, dat het alleen gebeurt om Jezus' wil en dat Hij voor ons zorgen zal en ons bij zich in den Hemel nemen, bij die groote schare zaligen, die kronen op het hoofd dragen en palmtakken in de hand en die eeuwig zingen tot Zijn lof!"

— Ik had u met Leonie wel ver kunnen weg sturen, buiten het gevaar," voegde zij er na een oogenblik zwijgens bij, „maar ik wilde het niet doen, omdat ik weet dat gij beiden lammetjes van den Goeden Herder zijt en ik u en mij aan Hem kan toevertrouwen. Zoudt gij gaarne van Mama weggaan, Victor?"

— Neen, Mama," luidde het kalme antwoord van het kind, „ik zou veel liever met u en Grootma en Leonie willen sterven, dan bij ondeugende, booze mannen gaan leven. Maar wat zal er nu van mijn lieven Papa worden? Komt hij ook terug en wordt hij dan gedood?"

Blanche barstte uit in tranen.

„Papa is ook in Gods hoede," zeide zij, toen zij zich eenigszins hersteld had. „Bid maar voor hem, Victor, voor mij en Grootma en voor ons allemaal, dat wij in het gevaar mogen gesteund worden."

Op dat oogenblik trad juist Mevrouw Lingard binnen; zij knielde naast haar dochter, en samen luisterden zij in diepen ernst naar de eenvoudige woorden van den kleinen jongen.

Plotseling rezen allen verschrikt overeind, want in de verte had een geweerschot geklonken. Dat was het eerste schot, dat in het bosch op Filip Colinet gelost was. Daarna hoorde men een geregeld geweervuur, hetgeen bewees, dat het gevaar in aantocht was. Mevrouw Lingard ging met Blanche en de kinderen naar de groote kamer, riep de meiden en zeide:

„Daar gij van plan zijt, bij ons te blijven, moet ge maar aan uw gewone bezigheden gaan, en vooral

zorgen dat ge niet buiten komt. Andreas moet opendoen, als er geklopt wordt."

Er kwamen nu enkele wachters, die op verschillende punten waren uitgezet, en meldden, dat de dragonders al dichtbij waren. De mannen werden beloond voor hun hulp en zoo spoedig mogelijk weggezonden om nog te kunnen vluchten.

Ofschoon de overheid van Sedan wel ingelicht was van de voorgenomen vergadering te Kruisheuvel, werden er in den loop van dien dag geen verdere vijandelijkheden gepleegd, behalve dat men nu en dan om de boerderij eenige spionnen zag. Later in den avond evenwel werd er een regiment dragonders uitgezonden om de Protestanten gedurende hun samenkomst te overvallen en vooral den leeraar te vatten, op wiens hoofd een groote prijs was gezet.

Als Ferrand, de verrader, echter beter had opgelet, had hij gemakkelijk kennis kunnen krijgen van de wijziging, die er in de plannen was gemaakt, maar in zijn blinde vervolgingswoede had hij zich geen tijd gegund om zich daarmee verder bezig te houden.

De woning werd dus aan alle zijden omringd door een groote troepenmacht, die zich in een kring al nauwer en nauwer samentrok. Alle wegen in den omtrek van Kruisheuvel waren door de soldaten bezet. Kolonel de Baville echter was lang niet op zijn gemak, toen de verspieders hem de een na den ander kwamen berichten, dat er niet één verdacht persoon werd gezien. Jaap Ferrand werd nog eens ondervraagd, maar bleef er bij, dat de gegeven inlichtingen juist waren. Er werden nu weer nieuwe bevelen gegeven

en nog grooter waakzaamheid aanbevolen. Eindelijk, toen de avond verliep en het uit alles bleek, dat de bijeenkomst dien avond niet plaats zou hebben, kregen de dragonders het bevel, de herberg en de bosschen te verlaten, in allerijl naar de hoeve te rijden en onderweg alle man, die men tegen kwam, in te rekenen. Voor de soldaten en de gewapende burgers, die hen vergezelden, voor het grootste deel een bende laaghartige schurken, kon dit bevel niet anders dan welkom zijn; want behalve, dat men hoopte Brousson te vinden en op die wijze de beloofde belooning te verdienen, was het ook algemeen bekend, dat de boerderij een der aanzienlijkste uit den omtrek was, zoodat de ware zonen der kerk waarschijnlijk een rijken buit zouden meester worden.

De lezer zal zich ook kunnen voorstellen, hoe de kolonel zich haastte zijn prooi te bereiken, gedreven als hij werd door zijn haat en wraakzucht. Zoodra hij in de berichten van Ferrand ook den naam Lingard had gehoord, had hij den booswicht nog allerlei nadere bijzonderheden gevraagd, die hem weldra in zijn vermoeden bevestigden, dat hij hier zijn oude vijanden uit Nîmes voor zich had. Helsche blijdschap vervulde hem, dat hij nu eindelijk zijn lang gekoesterde wraakzucht nog verder zou kunnen voldoen, ook tegen Oscar Durand, want, ondanks de naamsverandering, begreep hij wel, dat deze de echtgenoot van Blanche was. En dan eindelijk, wat een vreugde voor hem, dat hij dien grooten ketter en oproerling aan de handen van het H. gerecht zou kunnen overleveren!

„Zie zoo! beste vrienden!" zei hij bij zich zelf, terwijl hij grijnslachte van genoegen, „eindelijk heb ik u dan

toch! En uw voortreffelijke apostel, wiens roem door geheel Frankrijk klinkt, zal mij al evenmin ontsnappen als die ellendige, stomme Bruman. O, wat zullen ze branden, die aartsketters, op de Groote Markt van Sedan! Wat zullen ze piepen onder de handen van den beul! Het zal een heerlijk einde voor hen zijn. En gij, lieve Paul en uw beste zwager, mijn vriend Oscar, als gij mij in handen valt, zal ik u zóó laten toetakelen, dat uw moeder en uw vrouw u niet meer zullen herkennen. Maar, 't is waar ook, daar dacht ik niet aan! Zij zijn allemaal schuldig, want zij hebben allen dezelfde misdaad begaan: allen, die in dat ketternest gevonden worden, moeten branden."

Onderweg zag men een paar van de verspieders, die van het huis uitgezonden waren en op wie men eenige geweerschoten loste, zonder ze te raken. Eindelijk kwam men voor het oude huis, welks grijze muren bij het maanlicht duidelijk tegen den helderen hemel afstaken. De ruiterij stormde vooruit, besteeg de helling, alles kort en klein trappende en omsingelde de hoeve van alle zijden.

„Ga gij naar de voordeur, sergeant Amaury!" riep de kolonel. „Zeg, dat zij open doen, in naam des Konings. Als zij niet dadelijk gehoorzamen, laat gij de deur openbreken, dan zullen zij wel komen."

De sergeant steeg van zijn paard en naderde met eenige van zijn manschappen de deur. Juist toen zij wilden aankloppen, ging deze open en kwam Andreas naar buiten. De Baville sprong uit 't zadel en trad op hem toe.

„Wij komen hier binnen in naam en op gezag des Konings!" riep hij luid. „Volgt mij," zei hij tot zijn

soldaten; „kapitein Lecomte, zet alle toegangen tot het huis af en zorg, dat er niemand ontsnappe. De burgerwacht bewake den tuin en de bijgebouwen. Uit den weg, schelm!"

Deze laatste woorden waren tot Andreas gericht, die nog in den ingang was blijven staan, als kostte het hem moeite daar vandaan te gaan, en alsof hij hoopte de bende nog tegen te kunnen houden. Hij werd ruw ter zijde gestooten door den kolonel, die binnentrad, gevolgd door den sergeant en eenige dragonders, die in het voorportaal bleven staan. Het was een groote, goed verlichte gang; achteraan zag men den trap, die naar de eerste verdieping leidde. De sierlijke meubelen, die hier vroeger hadden gestaan, toen het huis nog door een adellijke familie werd bewoond, waren nu door enkele eenvoudige banken vervangen. Door een der openslaande deuren zag men den schoorsteen en de eikenhouten wanden van de keuken. De Baville en zijn soldaten, gevolgd door Andreas, traden de keuken binnen, die slechts spaarzaam verlicht was. Jeannette en Bertha deden alsof zij druk aan 't werk waren, maar haar bleeke wangen en bevende handen bewezen duidelijk, hoe bevreesd zij waren.

„Waar is de vrouw des huizes, de weduwe Lingard?" vroeg de Baville.

Margaretha trad onmiddellijk de daar naast gelegen spreekkamer uit, sloot de deur en zeide:

„Dat ben ik."

Een oogenblik stond de Baville onthutst door die waardige kalmte van een weerlooze vrouw, maar spoedig kreeg hij al zijn onbeschaamdheid weer terug.

„Ik arresteer u in naam des Konings, omdat gij

een verrader en oproerling hebt geholpen en hem een schuilplaats verleend. Laat haar maar ongeboeid," zeide hij tot zijn soldaten, die haar wilden binden, „zij kan toch niet ontsnappen en we konden haar misschien noodig hebben. Waar is uw dochter Blanche, bijgenaamd Mevrouw Hubert, de vrouw van den verrader Durand?"

— Kom hier, Blanche," zeide haar moeder, terwijl zij de deur van het vertrekje weer opendeed. „De Heer zal ons bewaren, wees maar niet bang. Maak u niet ongerust over dien man en over zijn bedreigingen. Zie slechts op Hem, die geleden heeft om ons te redden."

— Ik ben ook niet bang, Mama," zei de jonge vrouw terwijl zij met vasten stap naar voren trad en haar moeder met innige liefde aanzag. „Ik weet, dat de Heer ons bewaren zal."

Andreas had later verklaard, dat zijn meesteres er op dat oogenblik uitzag als een engel.

„Zeg niet, dat Papa een verrader is!" riep eensklaps de kleine Victor, die zich aan het kleed zijner moeder vastklemde. „Gij jokt. Gij zijt een booze man, maar Papa is lief en goed."

De Baville kreeg een kleur van woede, hief de hand op en zou het kind een slag gegeven hebben, ware Andreas niet toegeschoten, die voor den kleine ging staan om hem te beschermen.

„Gij zijt allen mijn gevangenen!" riep de kolonel, „denkt maar niet, dat gij zonder mijn toestemming dit huis uit komt, want de soldaten hebben bevel, op u te schieten. Nu, Mevrouw," zeide hij tot Margaretha, „wees nu zoo goed mij bij Claude Brousson en uw broeder Jan Bruman te brengen."

Mevrouw Lingard antwoordde niet. De Baville herhaalde met een woedenden vloek zijn bevel.

„Vloek maar niet," zei Mevrouw Lingard, „de Heer wil niet, dat ik zijn dienaar verraad, gij zult nooit van mij te weten komen, waar hij is, dien gij zoekt."

— Antwoord mij in naam des Konings: is Brousson hier?"

— Ik antwoord u niet."

— Heeft hij de vlucht genomen? Zou hij ontsnapt zijn?" zei de Baville bleek van toorn en hij wendde zich naar Blanche, maar de stille gelatenheid, die op haar gezicht te lezen stond, deed hem van haar niet veel beters verwachten.

Toen greep hij op eenmaal woedend den kleinen Victor op, en hield hem voor den haard, waarin twee ontzaglijk groote blokken hout lagen te flikkeren en zeide:

„Ziet gij dat vuur? Als gij mij niet dadelijk zegt, waar de verrader Brousson is, werp ik u er in, zoodat gij levend gebraden wordt."

Hij hield den kleinen jongen vlak voor de vlam, als zou hij zoo dadelijk zijn bedreiging vervullen. Het kind schreeuwde van angst, zijn moeder sloot de oogen en drukte haar zuigeling aan haar hart, maar Mevrouw Lingard zag met kalmen blik den kleinen jongen aan en sprak op plechtigen toon:

„Ik zag vier mannen, wandelende midden in den oven des vuurs, zonder dat zij verbrandden en hun gedaante was als van zonen der goden."

Victor hoorde de woorden en werd plotseling stil, zonder dat hij meer één poging deed om uit de armen van zijn belager bevrijd te worden.

Met een uitroep van toorn zette de Baville, die innerlijk beschaamd was, den kleinen jongen weer op den grond neer en ondervroeg nu de dienstboden en Andreas. Maar dezen weigerden eveneens de gevraagde inlichtingen te geven. Toen koelde hij zijn woede aan den ouden knecht. Hij gaf zijn soldaten een teeken en dezen schoten op den armen man toe, sloegen hem met hun geweerkolven op het hoofd, zoodat het bloed hem over zijn gelaat droop en mishandelden hem zooals men van zulke wreedaards verwachten kon.

Maar de trouwe dienaar trachtte nog te glimlachen en terwijl hij zijn meesteressen aanzag, die wel hadden willen wegloopen om dit vreeselijk tooneel niet te zien, zeide hij: „Het is wel hard voor mij, maar zij komen toch niets te weten."

Bertha en Jeannette stonden bekend als goede Katholieken en werden dus ook wat toegevender behandeld. Even vóór de soldaten kwamen had Mevrouw Lingard na rijp beraad aan beiden gelast, in geval zij werden ondervraagd, alles te bekennen wat zij wisten. Eerst hielden zij vol, dat zij liever allerlei martelingen zouden verduren dan haar meesteressen verraden, maar op dit oogenblik besloten zij, uit vrees voor de dragonders en omdat zij toch ook meenden, dat de beide mannen ontvlucht waren, den raad van Mevrouw Lingard maar op te volgen en zoo vertelden zij alles wat zij wisten van de vlucht van Brousson en zijn makker.

Onmiddellijk zond de Baville zijn manschappen uit in de aangewezen richting, maar spoedig bedacht hij zich, dat het, daar alle wegen nauwlettend bewaakt werden, onmogelijk was, dat men hen had

laten ontsnappen. Den geheelen dag hadden immers in den omtrek van Kruisheuvel spionnen rondgedwaald; zeker hadden de ketters moeten gevat worden, al hadden zij zich ook voor het oogenblik weten te verbergen. Neen, al moest hij ook nog zoo lang zoeken, hij zou hen nu vinden.

„Laat mij licht brengen," zei hij tot Mevrouw Lingard. „Als het noodig is, zal ik bevel geven alle meubelen in brand te steken om als fakkels dienst te doen en als dat niet helpt, zullen we den rooden haan laten kraaien, dan zal het wel licht genoeg zijn."

Mevrouw Lingard gaf haar dienstboden bevel, alle lampen en kandelaars te halen, die er in huis waren, terwijl de Baville den kapitein liet roepen.

„Lecomte," zei hij tot dezen, „dit verradersnest moet van onder tot boven, in alle hoeken en gaten doorzocht worden. Zorg, dat uw mannen buiten goed de wacht houden; laat de patrouljes nog eens overal den omtrek doorkruisen. Ga met uw eigen garde het geheele huis door, en sla vooral niet één vertrek of de kleinste kast over. Als gij een vertrek doorzocht hebt, laat gij er een uwer mannen achter met geladen musket. Wij hebben manschappen genoeg, dan hebben zij wat te doen. Wij zullen den vos tot in zijn laatsten schuilhoek drijven. Als er hier of daar een deur op slot is, laat ge ze maar openstooten. Zeg tegen uw mannen, dat ik boven de koninklijke belooning nog honderd goudstukken uitloof, als zij Brousson te pakken krijgen, en als het zoeken is afgeloopen, krijgen zij een heerlijk maal. Er zal hier wel genoeg voorraad in huis zijn, dat weet ik zeker. Mevrouw Lingard en haar lieve dochter zullen

ons van haar besten wijn geven, Jan Bruman zal ons bedienen en Brousson doet het gebed."

Weldra raakte onder leiding van kapitein Lecomte het geheele huis in rep en roer. Men maakte de handen van Andreas los, want hij moest als gids dienst doen en zijn ongeduldige bewakers achtereenvolgens in al de kamers van het oude huis brengen. Bertha en Jeannette moesten ook meehelpen.

Weldra schitterden al de vensters van het gebouw van licht. In de vertrekken, waarin de familie gewoonlijk huisde, en alles blonk van helderheid, weerkaatsten zich de glans der kandelaars in de spiegelgladde meubelen en de eiken paneelen der wanden; maar in verder afgelegen vertrekken, die sinds zoo langen tijd leeg stonden, kostte het soms moeite door het stof en de spinnewebben heen te dringen. Sommige deuren kraakten in de hengsels, als het eindelijk gelukte de roestige sloten te openen, enkele vielen er zelfs uit.

Zij kwamen in vochtige, geheel leege vertrekken, waar zij onwillekeurig dachten aan spookverschijningen, zoodat hun een rilling door het lijf voer, maar de hoop op de uitgeloofde belooning en het vooruitzicht van een goeden avondmaaltijd spoorde hen telkens aan.

Ondertusschen doorzocht een andere afdeeling krijgsvolk de kelders, klopte op alle vloertegels, die er maar eenigszins verdacht uitzagen en doorzocht alle holten en openingen, waar het een of ander kon verborgen zijn. Zoo werden ook de schuren, de stal en al de bijgebouwen doorsnuffeld, kortom, er werd niets verzuimd van wat boosheid en valsche godsdienstijver

maar konden uitdenken om de vluchtelingen op het spoor te komen.

Meer dan een schuilplaats, verborgen achter een paneel, werd ontdekt, meer dan een geheime deur van een jarenlang gesloten vertrekje kwam aan het licht, maar naarmate de avond verliep, nam de teleurstelling der dragonders toe, want de kans om hun doel te bereiken, werd al minder en minder.

De Baville begon voortdurend donkerder te zien, en werd gedurig wreeder tegen de arme vrouwen. Met beleedigende bewoordingen herinnerde hij haar den tijd, toen zij nog te Nîmes woonden. De laagste scheldwoorden braakte hij uit tegen den afwezigen echtgenoot.

De toestand werd nog ondraaglijker, toen de dragonders, die toch al woedend waren over hun vergeefsch zoeken, aangespoord werden door hun hoofdman, zich weer naar de keuken begaven en daar vloekend en tierend hun avondeten begeerden. Alle tafels, die in huis te vinden waren, werden in lange rijen tegen elkaar gezet, en nu moesten de vrouwen zich haasten de beste spijzen, die in voorraad waren, op te dragen.

De Baville verheugde zich innerlijk, dat hij de moeder en de vrouw van zijn vijanden zóó vernederd zag, dat zij genoodzaakt waren de soldaten te bedienen, hun liederlijke taal aan te hooren en zelfs hun stompen en slagen te verduren, daar de woestaards zich in hun dronkenschap niet ontzagen, op die wijze de arme vrouwen te mishandelen.

Sommige bewoners van Sedan, die met de familie goed bekend waren, trachtten te vergeefs haar jammerlij-

ken toestand wat te verzachten: het eenige gevolg was, dat hun makkers nu ook woedend tegen hen werden en hen de deur uit dreven. De Baville vergat in zijn blinde haat zelfs geheel de noodige krijgstucht uit te oefenen. Als kapitein Lecomte nog niet wat orde onder zijn afdeeling had weten te houden, had iemand, die van buiten kwam, deze bende eer kunnen aanzien voor een troep dronkaards dan voor een koninklijk regiment, dat hier een bijzonderen dienstplicht had te vervullen.

ZES EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Hoe Jan Bruman zijn beide neefs ontmoette.

Men kan zich voorstellen wat er omging in het hart van Claude Brousson en Jan Bruman, die, hoewel in een der meer afgelegen gedeelten van het huis verborgen, toch wel hooren konden, hoe woest de Baville en de zijnen daar beneden te werk gingen. Meermalen, als zij het vloeken der soldaten en de zachte, klagende stem der arme vrouwen hoorden, stonden zij op het punt uit hun schuilhoek te voorschijn te komen en zich over te geven. Helaas! Brousson wist maar al te goed, dat, als hij gevangen werd, daardoor de schuld der familie juist bewezen en haar toestand dus nog verergerd zou worden. Met diepe droefheid in het hart wierp hij zich op de knieën

en bad den Allerhoogste vurig om uitkomst en redding.

Te gelijk gevoelde hij, dat tengevolge van de vermoeienissen der laatste dagen, een doffe bedwelming zich met onweerstaanbaar geweld van hem meester maakte. Toen bij een nieuw gekraak Jan Bruman zich tot zijn metgezel wendde, zag hij tot zijn verbazing, dat deze was ingeslapen.

Ook voor Bruman zelf was de tijd, dien hij hier doorbracht, een ware marteling. Van tijd tot tijd liep hij als een leeuw in zijn hok driftig het kleine vertrekje op en neer, bijna brullend van woede. Hij leed des te meer, daar hij zich zelf als de oorzaak had te beschouwen van al het leed, dat dengenen, die hij zoo liefhad, overkwam. Hij zag Brousson, den steun der Fransche Protestanten, in het bleek gelaat; hij dacht aan zijn lieve zuster Margaretha, aan zijn nicht en haar kinderen; in zijn verbeelding zag hij straks de hoeve geplunderd, verwoest, in brand gestoken, en dat alles door zijn onvoorzichtigheid. Hij dacht bijwijlen zijn verstand te verliezen, het was hem onmogelijk daar zoo werkeloos te blijven zitten en ziende, dat Brousson nog steeds sliep, greep hij zijn degen en den rol touw, opende het luikje en klom op het dak. Een oogenblik aarzelde hij, terwijl hij naar het koord keek.

„Als ik het aan den muur laat hangen, zal het hem verraden," zei hij, „en bovendien kan hij het misschien zelf noodig hebben om zich naar omlaag te laten zakken. Ik zal maar zoo goed en kwaad als het gaat, naar beneden zien te komen."

Dit zeggende bracht de brave Bruman het koord

weer naar binnen, wierp, voor het laatst een blik vol liefde op zijn meester en, nadat hij zijn degen had aangegespt en zijn pistool in den gordel gestoken, liep hij behoedzaam den dakrand langs, terwijl hij overal zocht naar een middel om er af te komen.

De maan scheen helder; maar er stonden op het huis zooveel torentjes, gevels en schoorsteenen, dat Jan niet bang was, dat men hem zien zou. Bovendien hadden de meeste dragonders hun nasporingen gestaakt en waren met de burgerwacht in de keuken aan het drinken en schreeuwen. Slechts enkele dragonders, waaronder zich een officier bevond, hielden nog de wacht bij hun paarden, terwijl Andreas en zijn makkers hen van wijn en voedsel voorzagen.

Jan Bruman kroop nu terug naar dat gedeelte van den muur, waar hij een paar dakgoten had opgemerkt. Hier strekte zich een zijvleugel van het gebouw uit, veel lager dan het dak, waarop hij zich bevond. Hij besloot dus hier zijn fortuin te beproeven; hij zag even naar beneden en bemerkte nu een schildwacht, die zijn post nog niet scheen te hebben verlaten.

Zijn bloed kookte bij het gezicht van den vijand.

„Die schelm!" fluisterde hij, terwijl hij zijn pistool greep, „hij heeft zeker van nacht wel meegeholpen om mijn arme zuster te mishandelen." Juist keerde de man zich om, zoodat Jan hem in 't gelaat kon zien. Dat gelaat drukte niets uit dan goedheid en zachtmoedigheid, en Jan liet zijn pistool weer zakken en zette zijn weg voort.

Wij keeren nu tot onze vrienden Paul en Oscar terug, die wij daar straks hebben verlaten. De beide zwagers en de jonge Filip zagen met verwondering

en ontsteltenis naar de geweldige troepenmacht, die rondom Kruisheuvel was samengetrokken. De hoeve was letterlijk omringd door gewapenden, sommigen te paard, maar de meesten te voet. De bende had zich overal verspreid; de tuin, de stal en alle bijgebouwen waren bezet.

„Filip", zei Oscar, terwijl zij stilstonden op een plek, waar zij goed verborgen waren en toch alles konden zien, wat er voor en om het huis gebeurde, „denkt gij, dat mijn vrouw en haar moeder en de kinderen nog in huis zijn of zouden zij zijn ontkomen? Hebt gij haar iets hooren zeggen, waaruit ge kunt opmaken, dat zij de vlucht wilden nemen?"

Filip schudde droevig van neen.

— Geduld maar, broeder," zei Paul, „laten we hopen, dat ze nog ontkomen zijn. En zoo niet, dan zullen wij ze nu wel spoedig te zien krijgen."

— O, Paul, die onzekerheid is erger dan de dood. Wie weet, wat zij nu van die ellendelingen te lijden hebben; want mijn hart zegt mij, dat zij nog in huis zijn. Zie, er ontstaat beweging onder die schurken. Er dringen verscheidenen naar binnen. Daar gebeurt zeker iets vreeselijks. O, ik moet er heen, om mijn geliefden te beschermen!"

— Mijnheer Hubert," viel Filip hierop in, „luister nu naar mij; ik vrees, dat ik door mijn nalatigheid voor een deel de oorzaak ben van deze rampen, daar ik op mijn post heb geslapen. Maar ik kan niet dulden, dat gij zoo roekeloos den dood te gemoet loopt. Zoo gij met Mijnheer Lingard hier rustig wilt blijven wachten, zal ik heimelijk naar het huis sluipen, om zoo mogelijk te weten te komen, hoe het

met de dames gesteld is. Het zal mij wel gelukken, hoop ik, want de meeste soldaten zijn nu binnen en de anderen staan hier en daar verspreid. Als gij of Mijnheer Paul hun in de handen vielt, zou het heel wat erger zijn."

Dit edelmoedig voorstel werd dankbaar aanvaard en Colinet ging dadelijk op zijn boodschap uit. Het schuin afloopend terrein, met jong groen beplant, waar de beide zwagers verborgen zaten, liep in rechte richting langs het hoofdgebouw. Zij konden van hier uit vrij duidelijk zien, wat er voor het huis gebeurde. Tusschen het huis en de plaats, waar zij zich bevonden, lagen de weide en de tuin, waar Filip noodzakelijk door moest. Zoodra hij was weggegaan, hadden zij hem ook uit het oog verloren. Maar zij hoorden gedurig de takken kraken, waartusschen hij zich een weg moest banen en eindelijk begrepen zij, dat hij het muurtje had bereikt, waardoor het kreupelbosch van de weide werd gescheiden en dat hij hier nu een gunstige gelegenheid afwachtte om verder te gaan.

Angstig vroegen zij zich af, hoe het hem zou kunnen gelukken, onbemerkt over die smalle weide te komen, want er zwierven daar voortdurend soldaten rond. Eindelijk zagen zij voor al de vensters van het huis lichten verschijnen; zij hoorden het gekraak der stukgeslagen deuren en de schildwachten, ook nieuwsgierig geworden, snelden van alle zijden naar den hoofdingang. Toen sprong Filip snel als de wind over de omheining, snelde de weide over en verdween in den tuin.

Een half uur van angstig wachten verliep, vóór de

verspieder terugkwam. Hij had deur en vensters onbemerkt weten te naderen en de zekerheid verkregen, dat het huis overal nauwkeurig doorzocht werd. Hij had de dames en de kinderen en zelfs Andreas gezien en ofschoon zij op dat oogenblik geen mishandeling te verduren hadden, was het toch duidelijk, dat zij geheel in de macht waren van hun ergste vijanden en aan hun spot en smaad blootgesteld.

Oscar en Paul vroegen nauwkeurig naar de minste kleinigheden, in welke vertrekken zich de gevangenen bevonden, wat zij deden en hoe zij er uitzagen.

Filip kon hun vooral één belangrijke mededeeling doen: sergeant Amaury was met eenige soldaten juist de plek genaderd, waar hij zich bevond, waarop de dappere jongen achter een kar was geslopen, die daar gelukkig dichtbij stond en het volgende gesprek had afgeluisterd:

„Ja, 't is waar, over een half uur worden verscheidene van onze manschappen en de garde van Sedan zoo snel mogelijk teruggezonden. De kolonel zegt, dat hij de gevangenen niet uit het gezicht wil verliezen. Onderwijl denk ik, dat hij een ferm stuk wild gaat zitten oppeuzelen en een paar flesschen wijn naar binnen slaan."

— En moet gij de gevangenen van nacht naar Sedan brengen?" vroeg een der soldaten.

— Ja, dat spreekt van zelf. Als er 't een of ander vervelend karweitje te verrichten is, is het altijd voor mij. En denkt eens aan: die ellendige, oude korporaal Baudin moet met drie soldaten het huis bewaken. Bij alle heiligen! die zullen 't zich wel lekker maken!"

De soldaten hadden zich verwijderd, zoodat Filip

het overige van hun gesprek niet had kunnen verstaan.

Dezelfde gedachte kwam te gelijker tijd bij de beide zwagers op, na het vernemen van deze berichten. Zij keken elkander wanhopig aan: zij waren zoo weinig in getal en zoo slecht gewapend! Oscar sloeg een blik op het venster zijner kamer, op dat van Paul en van het spreekkamertje en vroeg zich af of er geen kans voor hen bestond om daar binnen te komen. O, als hij die geweren en pistolen eens kon machtig worden, die daar verborgen waren! Welk een smart voor een dapper man! Zoo dicht in de nabijheid der geliefden te zijn en niets tot hun redding te kunnen doen! Als een angstkreet ontsnapte hem de vraag:

„Wat denkt gij, dat zij met Blanche en de kinderen en moeder zullen doen?"

Paul sidderde!

„Als de Heer haar niet in Zijn hoede neemt, zijn zij geheel aan de woede dier beulen overgeleverd", antwoordde hij.

— En dat wil zeggen," zei Oscar, terwijl hij trachtte zich kalm te houden, „dat als men haar zoo genadig mogelijk behandelt, zij jaren lang met misdadigsters en de gemeenste vrouwspersonen zullen worden opgesloten of wel op de Groote Markt te Sedan in het publiek door den beul gegeeseld."

— Ja," luidde het treurige antwoord.

„Zij zullen .... mijn arme Blanche zal aan de galg sterven," mompelde Oscar met saamgeknepen lippen. „De Baville zal haar aanklager zijn en zijn vader haar rechter, omdat Brousson en Bruman haar gasten geweest zijn, niet waar?"

— Helaas, Ja!"

— Gelooft gij, dat er nog mogelijkheid bestaat, ze te bevrijden?"

— In het minst niet," antwoordde de ander. „Ach! voor mijn moeder.... en Blanche zou ik den laatsten droppel van mijn bloed willen geven."

— Goed, wilt gij ons helpen, Filip?"

Deze beefde over al zijn leden, maar verklaarde zich niettemin bereid, mede een kamp op leven of dood te willen aangaan.

„Gij zijt onze aanvoerder, Oscar," zei Paul. Zeg gij maar, wat wij te doen hebben, en wij zullen u gehoorzamen."

— Stil eens even," zei Filip, „ziet eens!"

Zij wendden de oogen in de aangewezen richting, en staarden verbaasd naar 't geen zij zagen.

Boven op het dak, bij een der vele hooge schoorsteenen stond een man. Hij keek overal om zich heen, blijkbaar om te zien, of het huis in den omtrek niet werd bewaakt, terwijl hij met alle behoedzaamheid zocht naar een plaats, waarlangs hij naar beneden zou kunnen klimmen. Als door een beschikking der Voorzienigheid was er op dat oogenblik geen enkele dragonder in den tuin, ofschoon zij toch dicht in de nabijheid waren. De man scheen nu met zijn handen te beproeven, of de buizen, die van de dakgoot naar beneden liepen, stevig genoeg waren om hem te dragen; daarna zag hij naar alle zijden rond, ten einde te weten, naar welken kant hij moest vluchten.

Dicht daarbij stond een verdorde boom. Vlug als een eekhoorn klom Paul er in en gaf met zijn hoed den vluchteling een teeken. De man hoorde het geluid,

dat Paul maakte, toen hij den boom in klom en verdween achter den hoogen schoorsteen. Toen hij echter bemerkte, dat de ander voortging met wuiven en dus een vriend bleek te zijn, kwam hij weer te voorschijn en beantwoordde de teekenen. Paul wees hem op de struiken, waar zijn makkers verborgen zaten en de vreemdeling maakte alweer door gebaren duidelijk, dat hij het begrepen had en dien kant uit vluchten zou.

Het zou natuurlijk nutteloos geweest zijn, zich langer aan zulk een gevaarlijken toestand bloot te stellen; Paul klom dus in allerijl den boom uit en haastte zich terug naar Oscar en Filip. Ondertusschen was de onbekende reeds begonnen langs den muur naar beneden te klauteren. Het was een vreeselijk gezicht, die man, die daar als 't ware tusschen hemel en aarde hing; hij moest wel moedig en vlug zijn om zoo iets te durven beproeven. Onze drie vrienden, die elk oogenblik konden verwachten hem naar beneden te zien tuimelen, baden vurig voor zijn redding en naderden daarna zoo voorzichtig mogelijk den muur tot aan den rand der beek, waar zij bleven wachten. Hij scheen den grond reeds te hebben bereikt en zich nu hier of daar een oogenblik schuil te houden, want men zag hem nergens meer, noch bij den muur, noch in den tuin.

„Goddank!" fluisterde Oscar, „moge die man nu een goed en behulpzaam vriend zijn."

Nauwelijks had hij die woorden gesproken, of uit de schaduw van een der meest vooruitstekende gebouwen trad een donkere gestalte naar voren. Paul vertoonde zich nu ook en de vreemdeling naderde hem. Hij klom over het muurtje, terwijl hij hun

wenkte met de hand, doorwaadde de beek, maar bleef middenin staan, maakte toen een grooten omweg en sprong eindelijk op den oever, waar zij hem wachtten, maar nog op vrij grooten afstand.

„Wij zijn er goed afgekomen," zei Paul, „weet gij waarom hij een anderen kant is uitgegaan?"

— Ja," antwoordde Oscar, „ik heb twee soldaten gezien, die op het gras lagen te slapen. Ik had hen daar straks bemerkt, terwijl wij naar den vluchteling keken. Maar laten we nu naar hem toegaan."

Nauwelijks waren zij den man genaderd, of Paul meende hem te herkennen. Dat gelaat had hij in zijn jeugd meer gezien, het geleek sprekend op dat zijner moeder: en hij zag niet verkeerd, want de vluchteling was niemand anders dan Jan Bruman.

ZEVEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

In 's vijand's hand.

„De Heer heeft mij tot u gezonden," zei Jan Bruman opgewonden, toen zij hem hun plannen hadden medegedeeld. „Ik heb Brousson daarboven achtergelaten, in de hoop hem op de een of andere wijze van dienst te kunnen zijn en daar bevind ik mij nu te midden van trouwe vrienden, die gaarne bereid zijn mij te helpen. Laat eerst de dragonders en de garde maar naar Sedan terugkeeren; dan vallen wij het huis aan

en maken ons gemakkelijk meester van de Baville en de weinige soldaten, die bij hem blijven. Als wij onze vrienden hebben bevrijd, trekken wij samen weg en trachten de grens te bereiken."

Oscar had vaak den oom zijner vrouw hooren roemen als een zeer stoutmoedig man en het voorstel van Bruman bewees hem wel duidelijk, dat die geruchten niet overdreven waren. Men overwoog een oogenblik de moeilijkheden, die zonder twijfel aan het plan verbonden waren, en eindelijk gaf Paul den raad, de uitvoering ervan geheel in handen te stellen van baron Durand. De oude soldaat stemde hierin zelf toe en beloofde zich aan Oscar's leiding te zullen onderwerpen.

— Om te beginnen," zeide hij, „stel ik u deze wapens vast ter hand, die ik zoo lang van u geleend had. Deze degen heeft, als ik mij niet vergis, al eens meer het bloed van een vijand gedronken."

Oscar bezag den degen, dien Bruman hem aanbood, en aanvaardde dien met zichtbare blijdschap. Hij trok hem uit de schede en kon niet nalaten er eenige stooten mee in de lucht te maken, terwijl Bruman hem goedkeurend toelachte.

„Heel goed, heer baron, gij kent uw wapen: houding van voet en hand, de noodige kracht en behendigheid: alles in orde. Maar wat vermag een soldaat zonder wapens. Wacht, ik weet wat!"

Tot groote verbazing van allen sprong Jan Bruman over den muur bij de beek en liep snel naar de beide nog slapende soldaten. Het was een wonder, dat hij niet werd ontdekt, want juist op dat oogenblik klonk voor de ruiterij het teeken tot opzitten en snelden

de dragonders naar hun paarden. Een paar soldaten liepen zelfs langs hem heen zonder hem op te merken. Jan nam zonder aarzelen de sabels van de slapende schildwachts op, snelde toen terug en bood ze Oscar aan.

„Neem er een voor uzelf, kameraad," zeide deze. „De andere is voor Paul. Neem ook een van mijn pistolen. Straks zullen we nog wel wat voor Filip vinden."

— Geef hem maar zoo lang een flinken eiken stok," gaf Jan te raad. „Dien kan hij misschien beter hanteeren dan een echt wapen. Ik heb menigmaal een vijand zien neerslaan met een geweerkolf, en dat is toch eigenlijk hetzelfde als een eenvoudige stok."

Er werd een verbazende knuppel afgesneden, en zoo was nu het geheele gezelschap van wapenen voorzien. Paul en zijn oom bonden hun degen met een das of een eind touw om het middel, daar Jan de gordels niet had meegebracht. Nu was men gereed. Er behoefde nog maar gewacht te worden op het vertrek van het regiment.

Bruman vertelde ondertusschen, dat de gevangenen, indien het hun gelukte den vijand te ontsnappen, in den geheelen omtrek tot den naasten grens toe vrienden zouden vinden, die hen allen, zooveel zij vermochten, zouden helpen. Het plan voor de vlucht werd dus nauwkeurig vastgesteld en een plaats van bijeenkomst bepaald voor het geval dat een scheiding noodig mocht blijken.

Te gelijker tijd stelden de dragonders zich in beweging en men hoorde hen luide morren, daar de Baville hen noodzaakte op te breken, vóór zij het huis hadden geplunderd. Waarheid was, dat de even schraapzuch-

tige als wreede booswicht van plan was, de voorwerpen van waarde, die hij in de woning had opgemerkt, voor zich te houden en voor de weinige mannen, wier hulp hem natuurlijk onmisbaar was. Dat was niet de eerste maal, dat hij bij de arrestatie van Hugenooten zoo te werk ging.

Toen het regiment weg was, behalve degenen, die de gevangenen naar Sedan moesten brengen, en de weinige manschappen, die het huis zouden blijven bewaken, kwamen onze vier vrienden uit hun schuilhoek te voorschijn, terwijl zij echter steeds behoedzaam om zich heen zagen om niet door den een of anderen schildwacht verrast te worden.

Oscar had ieder zijn eigen post aangewezen, dien hij bij den voorgenomen aanval moest innemen, en nu begaven allen zich zonder verdere aanmerkingen naar de aangewezen plaats.

Vóórdat zij scheidden, had Filip uit zijn zak den voorraad gehaald, dien Mevrouw Hubert hem dien morgen gegeven had, en dien onder allen verdeeld.

Terwijl hij zijn brood sneed, liet hij Oscar het mes zien, dat hij gebruikte.

„Dat is een geschenk van Mevrouw Hubert," zei hij. „Ik had op Kerstavond onder een hevigen sneeuwstorm eenige geneesmiddelen voor haar naar de arme Ursula gebracht, en Mevrouw Hubert gaf mij dit mes tot belooning."

Oscar antwoordde eerst niets, maar vervolgens haalde hij een fraai mes uit den zak en verzocht Filip dat voor het zijne in ruil te nemen. Daarna zeide hij met plechtige stem:

„Hier vatten wij post, vrienden! Wij zijn nu op de

plaats, waar de Heer zal beslissen of wij in Zijn hand de werktuigen zullen zijn ter bevrijding van onschuldig verdrukten, of dat wij met hen heden geroepen zullen worden om in Zijn heilige tegenwoordigheid te verschijnen."

Het was een eentonige weg van Sedan naar Kruisheuvel, slechts hier en daar omzoomd door enkele boomen, of een rij hagestruiken te laag om bij helderen maneschijn verscheidenen mannen tot schuilplaats te dienen. Niet ver van het huis echter stond links van den weg een groepje boomen en struiken. Rechts liep het terrein vrij steil af naar een groote, fraaie weide.

Dit punt van den weg had Oscar voor den voorgenomen aanval uitgekozen. Vast besloten daalden zij dus neer in de daarlangs loopende gracht om er tot het beslissende oogenblik verborgen te blijven. Ook Bruman was deze hinderlaag wel naar den zin, maar hij beefde toch ondanks zich zelf, daar hij wist, dat de kans hachelijk stond en de onderneming hun het leven kon kosten.

De moeilijkheid aan de uitvoering van hun plan verbonden, werd nog verzwaard, daar zij in 't onzekere waren omtrent het aantal en de plannen hunner vijanden. Dezen waren minstens tweemaal zoo talrijk als zij en zaten bovendien te paard.

„Daar zij zooveel sterker in aantal zijn," zei Oscar, „stel ik voor een hoop boomtakken en struiken op hun weg te werpen om hen tot staan te brengen. Als zij bij die hindernis komen, schieten we op hen toe. Als wij geen tijd hebben, dat plan uit te voeren, zal ons vuren hen spoedig doen bemerken hoe weinigen

wij in getal zijn en hun een verbazend voordeel op ons geven." En meteen voegde hij den daad bij het woord.

— Ja, op hun paarden kunnen zij ons gemakkelijk onder den voet rijden," zei Bruman die als oud gediende, vertrouwd was met die wijze van aanvallen der ruiterij. „Ik stel voor, dat we hier nu zoo stil blijven zitten als muizen, tot zij vlak tegenover ons zijn; dan moet gij en Paul eerst schieten en daarna stormen wij op hen toe met den degen in de vuist. Als wij eerst den kolonel en den sergeant met de geweren konden raken, zouden wij nog tijd hebben er een paar neer te houwen, vóór zij zich hebben vereenigd. De overigen slaan dan van zelf op de vlucht en wij winnen den slag en bevrijden de gevangenen. Maar vervolgens, wat zullen wij nog doen, zelfs als wij het winnen?"

— Ik heb hier in de nabijheid twee paarden, die we daar straks in de weide hebben achtergelaten. De zadels liggen bij de gracht aan den anderen kant van het hek. Hij, die van ons het leven er afbrengt, moet ze daar gaan halen. De paarden komen van zelf, als men ze roept, maar ik durf er geen van ons heen zenden, want de vijand is zoo op het oogenblik hier."

— Daar zijn zij al," zei Paul, terwijl hij naar het eind van den weg wees. „Bidt, beste vrienden, want misschien heeft ons laatste uur geslagen; God zij ons genadig!"

En stilzwijgend drukten zij elkaar allen als trouwe vrienden de hand.

„Nu," zei Oscar, „houdt uw wapens gereed. Verroert u niet, vóór ik heb geschoten; laat uw degens in

hun borst dringen, vóór zij nog een kik hebben gegeven."

Het was een verschrikkelijk oogenblik. Half weggedoken in de struiken, half over den weg heengebogen, den vijand vlak voor zich; en dan de gedachte wat er van het welslagen hunner onderneming afhing: wij behoeven nauwelijks te zeggen, dat hun hart bonsde van aandoening.

Vooraan reden twee dragonders gewapend met musketten, gevolgd door de twee vrouwen te paard, terwijl Blanche haar zuigeling in haar armen hield; dan kwam Andreas, eveneens te paard, met de beenen onder het zadel vastgebonden en den kleinen Victor voor zich: daarna de sergeant met de drie soldaten, terwijl de Baville den trein sloot.

Daar klonken twee schoten in den doodstillen nacht. Een der voorste ruiters en een van de drie, die achter de gevangenen reden, stortten dood neder, terwijl hun rossen in woesten draf vooruitholden. Een levendig geweervuur beantwoordde den aanval en vermengde zich met het krijgsgeschreeuw der aanvallers, die nu met hun degens de dragonders te lijf gingen.

Maar dezen waren voor het meerendeel oude, in den krijg geharde soldaten. De voorste, die, toen zijn makker viel, alleen gebleven was, sloot zich bij de anderen aan.

Sergeant Amaury loste zijn pistool in de richting, vanwaar de schoten waren gekomen, gelukkig zonder iemand te treffen, daarna riep hij zijn soldaten toe, dat zij er op in zouden hakken, gaf zelf zijn paard de sporen en reed op de Hugenooten toe. De eerste, die hem tegentrad, was Oscar. Deze had de

grootste moeite, zich met zijn zwaren degen te verweren. Er ontstond een verwoed tweegevecht: de ruiter trachtte zijn vijand terug te drijven en hem met zijn zwaard te doorsteken. Maar Oscar deed een zijsprong, waardoor hij een houw vermeed, die hem zeker zou hebben neergeveld en kwam daardoor aan de linkerzijde van Amaury, die hem daar veel moeilijker raken kon.

Nu had Oscar beslist het voordeel aan zijn kant, want terwijl zijn vijand zich zocht te herstellen van een stoot, die hem dwars over het gezicht had geraakt en de hand werktuiglijk aan het hoofd bracht, stak de ander hem zijn degen dwars door het lichaam, zoodat hij ineenzeeg.

Ondertusschen hadden ook Oscar's makkers zich moedig verdedigd. Paul, hoewel zelf gewond, stelde zich zóó dapper te weer tegen den dragonder, die hem had aangevallen, dat hij diens paard naar de zijde van den weg dreef, waar hij het met een hevigen degenstoot, over de helling deed struikelen, zoodat het naar beneden in het veld rolde en zijn ruiter in zijn val meesleepte.

Tot hiertoe ging alles voorspoedig. De dragonder, dien Bruman had aangevallen, kwam er niet beter af, want hij kreeg een houw, die hem onmiddellijk ter aarde wierp. Toch wist hij weer op te staan en te wijken naar den kant, waar de Baville had post gevat. Deze riep hem bij zijn naam en beval, dat hij naast hem zou blijven.

Ondertusschen hielp Filip Jan Bruman om den eenigen nog overgebleven dragonder buiten gevecht te stellen. Maar deze, die zich tot nu toe moedig had

verdedigd, drukte zijn paard de sporen in de zijde en rende den weg op naar Sedan. Dadelijk snelde nu Filip op Andreas toe en sneed zijn touwen door. Zonder een woord te spreken haastten zij zich naar de gevangenen. Margaretha had al dien tijd haar tegenwoordigheid van geest weten te bewaren, daar zij ook begreep, dat er geen minuut te verliezen was. Maar Blanche was buiten kennis geraakt.

„Gij hebt verschrikkelijk veel gewaagd, beste Paul," zei Margaretha, „maar laten we nu maar zoo spoedig mogelijk vluchten om ons leven te redden."

— Haast u, Paul!" riep Bruman, „gij zijt gewond, neem gij uw moeder voor uw rekening; wij volgen u dadelijk."

Jan omhelsde zijn zuster, maar deze bad hem, toch vooral Blanche en de kinderen te redden. Daarna haastte zij zich voort met Paul, die naast het paard liep. De weg ging dwars door het veld in de richting, die men te voren had bepaald. Daarop kwam Andreas, die te paard zat, met den kleinen Victor voor zich.

„Haast u!" riep Bruman hem toe, „zie, dat gij Paul en Mevrouw Lingard inhaalt, daar ginds gaan zij, in 't veld." En Andreas reed spoorslags zijn meesteres achterna.

Toen Bruman zich omkeerde, zag hij Oscar, die zijn best deed, om zijn vrouw, die nog altijd de kleine Leonie aan haar hart hield geklemd, uit haar bezwijming bij te helpen.

— Zijt gij wel dwaas!" riep Jan uit, „wat doet ge toch noch hier! In 's Hemels naam! maak, dat ge weg komt. Zie eens achter u, wat daar aankomt!"

Oscar zag om en het bloed stolde hem in de aderen. Het was de Baville, die met den gekwetsten soldaat op hen toereed, terwijl hij met zijn karabijn op hen mikte. Het was of een nevel hem voor de oogen trok. Hij wist welk vreeselijk gevaar zijn geliefde dreigde, die daar bewusteloos neerlag.

„En wij hebben geen wapenen," fluisterde hij wanhopig tot Jan.

— Neen, maar geen moed verloren! Draag gij haar weg. Vlucht maar dwars door het veld. Filip neemt het kind voor zijn rekening en ik zal uw aftocht zoeken te dekken."

Maar Filip was nergens te zien, zoodat Oscar moeder en kind beiden in zijn armen nam. Eerst moest hij een eind den weg over, voordat hij het veld kon bereiken. Terwijl hij voortdraafde, viel Bruman woedend zijn vijanden aan. De Baville hief zich op in den stijgbeugel en gaf vuur op den vluchteling, maar gelukkig miste het schot. Nu greep Jan zijn paard bij den teugel om dat naar den kant van den weg te drijven, maar een tweede schot van de Baville velde hem ter aarde.

„Dat is er een!" riep de kolonel, „vooruit nu!"

En hij rende naar de opening in de doornhaag, waardoor Oscar den weg verlaten had om in het veld neder te dalen. Daar zag hij hem in de verte loopen, nog nauwlijks halverwege, met zijn lieven last in de armen.

„Stijg af, Lodewijk," riep hij, „laat uw geweer steunen op de haag, hier, en schiet dan op dien schurk; maar pas op, dat ge de vrouw niet raakt."

De soldaat legde zoo kalm aan, alsof hij op een

schietschijf had gemikt. Oscar wankelde, deed nog een paar schreden en stortte toen met zijn dubbelen last neer.

„Een goed schot, Lodewijk. Daarvoor wordt ge korporaal. Ga eens zien, of hij dood is."

— De kogel is hem in het hart gedrongen, kolonel," zei Lodewijk, toen hij bij zijn overste terugkeerde, „hij zal hier op aarde nooit de oogen meer opslaan."

— Heel goed. Neem dan de vrouw en het kind op. Zet ze maar zoo goed en kwaad als het gaat op uw paard en volg mij dan."

Lodewijk gehoorzaamde. De Baville laadde zijn pistolen weer en de kleine stoet sloeg langzaam den weg in naar Sedan.

Zoodra zij uit het gezicht waren, stond Bruman, hoewel met groote moeite, op; zijn linker arm was gebroken en hing machteloos neer. Daar hoorde hij zich bij den naam roepen en zag Filip uit een der boomen van het boschje naar beneden klimmen.

„Het gevecht is uit," zei Jan. „Wij moeten nog dankbaar zijn voor de hulp, die de Voorzienigheid ons heeft geschonken. Zijn Blanche en Oscar gered? Ik geloof waarlijk, dat ik was flauw gevallen."

— Mijnheer Hubert is doodgeschoten en Mevrouw en het kindje zijn gevangen weggevoerd," antwoordde Filip.

— Loop eens gauw naar hem toe. Wie weet, of er nog niet een levensvonkje is overgebleven; of liever, wacht even: ik ga ook mee. Breng dat paard eens hier, dat is het paard van die arme Blanche."

Filip ving het dier op en Bruman vergezelde hem, ondanks de vreeselijke pijn, die hij aan zijn arm leed,

naar de plek, waar Oscar was neergestort. Deze haalde echter nog adem.

„Arme kerel! wij moeten hem meevoeren," zei Jan. „Zij zouden hem hier straks nog vandaan halen, als we hem lieten liggen. Wie weet, of hij 't er nog niet boven op haalt?"

Filip wist niet wat te doen.

„'t Is onmogelijk," zei hij.

— Ja, we moeten het toch beproeven," zei Bruman. Ik geloof, dat de kogel hem meer zijlings geraakt heeft. Laten we hem op dat paard zetten, dan vinden we misschien wel het een of ander voertuig om hem elders heen te brengen. Gauw wat! want over enkele minuten is de heele troep hier om de lijken der soldaten te halen."

Filip aarzelde nu niet meer en weldra verliet het kleine troepje het tooneel van dat vreeselijk gevecht.

In dien tusschentijd hadden de soldaten, die ter bewaking op Kruisheuvel waren achtergelaten, juist gedaan zooals sergeant Amaury had voorspeld; zoodra zij alleen bleven, waren zij aan 't slempen en zwelgen gegaan en gaven zich met zooveel uitgelatenheid aan hnn feestvreugde over, dat zij zich zelfs niet stoorden aan het schieten, dat zij heel duidelijk in de verte hadden gehoord.

Jeannette en Bertha hadden de wijk genomen in een dor meest afgelegen vertrekken en zaten bitter te weenen over het verlies van haar meesteressen en de lieve kinderen. Eindelijk gingen zij het huis uit en besloten zoo lang haar toevlucht te nemen bij een harer vriendinnen. Terwijl zij den tuin doorgingen, bemerkten zij een man, die zich door middel van een

touw boven van het dak af naar beneden liet glijden. Dadelijk kregen zij het vermoeden, dat het Brousson was, maar waren zoo wijs geen gerucht te maken en er ook later niemand iets van te zeggen.

Weinige dagen na de gebeurtenissen van dezen merkwaardigen nacht bevonden zich Claude Brousson, Mevrouw Lingard, Paul, Oscar, de kleine Victor, Bruman, en Filip bijeen in een klein Duitsch stadje. De invloed, dien de predikant op den daar regeerenden vorst bezat, verschafte hun allen in dien staat een veilige wijkplaats.

Maar ondertusschen zaten de arme Blanche met haar dochtertje gevangen te Sedan.

ACHT EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

In den kerker te Sedan.

Er stonden in den tijd, waarin onze geschiedenis voorvalt, heel wat fraaie huizen te Sedan, maar niet één was zoo sierlijk en geriefelijk ingericht als dat van den advocaat Le Marchand. Het was omgeven door een prachtigen, dichtbegroeiden tuin, in welks schaduw de kinderen zich 's zomers zoo kostelijk konden vermaken.

Maar nu was het winter, en boomen, hagen en grasperken, alles was bedekt met een helderwit sneeuwtapijt.

Mijnheer Le Marchand was, na een korte afwezigheid, weer voor eenige dagen thuisgekomen en zat voor het venster der eetkamer te kijken naar de kinderen, die daar buiten in den besneeuwden tuin vroolijk liepen te stoeien. Hij dacht terug aan den tijd, toen hij zelf nog een kind was en in ditzelfde huis woonde, dat van ouder tot ouder aan zijn geslacht had behoord. Hij herinnerde zich, hoe hij toen ook met zijn makkers spelen en ravotten kon, zooals hij het nu zijn eigen kinderen zag doen. Zijn vrouw was naast hem komen staan en samen vermaakten zij zich met de pret van hun kleinen, toen men plotseling op straat een geluid als van een jachthoren hoorde.

Ons vroolijk groepje staakte zijn spel en liep naar het hek. Onmiddellijk daarop kwam een aardig meisje van ongeveer elf jaar, met gitzwarte kijkers, binnensnellen met eenige brieven in de hand.

„Daar zijn ze, Papa!" riep ze. „Ik heb ze het eerst aangepakt. Zie eens, er is een vreemd zegel op."

— Goed, Lucie," zei haar vader, „ga maar gauw weer spelen, terwijl ik mijn brieven lees. Straks kom ik ook buiten om eens te zien, wat ge alzoo doet."

Het kind huppelde de deur uit en de advocaat opende zijn brieven, die hij achtereenvolgens met meer of minder aandacht doorlas. Maar één was er, die bijzonder zijn belangstelling gaande maakte. Met gespannen aandacht las hij dien door en zei vervolgens tot Mevrouw Le Marchand:

„Van wien denkt ge, dat die brief komt, Mathilde?"

— Hoe weet ik het? gij hebt zoo'n drukke correspondentie. Ik zou wel knap moeten zijn, als ik zoo

op éénmaal den schrijver van een brief wist te noemen, gericht aan een man van de wet."

— Nu, ik zal uw nieuwsgierigheid maar niet lang op de proef stellen. Dit is een brief van mijn ouden schoolmakker, Claude Brousson."

Mevrouw Le Marchand liet een uitroep van verbazing hooren.

„Die uitstekende man!" zeide zij. „Men moet wel slecht zijn om zoo iemand te vervolgen. Maar waarover schrijft hij u?"

— Over die ongelukkige Mevrouw Hubert, of beter gezegd Mevrouw Durand. Hij heeft er van gehoord, dat ik eenige stappen te haren gunste heb gedaan, en verzoekt mij nu, zoo mogelijk nog meer in haar belang te doen. De Hemel moge de arme vrouw genadig zijn! Zij verkeert in een allertreurigsten toestand."

— Etienne, gij hebt mij beloofd, dat ik haar eens mocht bezoeken. De eerste maal, dat gij er heen gaat, ga ik met u mede. Ik heb haar nog nooit gezien en gevoel mij toch tot haar aangetrokken. Haar gedrąg moest haar vervolgers wel doen blozen voor zich zelf. Met uw invloed en uw bekwaamheid zult ge toch wel iets voor haar kunnen doen."

Mijnheer Le Marchand schudde het hoofd en antwoordde: „Ik heb haar reeds met alle middelen, die mij ten dienste stonden, verdedigd, maar tevergeefs. Die oude, schurksche de Baville heeft, naar het schijnt, een haat tegen die familie. Hij is een doodvijand van Claude Brousson en schijnt door allerlei, ook ongeoorloofde middelen haar in zijn rechtsgebied te willen betrekken, om zelf over haar recht te spreken. Toen ik de jonge vrouw daar zoo voor den

burgemeester zag staan, werd ik getroffen door haar lief, onschuldig uiterlijk en ik kon het niet over mij verkrijgen, zulk een onrechtvaardigheid stilzwijgend toe te laten. Ik heb mij er dus uit alle macht tegen verzet en haar verdediging op mij genomen. Maar ik kan eigenlijk niets voor haar doen, want zij bekent zelf, dat zij schuldig is."

— Schuldig?" riep Mevrouw Le Marchand uit. „Is het geen schande, Etienne, dat een jonge moeder met haar kind in een vunzig kerkerhol wordt opgesloten, omdat zij tot denzelfden godsdienst behoort als Coligny en Montmorency en zij een vervolgden vriend een schuilplaats onder haar dak heeft verleend? O, de vloek des Heeren zal ons land treffen om zulk een schandelijk onrecht."

— Als de Graaf maar niet zoo'n vreeselijke haat koesterde tegen Brousson, hetgeen nog te erger wordt doordien deze voortdurend overal het land doortrekt en brieven rondzendt, dan zou het geval van Mevrouw Durand misschien niet zoo lastig wezen," voegde Mijnheer Le Marchand er bij. „Maar ongelukkig is zij in die zaak ten nauwste betrokken. En daarbij geloof ik, dat de dood der dragonders, die om harentwille gevallen zijn, maken zal, dat haar beschuldigers niet eer tevreden zullen zijn, vóór zij haar bloed hebben zien stroomen. De overheid is vast besloten allen, die den banneling zouden willen herbergen, een afschrikkend voorbeeld te geven."

— O, moge God het hun vergeven!" riep de goede vrouw uit. „Maar gij moet trachten haar te redden."

— Ik beloof u, Mathilde, zoowel om harentwille als om u en de eer van het recht, in deze zaak niets

onbeproefd te laten. Ik ben blijde, dat het Hof nu geen zitting houdt te Troyes en ik dus nu hier kan blijven. De grootste dienst, dien ik haar kan bewijzen, is te beletten, dat zij naar Montpellier gezonden wordt. Binnen kort wordt haar zaak hier behandeld, zoodat zij weldra hooren zal, wat haar te wachten staat."

— En wanneer gaan wij haar eens opzoeken?" vroeg Mathilde.

— Van avond, te half acht!" antwoordde haar echtgenoot, die nu verder de lezing van zijn brieven ten einde bracht, vóór hij, volgens zijn belofte, zijn kinderen in den tuin ging opzoeken.

Het was reeds geheel donker, toen de advocaat en zijn vrouw voor het sombere gebouw stonden, waar Mevrouw Hubert gevangen zat.

De nauwe straten, die zij waren doorgegaan, waren slechts flauw verlicht door de lampen, die hier en daar in de winkels en huizen brandden. Er stonden nog enkele menschen voor de poort der gevangenis. Sommigen zagen het echtpaar welwillend, anderen met een boos gezicht aan, al naar gelang zij Mevrouw Hubert als schuldig of onschuldig beschouwden.

„Kijk! daar is die advocaat met zijn vrouw, die naar dat kettersche wijf komt kijken; ik hoop maar, dat het hem niet lukken zal, haar te laten vrijspreken en dat ze gauw op de Groote Markt zal worden opgehangen; 't is een schande, dat de Roomsch-Katholieke advocaten de verdediging van die verraders nog op zich nemen,"

— Zie eens, Bernard," zei een ander, „dat is Mijnheer Marchand, de groote advocaat, die zoo zijn best doet om die arme Hugenootsche vrouw los te krijgen.

Ik hoop van harte, dat het hem moge gelukken!"

De bezoekers werden spoedig bij de gevangene toegelaten. Deze zat bij den schoorsteen; een klein olielampje verlichtte ternauwernood haar sombere cel. Zij zat te werken aan een kleedingstuk voor haar kleine, die vredig lag te slapen op een matras in een hoek van het vertrek. Toen de bezoekers binnentraden, keerde zij zich om en trad op hen toe met een droevigen glimlach op het gelaat, die Mevrouw Le Marchand geheel van de wijs bracht. Zij had zich voorgesteld een bedroefde, een lijdende te zullen vinden, die zij zou moeten troosten en opbeuren en, zie, daar stond die jeugdige, lieflijke gestalte voor haar, zoo rustig en kalm, die de bezoekers met helderen, bijna opgeruimden blik tegemoet trad. Was dat nu die kettersche vrouw, die daar, van allen verlaten, bedreigd werd met een schandelijken dood! Mevrouw Le Marchand zag haar echtgenoot half verwijtend aan en riep:

„O, Etienne, hierop hadt ge mij niet voorbereid!" En met deze woorden viel zij snikkend Blanche in de armen.

„Arme, onschuldige vriendin!" zei zij tot haar, „te moeten denken, dat gij hier zoo alleen en verlaten zit, zonder iemand om u te troosten! Moge de Heere u troosten! En ik zal voor u een zuster, of liever een moeder zijn; ik zal alles voor u doen, wat ik kan."

Die vriendelijke woorden klonken Blanche zoo vreemd in de ooren, als een zacht ruischende muziek, die zij lang geleden gehoord had. Al aanstonds bij haar binnentreden had zij op het gelaat harer bezoekster een trek van welwillendheid opgemerkt en dankbaar voor dit kleine bewijs van liefde was zij haar tegemoet

getreden. Maar nu kon zij zelfs geen woord spreken van aandoening. De gedachte aan haar moeder, haar man, Paul, haar kleinen jongen, haar treurigen toestand, dat alles kwam haar te gelijk verward voor den geest, en ofschoon zij gewoonlijk niet veel aan zich zelf dacht, werd haar ontroering haar nu te machtig en zij klemde zich innig vast aan die vrouw, de eerste, die haar na vele maanden een vriendelijk woord had toegesproken. Ook gaf zij haar tranen den vrijen loop en weende lang aan haar hart.

De heer Marchand was eveneens zeer getroffen door dit onverwacht tooneel; want ook hij was iemand van een liefderijk karakter en zijn vrouw werd hem om dit bewijs van medelijden aan zijn onschuldige cliënte nog te dierbaarder.

Toen eindelijk de beide vrouwen eenigszins tot zich zelf waren gekomen, bracht de gevangene Mevrouw Marchand naar den hoek, waar haar kleintje lag te slapen, en terwijl zij de lamp oplichtte en de grove deken opsloeg, zeide zij op dien toon, zooals alleen een moeder het kan:

„Daar hebt ge mijn kleinen schat, Mevrouw, dien hebben zij mij toch nog gelaten. Kan ik, met mijn kindje bij mij, met een gerust geweten en uw vriendschap, niet gelukkig en tevreden zijn?"

— Ja, als de zegen Gods geluk kan schenken, dan weet ik zeker, dat gij het bezit. Ook deze wolk zal voor u wel voorbij trekken, hoe somber en droevig zij er nu ook moge uitzien; er zal vast wel het een of ander gebeuren, dat u uit de handen uwer vijanden verlossen zal."

Terwijl zij dit zeide, twijfelde zij toch innerlijk

even sterk als haar man aan de vervulling dezer voorspelling.

„De Heer is goed en lankmoedig," zei Blanche; „op Hem wil ik vertrouwen. Van mijn kindsheid af heeft Hij mij geleid tot hiertoe. Lieve Mevrouw, ik heb een goede, lieve moeder gehad, die mij van mijn jeugd af met de teerste zorg heeft omringd. Mijn gansche leven door heb ik de rijkste zegeningen genoten, niet het minst die, welke de Heer mij schonk in mijn man en kinderen. Maar boven al die schatten, Mevrouw, bezit ik nog een grooteren: het is de liefde mijns Heilands. Daarom sterk ik mij ook in Zijn kracht. Ik zal geduldig het lot dragen, dat de goede Hemelvader in Zijn wijsheid mij te dragen geeft. Want ik weet, dat Hij mij niets zendt dan wat te mijnen beste dienen moet."

Dat was geen moedeloosheid of wanhoop, wat uit die stem sprak, het was meer dan aardsche kracht, wat die arme zwakke steunde. Mevrouw Le Marchand gevoelde het en zweeg. Zij was gekomen om te troosten en te bemoedigen en zie, deze martelares werd zoo zichtbaar gesteund door haar hoop en vertrouwen op de Rots der Eeuwen, dat geen stormen des levens haar anker uit dezen vasten grond schenen te kunnen wegslaan. In stilte vroeg zij zich af, of zij die hoop en dat vertrouwen ook haar eigen deel noemen mocht en vastelijk nam zij zich voor, aan deze jonge vrouw een voorbeeld te nemen en van nu aan alleen te streven naar dat eeuwig goed, dat geen macht hem, die het bezit, ontrooven kan. Dit verlangen zou éénmaal vervuld worden. Enkele jaren later, toen ook zij met hare familie uit Frankrijk werd

verbannen om den wille der waarheid, herinnerde zij zich dikwijls, hoe hen de Heer had geleid. Het begin van haar ware vreugde dagteekende voortaan van den dag af, waarop zij voor de eerste maal Blanche had ontmoet.

Snel waren er enkele uren voorbij gevlogen. Blanche had haar geheele geschiedenis verteld, somtijds met een lach op het gelaat, straks ook met tranen in de oogen en het echtpaar had met de grootste belangstelling toegeluisterd.

Daar ontwaakte de kleine Leonie en ging overeind in haar bed zitten.

„Zie eens, Mevrouw!" riep Blanche uit, terwijl zij het kind opnam en haar vriendin overreikte, „is het geen lief lammetje?"

— Ja, zeker," zei de ander, terwijl zij het meisje kuste. „Wat zullen mijn kinderen blij zijn, als zij haar eens mogen zien! Als gij het goed vindt, komen zij morgen eens."

— Heel gaarne!"

— Kom, liefje, kom bij Mama," zei Blanche, terwijl zij het kind weer in haar armen nam.

Mevrouw Le Marchand was diep aangedaan.

„Nog slechts enkele weken of dagen misschien," dacht zij, „en die liefderijke ziel gaat een schandelijken dood te gemoed, die lieve armen zullen hun teederen last moeten loslaten...." zij kon de gedachte niet langer verdragen en met haar armen op de tafel leunend, begon zij heftig te snikken en te weenen.

Blanche weende onwillekeurig ook, van dankbaarheid over zooveel toegenegenheid. Zij legde haar kind weer in bed en terwijl zij haar stoel naast dien

van Mevrouw Le Marchand schoof en het hoofd op haar schouder liet leunen, zei zij vertrouwelijk:

„O, Mevrouw, leer slechts te gelooven in Hem, die ook voor u geleden heeft. Ween maar niet om mij. Alles wat mij overkomt, is zeker goed voor mij. Zoo gij mij al bemint, bemint Hij mij niet duizendmaal meer? En als uw genegenheid mij al zoo dierbaar is, hoe moet dan Zijn liefde mij niet verkwikken."

En dit zeggende knielde zij neer; de advocaat en de cipier, die buiten stond, hoorde hoe zij een vurig gebed opzond voor haar vrienden en God vroeg, hun Zijn genade te schenken.

Eindelijk zweeg haar stem en na een hartelijk afscheid verlieten de bezoekers de gevangenis. De advocaat trachtte zich zooveel hij kon goed te houden, maar zijn vrouw weende nog voortdurend. En zoo keerden beiden in den donkeren nacht terug naar hun woning.

NEGEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Een Martelares.

Langzaam verliepen eenige weken en eindelijk vernam Blanche, dat zij voor 's Heeren zaak smaadheid zou moeten lijden.

Niet de dood wachtte haar, maar een straf erger dan de dood. En toch beefde zij niet terug: haar geloof bezweek geen oogenblik bij de gedachte aan de schande en smart, die haar te wachten stonden.

Mannen, die enkel gedreven werden door brandende haat tegen de kerk, waartoe zij behoorde en door de zucht om het den leden van de rechtbank naar den zin te maken, veroordeelden haar; maar Blanche vergaf haar beulen en beklaagde hen zelfs nog.

Dagelijks ondervond zij nieuwe blijken van de liefde en sympathie, die Mevrouw Le Marchand haar toedroeg. Gedurig kwam deze met haar echtgenoot de arme gevangene bezoeken en troost inspreken. Toen eindelijk bij de laatste zitting het vonnis door de Rechtbank werd uitgesproken, stond Mijnheer Le Marchand van zijn zitplaats op, verklaarde het besluit ten hoogste onrechtvaardig en beriep zich op het Hoog Gerechtshof. Maar er werd geen acht geslagen op zijn woorden en hij zelf haalde er zich de minachting zijner ambtsbroeders door op den hals.

Zonder een oogenblik te denken om de mogelijke gevolgen zijner handelwijze, gaf de stoutmoedige man luide zijn voornemen te kennen, de arme vrouw, die zulk een schandelijke behandeling in het minst niet verdiend had, onder zijn eigen dak te zullen ontvangen.

„Meent niet," zei hij tot de andere leden van de Rechtbank, „dat uw zaak, hoewel op het oogenblik zegevierende, daardoor gerechtvaardigd wordt. Iedere slag, die haar treft, zal u aanklagen voor de Hoogste Rechtbank en spreken ten gunste van uw arm, onschuldig slachtoffer, totdat éénmaal het sterfuur slaat, zoowel voor hen, die haar aanklagen als die haar veroordeelen. En gij durft beweren, dat onze godsdienst zulk een offer eischt! Schaamt u. Dit zegt ge alleen, om uw schande te bedekken. Ik, die een Fransch advocaat en edelman ben, ik zal de onschuld ver-

dedigen, gelijk mijn eer als Franschman het eischt en ik zal al mijn best doen om uw booze voornemen te doen mislukken. En gij, arme onschuldige," zeide hij, zich tot Blanche wendende, die met haar kind op den arm, voor de balie stond, doodsbleek, maar kalm en vastberaden, „wanneer gij hun wraakzucht hebt voldaan, neem dan de schuilplaats aan, die ik u aanbied onder mijn dak. Het zal ons zijn als trad een engel onze woning binnen. Wij zullen uw wonden trachten te heelen, en zoo het moet, trekken wij met u naar een herbergzamer grond, en schudden het stof van onze voeten, als wij deze stad verlaten, welker steenen wel haast moeten roepen, als zulke een wreedheid binnen haar muren wordt volvoerd."

Die stoutmoedige woorden troffen de overheid van Sedan; zelfs onder de advocaten en priesters hoorde men hier en daar een goedkeurend gemompel. Ook vele van de toeschouwers beklaagden de gevangene en bewonderden de welsprekendheid en den moed van den advocaat.

Het uitgesproken vonnis werd spoedig daarop te Parijs bekrachtigd; geen gebeden of smeekingen konden er iets aan veranderen. Zelfs zou de heer Le Marchand, als hij niet zulk een hooge betrekking had bekleed, en zulke invloedrijke vrienden aan het Hof had bezeten, na zijn in het openbaar gesproken woorden er niet ongestraft afgekomen zijn.

Maar na de bekrachtiging toonde de burgemeester van Sedan hem toch zijn ongenoegen door hem te weigeren de gevangene verder te gaan bezoeken of zich op eenige wijze met haar in betrekking te stellen, tot op den dag, waarop het vonnis zou worden voltrokken.

Blanche moest dus die sombere uren in de eenzaamheid doorbrengen. Waren het uren van droefheid of vreugde? Haar geweten stelde haar gerust: zij leed niet om eigen schuld. Maar de mensch is zwak en onvolmaakt van natuur; en schande en smart, zelfs wanneer wij ze lijden moeten voor de heiligste zaak, kunnen ons zoo lichtelijk doen bezwijken . . . .

Op den dag vóór de terechtstelling ontving Blanche nog voor het laatst een bezoek van den priester, die men belast had, haar tot beter inzicht te brengen. Hij vroeg haar nog eenmaal schuld te belijden, zich te bekeeren en eenvoudig een mis bij te wonen, om de straf, die haar wachtte, te ontgaan; maar zij bleef kloekmoedig en de priester moest heengaan zonder iets van haar verkregen te hebben. Na zijn vertrek nam Blanche haar kleine op, kuste haar en legde haar te slapen, waarna zij de lamp op de tafel zette en in diep gepeins verzonk. Weldra geraakte zij onwillekeurig in een sluimering en in haar droom zag zij haar kerker bevolkt met al haar geliefden. Daar trokken zij aan haar oog voorbij: Oscar, Paul, Victor, haar oom, Brousson en haar vrienden Le Marchand. Zij vergat haar eenzaamheid, haar gevangenschap, het vonnis, dat haar dreigde, zij strekte haar armen uit om die schimmen te omhelzen, maar plotseling verdwenen zij en Blanche kwam tot zich zelf. De lamp was uitgegaan, Léonie sliep, de morgen naderde reeds, zooals zij bemerkte uit het slaan van de torenklok en van alle zijden kwamen de boeren uit den omtrek toestroomen om zoo vroeg mogelijk een plaatsje op de Groote Markt te veroveren, ten einde het schouwspel van dichtbij te kunnen genieten.

Blanche streek zich met de hand over het voorhoofd en dacht na.

„Het was een droom," zeide zij hardop, „nu zijn zij allen weg: Mama, Oscar, Paul, gij kunt uw arme Blanche niet zien, gij kunt haar niet helpen. Maar Gij, Heere Jezus, Gij ziet mij wel; Uw liefde dringt door kerkermuren. Gij zijt bij mij, Gij zult mij helpen en ondersteunen. Gij, die het niet verdiend hebt, Gij zijt om mijnentwille gegeeseld en gekruisigd en nu zult Gij mij door Uw kracht ook de kracht geven, om Uws Naams wil slagen te verduren. Dank, dank, dat Gij mij waardig oordeelt, voor U te lijden!"

En met deze woorden ging Blanche naast haar dochtertje op de harde matras liggen en beval haar ziel Gode aan. Weldra werden haar ooren gesloten voor al die sombere, onheilspellende geluiden daarbuiten. Zij sliep in en de engelen Gods, die over de rechtvaardigen waken, hielden zeker ook de wacht bij het leger der arme gevangene.

Het dof geraas der menigte, het getrappel van de paarden der ruiters, het geroffel der trommen kondigde geheel Sedan aan, dat de ure was gekomen, waarop het vonnis zou worden voltrokken aan de kettersche vrouw, die zich een vriendin der verraders had betoond. Van de poort der gevangenis af tot midden op de marktplaats waren de straten afgezet door een dubbele rij soldaten. Daarachter krioelde de menigte, dicht opeengepakt in de nauwe straten of hier en daar zich meer verspreidend op de markten en pleinen, waar de stoet langs zou komen. Van vele uren ver uit den omtrek was het buitenvolk naar de stad gekomen en ook de Roomsche geestelijkheid, die

dezen dag door een plechtige processie wilde vieren, was talrijk vertegenwoordigd. De leden der Gereformeerde Kerk daarentegen hadden besloten dezen dag met bidden en vasten door te brengen.

Te tien uur reed een kar, vergezeld door eenige sergeants, tusschen de beide rijen soldaten door en bleef vlak voor den kerker stilstaan. Voorop ging de officier van justitie en op de kar zelf stond de beul: een lompe woestaard met het folterwerktuig in de hand, een langen, zwaren geesel. Van tijd tot tijd zwaaide de ellendeling de roede behendig en snel boven zijn hoofd en dan lachte het gepeupel en juichte hem toe. Voor hem was er een bank in de kar aangebracht, maar het slachtoffer moest blijven staan, om beter door allen gezien te kunnen worden. Daarna verscheen een aantal overheidspersonen, omstuwd door een erewacht, aan wier hoofd een officier reed. Gezamenlijk traden zij den kerker binnen.

Daar waren bijeen de Gouverneur der provincie, de burgemeester en magistraten, verscheidene advocaten, waaronder ook de heer Le Marchand en een aantal geestelijken. De Gouverneur, Graaf de Pinon, stond algemeen bekend als een achtenswaardig, vredelievend man; al den tijd, dien het proces van Blanche geduurd had, was hij van Sedan afwezig geweest en eerst den vorigen dag was hij in de stad gekomen. Aan hem had dan ook Mijnheer Le Marchand het te danken, dat hij hier ook tegenwoordig mocht zijn, daar de burgemeester hem bepaald geweigerd had, een voet in de gevangenis te zetten.

„Waar is de cel der gevangene?" vroeg de Gouverneur aan den cipier.

De man ging het gezelschap voor door een langen gang. Daar hoorde men opeens een zilveren kinderlach en daartusschen een zachte vrouwenstem, die trachtte de kleine tot zwijgen te brengen. De goede Gouverneur wenschte heimelijk, dat men hem maar niet in het vertrek zou brengen, waar hij die stemmen gehoord had. Maar die wensch werd niet vervuld: de cipier opende juist die deur en allen traden binnen.

De gevangene stond geheel in het wit gekleed, gereed tot vertrek, bij het venster, met haar kleine Léonie op den arm. Het meisje was in haar onnoozelheid even vroolijk als anders en kraaide van pleizier, terwijl zij haar moeder bij de krullen trok, die ondanks haar inwendige onrust toch moest glimlachen. Het was een aandoenlijk schouwspel: die jonge moeder, die zulk een vreeselijk lot te gemoet ging en toch in haar liefde zich zelf nog zóózeer meester was, dat zij nog een glimlach over had voor haar kind. De Graaf De Pinon bleef een oogenblik verbijsterd staan. Hij kwam eerst tot zich zelf, toen de gevangene met een beleefde buiging op hen toetrad. De edele Graaf ontblootte eerbiedig het hoofd, als had hij zich in het koninklijk paleis tegenover een dame van den hoogsten rang bevonden, maar behalve de advocaat, volgde niemand zijn voorbeeld. Hij trok nu Mijnheer Le Marchand ter zijde.

„'t Is vreeselijk," zei hij, „'t is vreeselijk! Is hier niets aan te doen? Kunt ge niet van haar verkrijgen, dat zij schuld belijdt en boete doet? Als gij er in slaagt, zal ik het vonnis doen vernietigen en op eigen hand de uitvoering ervan opheffen. Zeker, de voornaamste beschuldiging, die op haar rust, is het

verbergen van Brousson, maar daarvoor zal verbanning al voldoende straf zijn. Probeer het toch om Gods wil!"

— Helaas, Mijnheer, wij zouden tevergeefs beproeven haar van meening te doen veranderen. De godsdienst is voor haar geen zaak van ondergeschikt belang. Zie haar maar eens aan: ziet zij er wel naar uit om gemakkelijk tot wankelen te worden gebracht?"

De Gouverneur keerde zich weer tot Blanche. Daar zat zij met gesloten oog als wendde zij den blik af van deze aarde. De Graaf zuchtte. Straks opende zij de oogen weer, zag den Gouverneur aan en zei:

„Ik ben gereed, Mijnheer," maar de tranen begonnen weer snel over haar wangen te vloeien, toen zij een blik sloeg op de kleine Léonie.

De heer Le Marchand snelde op haar toe, de moeder kuste het kind hartstochtelijk en gaf het hem daarna over. Daar klonk in de plechtige stilte eensklaps de spottende lach van den burgemeester en de Baville. De Gouverneur keerde zich verontwaardigd om en stond gereed hun hun laagheid te verwijten, maar de advocaat kwam hem voor:

„Lage, verachtelijke loondienaar!" riep hij den burgemeester toe, „hoe zou men ook van zulk een schelm als gij zijt, eenig medelijden kunnen verwachten; uw grijze haren alleen behoeden u voor een welverdiende kastijding. Maar wat u betreft," zei hij, zich tot den officier wendende, „onwaardig edelman, u geldt die verontschuldiging niet. Gij zult de aarde niet lang meer met uw verpestenden adem bezoedelen en in spijt van uw adellijken titel zult gij door de hand van een eerlijk man vallen."

En met deze woorden trok hij zijn handschoen uit en wierp dien de Baville in het gezicht. Deze wilde antwoorden, maar de Gouverneur kwam tusschenbeide en zeide:

„Zwijg, Mijnheer, of ik laat u in arrest zetten. Ik weet niet in welke school gij lessen in de wellevendheid hebt opgedaan, maar in mijn jeugd werd iemand, die het waagde een vrouw te beleedigen als een eerlooze schurk beschouwd. Mijnheer de Burgemeester, als ik weer zoo iets van u hoor, zal ik er het Hof te Versailles van in kennis stellen. Mijnheer de advocaat, gij hadt het aan mij kunnen overlaten, de onbeschaamdheid van die menschen te straffen. De kastijding, die deze jonge vrouw treffen zal, is toch reeds wreed genoeg en behoeft nog niet verzwaard te worden door de lompheid harer vijanden of de al te groote gedienstigheid harer vrienden. Is hier niet de een of andere medelijdende vrouw in de nabijheid, die voor het arme kind zorg kan dragen?"

— Als Uw Excellencie het toestaat," zeide de advocaat, „zal mijn vrouw het als een groote eer beschouwen zich met het kind te mogen belasten."

— De knecht van den beul zal voor het kind zorgen", zei de burgemeester. „Ik heb Mevrouw Le Marchand al verboden in de gevangenis te komen.

— Stilte, Mijnheer," hernam de Gouverneur, „het kind is geen misdadige en de beul zal er met zijn handen niet aan raken. Zend om uw vrouw, Mijnheer Le Marchand."

Deze kwam oogenblikkelijk, want zij stond buiten te wachten. Zonder zich om de aanwezigen te bekommeren, liep zij recht op de gevangene toe en sloot haar in de armen.

Blanche trachtte te spreken, maar de tranen verstikten bijna haar stem.

„God zegene U!" snikte zij. „Als ik sterf, ontferm gij u dan over mijn arme, weerlooze kind, en geef het eenmaal weer aan haar vader. Hij en al mijn dierbaren zullen den Heer bidden u te zegenen, omdat gij eenmaal zoo goed waart voor hun arme Blanche."

— Ik zal een moeder voor uw kind zijn," zei Mevrouw Le Marchand weenend.

— En zie nu eens hier naar," ging Blanche voort, terwijl zij van haar borst een zijden zakje haalde, dat zij aan een koord om den hals droeg, „dat is het haar van Oscar. Ik zal het hier laten zitten, tot alles gedaan is. Schrei nu niet, maar luister naar mij. Als ik sterf, zooals wel waarschijnlijk is, moet gij een van mijn krullen afknippen en hier bij doen en hem dit dan zenden. Dat wilt ge wel voor mij doen, niet waar?"

— O, ja, al wat ge verlangt," zei de goede vrouw op smartelijken toon.

— Vaarwel dan, zuster." En zij omhelsde haar.

„En nu geleden wat God mij te lijden geeft."

Zij wendde zich om en ging naar de deur. De Gouverneur en al de overigen traden op zijde om haar door te laten. Achter haar kwam Mevrouw Le Marchand met het kind op den arm.

„Blijf nog eenige oogenblikken met het kind hier in het huis van den cipier," zei de advocaat tot zijn vrouw. „De menigte gaat ons achterna en dit gedeelte der stad zal weldra stil en leeg worden. Dan kunt gij naar huis sturen om iemand, die u vergezelt."

— Neen, Etienne, neen," hernam zijn vrouw. „Ik

zou gaarne met mijn vriendin meegaan, als zij naar een groot feestmaal ging. Nu zal ik haar ook niet alleen op die vreeselijke kar laten stijgen. Houd mij niet tegen, zij is mijn vriendin, en in de ure der beproeving verlaat ik haar niet."

— Mocht het ook u niet aan een getrouw hart ontbreken, als voor u de ure der beproeving slaat!" zei de advocaat, terwijl de bewondering die hem voor zijn vrouw vervulde, in zijn vochtig oog te lezen stond. „Ga met haar mede, lieve Mathilde, blijf bij de onschuldige. Ik zal trotscher op u zijn, wanneer ge op die ellendige kar staat, dan ik eenmaal was, toen gij mij in uw jeugd de hand gaaft voor het altaar."

Dit zeggende liep hij naar den Gouverneur en deelde dezen het plan zijner vrouw mede. De edele man schudde hem de hand en zeide:

„Gij en uw vrouw zijt uitstekende menschen, Mijnheer. Uw verlangen zal vervuld worden en ik zal er voor zorgen, dat beide vrouwen onderweg niet bloot staan aan beleedigingen."

Op dat oogenblik steeg uit de menigte een oorverdoovend geraas op. Blanche was op de kar geklommen en stond nu voor aller oog ten toon. Te gelijker tijd nam de beul naast haar plaats, hief de zweep op en deed onder het uitstooten van een paar gemeene vloeken, alsof hij zijn slachtoffer geeselde. Zij sloot de oogen en kruiste de armen over de borst.

De Gouverneur, die alles gezien had, werd rood van toorn.

„Hier, soldaten, hier, dragonders," riep hij, „grijpt dien vlegel eens bij den nek en haalt hem eens van de kar af, ik heb hem even wat te vertellen. Maakt

geen complimenten met hem, smijt hem er maar af, als hij tegenspartelt. Goed zoo!"

Daar stond de ellendige beul voor den Gouverneur.

„De wet is somtijds genoodzaakt te straffen," zeide deze streng, „die zware plicht is haar eenmaal opgelegd. Maar niemand, die nog een greintje menschelijk gevoel in de borst heeft, zou de hand willen leenen om de kastijdingen uit te voeren, die zij oplegt. Daarom moet zij zulke lage wezens zoeken als gij er een zijt om dat werk voor haar te verrichten. Maar zulke monsters worden in de maatschappij ternauwernood geduld en moeten zich wel wachten, dat zij hun plicht niet overschrijden. Die dame daar op de kar is tot de geeselstraf veroordeeld, maar niet om door u beleedigd te worden. Als gij dus met woorden of daden verder gaat dan bevolen is, zal ik u de ooren van het hoofd laten rukken en de zweep zal u de laatste vezel van het lichaam halen. Gij hebt mij begrepen? Ga nu terug naar uw post."

Met hangend hoofd keerde de man terug.

Op hetzelfde oogenblik, hoorde men een luid gemompel onder de menigte. Een hand drukte hartelijk die van Blanche. Mevrouw Le Marchand had naast haar plaats genomen op de kar.

„O Mathilde, gij hier, waarom hebt gij dit gedaan? Wat moet gij hier?" riep het arme slachtoffer.

— Ik ben hier om u het kruis te helpen dragen, gelijk ik eenmaal de kroon der overwinning hoop te ontvangen. Spreek niet, lieve, sluit uw oogen en stel u in de handen des Almachtigen."

Blanche bad in stilte en langzaam reed de kar voort. De beide vrouwen bleven achter den scherprechter

staan, terwijl zij elkaar bij de hand hielden. De een hield de oogen gesloten en trachtte al wat om haar was, te vergeten; de ander zag fier en met een uitdrukking van zegepraal in het oog om zich heen. Lachend en schreeuwend verdrong zich de volksmassa rondom den treurigen stoet. Toch waren er hier en daar wel enkelen met wat edeler gevoelens bezield, die de jonge vrouw beklaagden en de toewijding en opoffering harer vriendin bewonderden, terwijl weer vele anderen, die den advocaat kenden, zich verwonderden, dat hij zijn vrouw zulk een dwaasheid had toegestaan. De Hugenooten, die aan hun belangstelling geen uiting durfden geven, en ook enkele vrome Katholieken, baden in stilte voor de martelares.

Het geratel van de kar en het gedruisch der menigte klonken Blanche onbestemd en verward in de ooren, maar haar hart bleef standvastig en vol vertrouwen op God.

Eindelijk hield het geraas der menigte plotseling op. Instinctmatig opende het slachtoffer de oogen: de kar was op de Groote Markt gekomen, waar zij eensklaps bleef stilstaan. Zij zag een soort van verhevenheid, uit planken samengesteld, met een ruwen paal er op, waaraan eenige touwen hingen: met die touwen moest zij aan den paal gebonden worden!

Aan iedere zijde van het schavot hielden de dragonders een zekere ruimte vrij; Blanche herkende hun aanvoerder, die haar grijnslachend aanzag. Met een bede op de lippen, dat hem zijn schuld mocht vergeven worden, besteeg zij de trappen, die naar de martelplaats geleidden. Reeds stond de beul gereed om haar te ontvangen, maar eveneens Mevrouw

Le Marchand, die haar vriendin de hand reikte. Daarna beklommen ook de leden der overheid het schavot, terwijl de advocaat en de Intendant met eenige officieren aan den voet ervan bleven staan.

Toen reikte Mevrouw Le Marchand de kleine Leonie aan haar moeder over, die haar kind herhaalde malen hartstochtelijk kuste; het wichtje glimlachte en Blanche had nog kracht genoeg haar kind ook toe te lachen, daarna gaf zij het over aan den advocaat, die het haastig wegbracht. Zijn vrouw maakte nu de bovenkleederen van het arme slachtoffer los, zoodat haar schouders en rug ontbloot werden, hetgeen haar een blos van schaamte over het gelaat joeg.

De zachte hand harer vriendin bond snel de weerbarstige krullen op, die over haar rug en schouders vielen, daarna drukte zij een vurigen kus op haar lippen en viel haar luid snikkend om den hals. Rustig reikte Blanche haar het zakje over, waarin zich de kostbare relieken bevonden. Al haar pijnlijke plichten waren nu vervuld. Op haar verzoek stond men haar toe, dat zij niet aan den paal zou worden gebonden. Voor de laatste maal wierp zij nog een teederen blik op haar kleine lieveling, den advocaat en zijn vrouw, sloot een oogenblik de oogen en klemde zich daarna met beide handen aan den dwarsbalk van den geeselpaal, gereed om de straf te ondergaan.

Daar klonk op eens een luide kreet; men zag een man, die wanhopige pogingen deed om tusschen de dicht opeengepakte rijen der toeschouwers door te dringen. De dragonders gingen overeind in den zadel staan om beter te kunnen zien, wat er gebeurde.

Hun kolonel, de Baville, beval op luiden toon aan een sergeant en eenige dragonders, dat zij den man zouden grijpen. Maar daar hoorde men de bevelende stem van den Gouverneur:

„Niemand van zijn post!"

De Baville naderde den Gouverneur om hem een verklaring van de zaak te geven, maar deze antwoordde:

„Gij hebt verlangd hier de wacht te betrekken, Mijnheer; uw verlangen is voldaan; blijf dus, waar ge zijt en doe uw plicht. Niemand mag zich van hier verwijderen, gij noch één van uw mannen."

De Baville keerde vloekend naar zijn plaats terug, maar hoe hij ook over de hoofden der menigte heen tuurde, hij zag niets meer. Het tumult was bedaard, en hij, die het veroorzaakt had, was verdwenen.

Blanche had ook dien kreet gehoord, en zij had den klank dier beminde stem duidelijk herkend.

Eerst zag zij angstig om zich heen en stak onwillekeurig de handen uit naar de plaats, vanwaar het geluid kwam, maar toen zij zag, dat de soldaten op hun post bleven en de menigte weer kalm was geworden, scheen zij verlicht en hernam haar vorige houding weer, terwijl zij den beul een teeken gaf, dat hij kon beginnen. Hij trad op haar toe, de menigte hield haar adem in, toen zij hem de vreeselijke geeselroede boven het hoofd der ongelukkige zag opheffen . . . .

En het schandelijk vonnis werd voltrokken.

DERTIGSTE HOOFDSTUK.

De Liefde overwint.

In die droevige tijden van druk en vervolging waren er vele Protestanten, die hun geboortegrond verlieten om een toevluchtsoord te gaan zoeken in den vreemde, waar zij den Heer naar de inspraak van hun hart en geweten konden dienen.

Maar gelijk wij vroeger reeds zeiden: dit ééne feit, hoe alleszins verklaarbaar ook, dat men trachten wilde uit te wijken, werd beschouwd als een misdaad, die met levenslange opsluiting en verbeurdverklaring van goederen werd gestraft. Het moederland behandelde zijn kinderen op de wreedaardigste wijze, maar verbood hun tevens de vlucht te nemen. Zelfs in een geval als dat van Blanche, bleef de verplichting bestaan, ook na het ondergaan der straf, binnen de grenzen des rijks te blijven en de gevangenen werden even nauwlettend bewaard als vijanden in tijd van oorlog.

In dezen onnatuurlijken toestand van zaken begon toch langzamerhand van zelf verbetering te komen. Sommige Protestanten waren nog rijk genoeg om zich door aanzienlijke sommen de noodige hulp te verschaffen voor de vlucht. Verscheidene lieden, die uitsluitend op eigen voordeel bedacht waren, doorreisden zelfs Frankrijk om overal aan de vervolgden tegen

een zekere belooning de middelen ter ontsnapping aan te bieden. Menig vaartuigje, met vaardige hand bestuurd, gleed in den stillen nacht over de golven des oceaans tusschen de oorlogsschepen door, die te La Rochelle en in de andere zeehavens de kust bewaakten, en bracht zijn angstige passagiers behouden in Engeland of Holland. En in weerwil van de waakzaamheid der bezettingen, die aan de Noordelijke en Oostelijke grenzen geposteerd waren, bereikten ook voortdurend vele vluchtelingen in allerlei vermommingen te voet, te paard of per rijtuig veilig en wel Zwitserland of Duitschland.

Op een Januari-avond van het jaar 1696 verliet een rijtuig, bespannen met twee sterke paarden, een dorpje bij Sedan en naderde snel het Hollandsch grondgebied. Alle maatregelen waren zóó goed getroffen, dat de veilige vlucht der reizigers bijna verzekerd scheen. Reeds spoedde de reis ten einde. De heer Marchand had het gunstigste oogenblik er voor afgewacht en had zich ook de hulp verzekerd van een man, die zich op deze soort van ondernemingen toelegde en wiens zoon het rijtuig bestuurde. De grootste gevaren was men bijna te boven en het kleine gezelschap zag eindelijk het oogenblik naderen, waarop men zou kunnen afstijgen en het rijtuig onderweg bij vrienden achterlaten, alvorens den vreemden bodem te betreden.

Een man van rijperen leeftijd, die geheel het voorkomen had van een oud soldaat en den linker arm in een band droeg, zat op de voorste bank, met een kind van nauwelijks eenige maanden oud op de knieën, dat rustig sliep. Tegenover hem zat een jong

man met fraaie, maar bleeke en vermagerde trekken, als iemand, die pas van een ernstige ziekte is hersteld; maar de vreugde straalde uit zijn oog, terwijl hij zat te spreken met een bevallige jonge vrouw, die naast hem zat. Ook zij scheen herstellende; men kon 't haar aanzien, dat zij kort geleden heel wat leed en beproevingen moest hebben doorstaan. Van tijd tot tijd ontsnapte haar een zucht, maar het was een zucht van verlichting bij de gedachte aan het doorgestane leed, dat nu voor altijd achter den rug was. Als haar blik viel op haar echtgenoot, haar kind, haar oom, als zij dacht aan haar andere geliefden, die zij nu reeds zoo nabij was, vulden tranen van dankbaarheid haar oogen.

„Oscar," zeide zij na een oogenblik van stilzwijgen, „wij zullen hun, die ons zooveel kwaad hebben gedaan, hun schuld vergeven, niet waar? Dat zijn wij verplicht."

Oscar glimlachte, terwijl hij antwoordde:

„Ik geloof, Blanche, dat als de Baville met zijn soldaten op 't oogenblik het rijtuig aanhield en dreigde u met zijn degen te doorboren, gij hem de hand zoudt toesteken om hem uw vergevensgezindheid te toonen. En toch," ging hij bijna toornig voort, bij de gedachte aan de wreedheid hunner vijanden, „en toch heeft die lage moordenaar nog durven...."

— Moogt gij mij niet gelukkig prijzen onder de vrouwen, Oscar, dat ik voor den Naam van den Heere Jezus smaadheid heb mogen dragen? Zoudt gij mij daarom minder achten en is dat voor ons een reden om in ons hart gevoelens van wraak te koesteren tegen hem, die — wees daar zeker van — thans meer te beklagen is dan wij!"

— Gij hebt gelijk," antwoordde Oscar, „ook hierdoor geeft gij weer blijk van uw goed hart. Maar toch kan ik de schandelijke handelwijze van dien de Baville niet vergeten en zeker zal hij nog wel eens loon naar werken krijgen. Laten wij maar niet meer over dien schelm spreken, want zijn naam alleen is voldoende om mij het bloed aan 't koken te brengen."

Blanche gevoelde zich pijnlijk getroffen door deze hatelijke woorden, maar zij achtte het beter dit onderwerp verder maar te laten rusten.

Terwijl het rijtuig nu langzaam een steil oploopenden weg opreed, hoorde men eensklaps de snelle hoefslagen van een paard. Er is niet veel noodig om vluchtelingen te doen ontstellen: alle reizigers hielden dan ook van angst den adem in, tot de ruiter voorbij was.

„Kent gij den officier, die ons daar voorbij reed?" vroeg Bruman aan den koetsier.

— Ik ben zijn naam vergeten, Mijnheer, maar het is een graaf of baron, geloof ik, en hij is kolonel van een regiment ruiterij, dat eenige uren hier vandaan ligt ingekwartierd. Het is een van onze gevaarlijkste vijanden en ik ben maar blij, dat hij niet op ons heeft gelet en ons niet naar ons paspoort heeft gevraagd."

— Waar denkt gij, dat hij heen rijdt? Hij is toch zeker niet van plan met ons tegelijk de grenzen over te trekken?"

— Volstrekt niet. Ik denk, dat hij op weg is naar de naaste boerderij, aan den linkerkant van den weg. Als dat zoo is, raad ik hem, op zijn hoede te zijn. De oude boer heeft al lang begrepen, dat hij 't op zijn dochter Lena heeft gemunt. Hij verstaat heusch geen gekscheren op dat punt en zijn drie zoons zijn

even woedend als hij. Zij zullen den baron niet ontzien, al is hij ook nog zoo'n deftig heer."

Op dat oogenblik bereikten zij den top van den heuvel. Het was ondertusschen stikdonker geworden. Eensklaps hoorde men in de verte op den weg een luid geschreeuw, onmiddellijk gevolgd door een pistoolschot. De koetsier zette zijn paarden tot meerderen spoed aan.

„Te hulp! te hulp!" hoorden de reizigers duidelijk roepen.

— Dat was de Baville, die ons daar voorbijreed," zei Bruman, „hij wordt vermoord."

— Te hulp! te hulp!"

Wanhopig klonken deze kreten onzen vrienden in de ooren. Duidelijk herkenden zij de Baville's stem. Bruman huiverde en opende het portier.

— Te hulp! te hulp!" Steeds zwakker klonk het geroep.

Dat kon het edelmoedig hart van Oscar toch niet verdragen: hij sprong evenals Bruman het rijtuig uit en beiden snelden naar de plaats vanwaar het geroep klonk, terwijl Blanche in het rijtuig op de knieën viel en een vurig gebed voor den ongelukkige ten hemel zond.

Oscar, die de vlugste was, had spoedig de plaats bereikt. Hij vond de Baville op den grond liggen met bebloed gelaat, terwijl een drietal boeren hem met geweld onder zich hielden. De oudste van hen, een grijsaard met spierwit haar, had zich van de Baville's degen meester gemaakt en stond gereed hem dien in het hart te stooten, terwijl hij hem te gelijker tijd overlaadde met een vloed van scheldwoorden.

„Stoot toe, vader, daar komt er een aan!" riep

plotseling een van de jongens uit. De grijsaard hief den degen op, dien Oscar een oogenblik zag flikkeren en daarna bliksemsnel nederdalen. Met een laatste, wanhopige inspanning wist de Baville echter zijn rechterarm los te rukken en den stoot af te weren, zoodat de wonde, die hem werd toegebracht, althans niet doodelijk was. Als een tijger sprong Oscar tusschen de worstelenden in, rukte den moordenaar den degen uit de hand en bleef in dreigende houding staan, terwijl hij den drie onverlaten beval zich aanstonds weg te pakken. Verbluft lieten zij hun slachtoffer los en daar zij nu ook Bruman zagen toesnellen en het rijtuig hoorden naderen, maakten zij zich in allerijl uit de voeten.

Bruman bracht het paard van de Baville naderbij, terwijl Oscar hem hielp opstaan.

„Oscar, Oom Jan!" riep Blanche angstig, terwijl zij zich uit het portier boog, „zijt gij niet gewond? Leeft hij nog?"

— Ons deert gelukkig niets, Blanche, en Mijnheer de Baville zal nog het genoegen hebben verscheidene terechtstellingen van Protestanten te kunnen bijwonen, hoewel hij vrij ernstig gewond is."

— Doe hem nu maar geen verwijten, Oscar; ondersteun hem liever. Zie, hij valt reeds in zwijm."

Het bloedverlies en het gevaar, waarin hij verkeerd had, waren oorzaak geweest, dat de Baville zijn bevrijders eerst niet herkend had, maar nu schoot de waarheid hem plotseling in de gedachte. Met starenden blik en verwilderd gelaat zag hij Oscar en Blanche een oogenblik aan, een doodelijk bleek bedekte zijn gelaat en bewusteloos zakte hij neer in de armen

van hen, wien hij eens zooveel smart had aangedaan. Maar zonder daaraan thans te denken, trachtten zij zijn wonden te verbinden en hem eenige droppels wijn in de keel te gieten. Daarna droegen zij hem voorzichtig in het rijtuig en reden met hem naar de woning van een Hugenoot, die zich daar in de nabijheid bevond. Onderweg kwam de Baville weer bij, maar hij sprak geen woord. Bij de boerderij gekomen, droegen zij hem binnen en legden hem te bed. Korten tijd daarna maakten onze vrienden zich gereed hun tocht voort te zetten. De Baville was nog steeds roerloos blijven liggen: nu echter stak hij Oscar, zonder hem te durven aanzien, de hand toe, doch deze sprong terug, alsof hem een adder had willen bijten. Maar daar trof hem de smeekende blik van Blanche, die nog op den drempel was blijven staan: een oogenblik bedacht hij zich nog, toen sloot hij de hem toegestoken hand in de zijne en stapte daarna haastig de deur uit.

„Hebt uw vijand lief," spreekt de Heer, „want zoodoende zult gij vurige kolen op zijn hoofd hoopen."

Onze geschiedenis spoedt ten einde.

De familie Lingard, Oscar Durand en Jan Bruman, zij allen vonden vrede en voorspoed in het nieuwe vaderland. Blanche zag zich daarin het vroeger doorgestane leed ruimschoots vergoed en de beker harer vreugde liep over, toen ook haar echtgenoot zich als lidmaat aansloot bij de Waalsche gemeente te Amsterdam, waarheen enkele jaren later Mijnheer en Mevrouw

Le Marchand met hun kinderen de wijk namen, die nu ook tot de „nije leere" waren overgegaan.

Eduard de Baville herstelde weer van zijn wonde. Hij achtte het niet noodig, de boeren, die hem zoo leelijk hadden toegetakeld, te vervolgen, waarschijnlijk uit vrees, dat hij zich zelf daardoor in opspraak zou brengen. Korten tijd daarna sneuvelde hij in een gevecht.

Claude Brousson bleef zijn roeping getrouw: nog éénmaal na de vlucht van onze vrienden trok hij Frankrijk door, ook bij deze gelegenheid vergezeld door zijn ouden vriend Jan Bruman. Met droefheid in het hart keerde deze later naar de zijnen terug, want hij moest hun de tijding overbrengen van Brousson's dood. Als martelaar viel hij voor de heerlijke zaak, waaraan hij zijn leven had gewijd. Den 4den November 1698 werd hij op bevel van den Intendant van Languedoc op de Groote Markt te Montpellier opgehangen. Hij had het woord der H. Schrift verstaan:

„Zijt getrouw tot den dood, en Ik zal u geven de kroon des levens." (Openb. II : 10.)

INHOUD.

Blz.

EERSTE HOOFDSTUK.

Waarin wij kennis maken met eenige hoofdpersonen uit deze geschiedenis 1

TWEEDE HOOFDSTUK.

Waaruit wij duidelijk zien, dat Lingard en zijn vrouw het lang niet in alles met elkaar eens zijn 8

DERDE HOOFDSTUK.

De komst van het krijgsvolk. 15

VIERDE HOOFDSTUK.

Waarin de Baville nog beter toont wie hij is 20

VIJFDE HOOFDSTUK.

Wie die vreemdeling was? 24

ZESDE HOOFDSTUK.

Hoe het krijgsvolk in Nîmes huishield 34

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Strijd. 41

ACHTSTE HOOFDSTUK.

De vlucht van Claude Brousson. 48

NEGENDE HOOFDSTUK.

Twee moedige jongens 53

TIENDE HOOFDSTUK.

Wat Lingard zocht en wat hij vond 66

ELFDE HOOFDSTUK.

De Gouverneur en zijn zoon 72

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Waarin toebereidselen worden gemaakt voor een uitstapje. 84

DERTIENDE HOOFDSTUK.

Een tochtje, dat vroolijk begon, maar treurig eindigde . 94

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Wat Jérôme vertelde. 107

Blz.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

Een dapper man 114

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

Hoe het ondertusschen met Brousson was gegaan. . . 123

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

Twaalf jaren later. 127

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

Er komt bezoek op Kruisheuvel 137

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

Wat Bertha en Jeannette verhaalden. 142

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Waarin Claude Brousson weer op het tooneel verschijnt. 148

EEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Waaruit blijkt, dat Jan Bruman nog niet veel verstandiger was geworden 154

TWEE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Hoe het Paul en Oscar was gegaan 158

DRIE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Wat er in den omtrek van Kruisheuvel gebeurde. . . 163

VIER EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Welke maatregelen men nam om den vijand van het spoor te brengen 171

VIJF EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Waarin de dragonders zoeken naar twee mannen, die zij niet vinden 180

ZES EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Hoe Jan Bruman zijn beide neefs ontmoette. 193

ZEVEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

In 's vijands hand 202

ACHT EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

In den kerker te Sedan. 214

NEGEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Een Martelares 223

DERTIGSTE HOOFDSTUK.

De Liefde overwint 238